

ВАГИФ
БАЈАТЛЫ
ӨНӨР

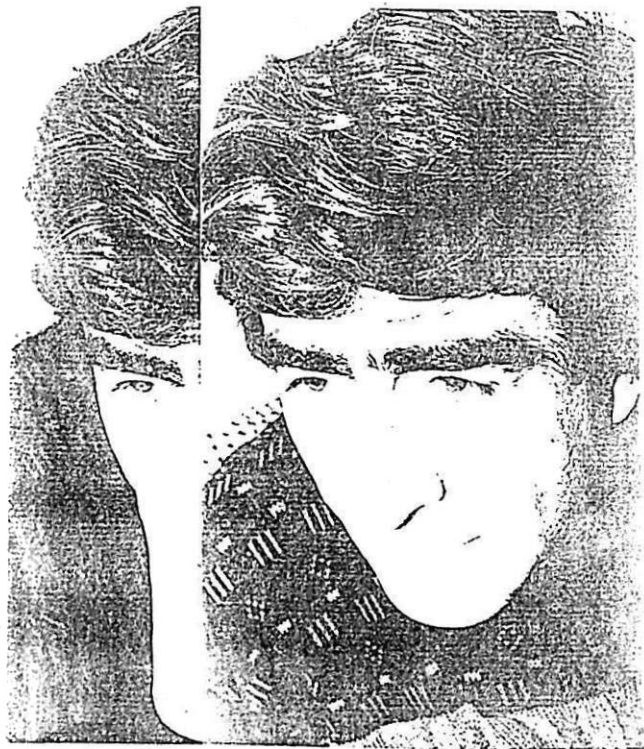
ЭН
КҮЛМӘЛИ
ӨЛҮ

ВАГИФ
БАЈАТЛЫ ӨНӘР

ӘН
КУЛМӘЛИ
ӨЛҮ

Азерб. Госуд. Респуб.
БИБЛИОТЕКА
имени А. Ф. Ахундова

АЗӘРБАЈЧАН ТӘРЧҮМӘ МӘРКӘЗИ
Бакы — 1998

TƏNHƏ TÜSTÜ

Мән чох заман һамыны истәјирәм, јахишылары дәһшәтли дәрәчәдә чох, нисләри дә һеч олмаса бир аз истәјирәм. Анчаг һәрдән Танрыдан да гачыб тәк, тәнһа, јалғыз галмаг истәјирәм. Онда Танрыја дејирәм: Сән дә мәни јалғыз бурах, учалардан уча Танрым. Мән һисс еләјирәм ки, һәтта белә Аллаһсыз анларымда Танры мәни Аллаһлы анларымда олдуғумдан даһа јахшы ешидир, мәни тәк, тәнһа, јалғыз вә Танрысыз бурахыр.

Мән анчаг Тәнһалар, Тәкләр, Јалғызлар үчүн вә Јалғызлар, Тәнһалар Тәки, Тәкләр, Тәнһалар Јалғызы, Јалғызлар, Тәкләр Тәнһасы Танры үчүн јазырам...

Бир-бирини севән ики адам да тәнһады, икиси бир јердә тәнһадылар, чүнки онлары севкиси тәнһады, чүнки үмүмијјәтлә, севки өзү бу дүнјада тәнһады.

Лејли вә Мәчнун икиси бир јердә, Фүзули исә ше'рләријлә бир јердә даһи тәнһаларды.

Ади адамлар исә ән чох ахшам чағы, јарыгаранлыгда тәнһа олулар. Она көрә дә ән чох ахшамчағынын, јарыгаранлығын үзләрини, козләрини севирәм. Ахы, инсан өзү нәди? Үз вә көздән башга һеч нә!

* * *

...Мэн Салжеринин Мотсарты зэхэрлэмэйнэ инанмырам. Үмүмийжэтлэ, бир сэнэткар башига сэнэткарларын варлыгына анчаг севинэ билэр. Чүнки онлар хамысы бу дүнјада тэнһады, башига бир дүнјанын јазыг, козэл чочугларыды. Онлар хамысы оз варлыгларыјла бир-биринин тэнһалыгларыны тамамлајырлар. Танры өзү исэ эн бөјүк сэнэткар вэ эн бөјүк Тэнһадыр.

* * *

Мэн өзүм бу дүнјада ајрыча дәвләтәм. Өзүм өзүмүн президенти, гара фәһләсијәм. һакимијјәт дә, мүхалифәт дә мән өзүмәм. Мәним өз гајда-ганунларым вар. Демәлијәм ки, мән өзүм өзүмә гәддар олдугүм гәдәр һеч бир һакимијјәт өз вәтәндашына гәддар дејил. Елә буна көрә дә мәним дәвләтимдә һеч кәс јашаја билмәз.

Анчаг мән өз дәвләтимдә "коммунизми" чохдан гурмушам. Чүнки һеч нә истәмирәм. Нә Аллахдан, нә бәндәдән.

* * *

Һеч вахт замана уйғунлашмаг бир ан да олса
бејнимдән кечмәјиб. Мәним үчүн заман анлајышы јохду.

Мән һәр ан инсан дүшүнчәсинин, заманын
ајаглары дәјмәјән торпагларда вар-кәл етмәкдәјәм.
Бош вахтларымда заманы озүмә
уйғунлашдырырам. Демәлијәм ки, заман һеч дә нис
өјрәнчи дејил.

* * *

"Дәли" адландырылмағым мәнә хош кәлир, анчаг
лап өлүм ајағында олсам да хошламырам ки, мәнә хәстә
десинләр. Мән јухарыда да, ашағыда да милләтимизин
чох сағлам хәстәләрини таныјырам. Хәстәлик бу дүнја
кими мүвәггәти, дәлилик исә Аллаһ кими әбәдидир.

Инсан кими доғулмасајдым, гүш олмаг истәјәрдым, анчаг әтјејән гүшлардан јох, којүзүндә цлдүзлары, јерүзүндә чичәкләри гохлајан вә анчаг чичәкләри, цлдүзлары гохламагла јашајан гүшлардан бири олардым.

Бүтүн күнү козәл чичәкләрин вә ханымларын пәнчәрәләринә гонуб севкинин олүмсүзлүјүнүн дүнјанын әбдилијиндән дә јашары олмасы һагда нәғмәләр охујардым. () гәдәр севкилә охујардым ки, о чичәкләрин вә ханымларын дүнјанын сонуначан, солмаға, олмәјә имканлары, вахтлары олмазды.

...Биз чох ағлаја-ағлаја дүнјанын ритмини поза биләрик. Доғма вә әзиз руһлар кедиб јенидән гајыданда көрә биләрләр ки, јенә бу доғма јурддан ағлашма сәси кәлир, јенә бәдбәхтликдир. Онлар кедиб бир дә тәзәдән бу јурда гајытмазлар. Елә бил биз бу ағлашмаларла руһларын әлләрини, ганадларыны кәсирик, онларын доғма јурда гајытмаларынын габағыны алырыг. Биз бу дүнјада көрүнәнләрлә көрүнмәз руһлар арасында илаһи телләри ғырырыг.

* * *

*Шаирлијин илкин иши Танрынын она һәдијјә вердији
Дилдәки сөзләрдән она ән јахын оланыны көтүрмәкди,
Танрынын јанындан инсанын јанына енмиш Сөзү тәзәдән
Танры јанына гајтармагды.*

*Шаир әслиндә Танры көрән иши көрүр: Танры
инсанлар ичиндән Шаири сечир, Шаир сөзләр ичиндә Сөзү
сечир, Танрынын јанына гајтарыр.*

* * *

*Бү дүнјадакы ше'рләрин әксәријјәти көрүнән
торпагларын вә ән јахшы һалда көрүнән көјүзүнүн
ше'риди. Фүзули ше'ри исә көрүнмәјән көјүзүнүн ше'риди.*

...Мән көһнә ше'рләримә тәкрар-тәкрар гаҗыдырам.
Она көрә дә һеч бир ше'римин алтында тарих гоҗмурам.
Бә'зи ше'рләримин мәндә бир нечә шәкли вар. Бүңү
"әбәди гаҗытма" јох, һәр ан тәкрар-тәкрар өзүндән
ирәлики өзүндән кечибкетмә адландырырам.

Әкәр ишди ше'рләримин алтына тарих гоҗмаг вачиб
кәлсә, индидән бүтүн ше'рләримин алтына өлдүјүм
күнүн тарихини гоҗурам. Бү мә'нада мәним һәр ше'рим
һәм илк, һәм сон ше'римдир

ТАНРЫМ!

Бу гәми гочалан ушаға
сән өз јаздығын гәләми вер
сәнин дә гәмини газмаға,
дөзмәдијин дәрдини дә вер
сәнин јеринә дә дөзмәјә,
өзүн кечмәк истәмәдијин
ән сых чәнкәллијини дә вер
ичиндә долашыб азмаға,
јүзиллик, миниллик севкинин
бир анлыг ајрылығыны да вер
чылдырыб өзүнү асмаға,
ән сонда ики көз дә вер
бунлары тәзәдән јазмаға!

*ДУНЈА СӨНДҮКЧӨ
СӨН КӨРҮНҮРСӨН, ИЛАҢИ*

Мин илди, милјон илди
Сәнә сары гачырам,
ајагларым севинир,
јолум севинир, Аллах,
Һәр күн сәнин көјүнә
Чармыхланыр голларым,
Чармыхланыр, динчәлир,
голум севинир, Аллах.
Севкин, анчаг севкин вар
Чармыхына чәкилмиш
голларымын көзүндә,
Бәс нәдән эзаб кәзир
голуму дәлиб кечән
мисмарларын үзүндә?!
Мин ағрыјла, эзабла
Нечә гыврылыр онлар,
Һеч ағры јохду мәнә,
гуш кимијәм, илаһи,
јенә учурам сәнә,
Голумдакы мисмарлар
јалварырлар эзабдан,
Хилас елә онлары,
Хилас елә, илаһи,
Хилас елә эзабдан
Чармых ағачыны да.
Бојнумдакы кәндири,
Алтында дајандығым
Бу дар ағачыны да
Хилас елә, илаһи.

Һәр күн сәнә тушланан
јенидән, дәнә-дәнә
мәндән кечән күлләни
ағрылардан, эзабдан
хилас елә, илаһи.

Шүкүр, илаһи, шүкүр,
Мин илди, милјон илди
Бағлајыб јолларымы
Бир-биринин учуна,
Кәлиб чатдым ахыры
Сәнин дар ағачына,
Кәндириң дартылдыгча
бојнум динчәлир, Аллах,
Бојнум динчәлән көрүб
Тез вурурлар бојнуму,
Чијним динчәлир, Аллах.

Шүкүр, шүкүр, чох шүкүр,
Сән јенә көјүзүндән
јерә снирсән, илаһи,
дүнја көзүмдә сөндүкчә
сән көрүнүрсән, илаһи.

СЕВДИМ, АЛЛАҤА
БЭНЗЭДИМ

Севдим Аллаҥа бэнзэдим,
Өлдүм севкими бэзэдим,
Мэн сәни мин ил көзлэдим
Севдим кечдим тэзэ мино.

Ким севмирсә, демәк, күлмүр,
Севиб күл олмайыб һәлә,
бәлкә Аллаһ көрмүр ону,
бәлкә доғулмайыб һәлә.

Өлүмү дә севиб сечдим,
Өлүмүм дә дөндү күлә,
Хошча галын, севмәјөнләр!
Хошча галын! Күлә-күлә!

ҺӘР ЕНӘН ЈАХШЫ
ЕНӘЧӘК

Ачылан күлләр дә дејир
Һәр енән јахшы енәчәк.
Киминин башына күлү,
Киминин дашы енәчәк.

Ахтарыб мәни тапмаға,
Бу дүнјадан гопартмаға,
Көзләримн гапамаға
Өлүмүм нашы енәчәк.

Һардаса узагда дејил,
Тапачаг ушаг да дејил,
јанымда үзүағ да дејил,
утаныб башы енәчәк.

Кечиб гаранлыг көјләри,
гәфил енәчәк ичәри,
Көјүзүндән кор хәнчәри,
Көзүндән јашы енәчәк.

211815

Рб. Госуд. Респу.
БИБЛИОТЕКА

ЮХ ОЛМАГ

Чаным, нэ ширин, нэ дадлы
көжүзүндө көрүнмэз бир гујуа јыхылантэк
гәфлэтән јыхылмаг,
һеч бир үз көрмәдән,
һеч бир из гојмадан
јох олмаг! Јох олмаг!

Һәр ахшам көрүнүб,
һәр сәһәр јох олмаг
улдузларын һәр ахшам
сулара кириб
һәр сәһәр јох олмағытэк.

Јох олмаг! Јох олмаг!
Һәр күн јенидән доғулан
бир гәфил севкинин
јахасында јох олантэк јох олмаг!
Бир дэ тәзәдән јухусунда көрүнмәк!
Көрүнүб јухусунда да јох олмаг!

Јох олмаг! Јох олмаг!
һеч өз-өзүнү дэ тапа билмәмәк!

Јох олмаг! Јох олмаг!
Јох олдуғуну билмәдән
бүтүн јох оланларла
алын-алына, көз-көзә,
нәфәс-нәфәсә галмаг.

ЧАНЫМДАН ЕШГ ЧҮЧӘРДӘНТӘК

Бир дэ јыхылсајдым
Көјүзүнүн көрүнмәјән будағындан,
Бир дэ јыхылсајдым
Көрүнмәјән бу чичәјин ичинә,
јыхылыб десәјдим:

- Сән дэ мәним гара торпағым ол,
Бүкүл мәнә, гара торпағым чичәк,
Сән дэ мәни ал гојнуна,
Көрүнмәз елә, итир мәни.

Десәјдим о чичәјин будағына:

- Гара торпағым будаг,
ачыл, јумул, сарыл мәнә,
Бу чичәји чанындан чыхартдығынтэк
мәни дэ чанында кизлэт.

Десәјдим о будағын ағачына:

- Гара торпағым ағач,
чанындан бир дэ чүчәртмәкчүн
бир дэ чичәк кими, будаг кими
чанында кизлэт мәни.

Бир дэ гопуб дүшсәјдим улдузларын арасындан,
дүшәндә јапышсајдым бир улдуздан,
о улдуз галсајды овчумда,
галыб десәјди мәнә: - Сән дэ мәним
Гара торпағым ол, бүкүл мәнә, сарыл мәнә.
Бүкүлсәјдим, сарылсајдым о улдуза,
чанымдан ешг чүчәрдәнтэк
ај ишығы, улдуз ишығы чүчәртсәјдим бир дэ.

♦

НАМЫДАН ДЭРДЛИ,
НАМЫДАН ДӨЛИ

Мин-мин, милжон-милжон,
улдузлар жаныр көйдө
мән анчаг учурам шыгыжырам
биринин ишыгына.

Мин-мин, милжон-милжон
өлүмлөр кәзир мәни,
Мән анчаг бир өлүмдөн гачырам,
Ондан гача-гача
учурам, шыгыжырам
анчаг онун ишыгына.

Мин илди, милжон илди
һәр күн хор сәси кәлир
бу көжүзүнүн о үзүндөн,
мән о хорун ичиндә
бирчә сәси динләжирәм анчаг
һамыдан дәрдли, һамыдан одлу,
һамыдан дөли охујан оду,
Хор дајананда да охујур о,
охујур, охујур о,
хорун ичиндә
хордан хәбәри јохумуш кими,
көјүзүндә, үзү Танрыја
Танрынын дәрдини охујурмуш кими.

♦

БУ ЈОЛ ТАНЫ ЭЗАБЫЈСА

Бу дағы танры галдырыбса,
јолуну көјдән салдырыбса,
һанадлары да олмалыды,
һаны бәс һанадлары бунун?

Бу јол танры эзабыјса,
дәрдин танры узадырса,
һаны бәс һанады бунун?!..

Көјсүз, һанадсыз олур
инсан бағышлајан эзаб,
һаны бәс һанады бунун?
Һанадлары да олмалыды
Танры бағышлајан эзабын.

Бу дәрди танры верибсә,
Танры да верибсә адын,
бир күн дә учуртмаға
вермәлиди һанадын.

Нә вахт верәрсән көјүмү,
слә һеј көјнәрәм, танрым,
көј вермәзсән бу эзабы,
бу үрәји нејнәрәм, танрым?!

Кәндиңдән, көјүңдән узаг,
Көрдүјүм көјүңдән узаг
Көјүмү һарда ахтарым?!
Бу үрәјин, бу эзабын
һанадларыны да вер,
көјүнү дә јарат, танрым.

КУЛЛУ ХЭНЧЭР

Г а н а д л ы Афаг Мәсүдә

Мәни көрән дәрд балалар,
Беши, ону, мини кечәр,
Тезчә бахарам үзүнә
нә дәрди вар мәнә кечәр.

Дәрди кечәр кетмәз јенә,
Көз гырпмадан дуруб бахар,
бир әлиндән хәнчәр чыхар,
бир әлиндән күлү бахар.

Күч јығар хәнчәрли әли,
дајанмаз аһу-зарыма,
хәнчәрин вурар синәмә,
күлүн гојар мазарыма.

Елә биләр мәнән кәлир,
Мәндәди бүтүн дәрдләри.
бир даһа вурар хәнчәри.
Елә вурар, елә биләр
Өлдүрүр бүтүн дәрдләри.

Һәрә бир тәһәр өлдүрәр,
Кәсәр илијимдән мәни,
ким севдијиндән өлдүрәр,
Ким дәлилијиндән мәни.

Јенә сағ олсун һәр бири
Сечәр күлүн әтирлисин,
Чох әзијјәт вермәз мәнә
Сечәр хәнчәрин итисин.

Өлүм һәр тәзә кәләнин
ағзында тәзә дад олар,
Хәнчәр вурар, күлүн гојар
Әлләри дә раһат олар.

Кәләр тәзә вәтән оғлу,
гәбримдән галхыб бахарам,
јенә бир хәнчәрә доғру,
јенә бир күлә галхарам.

Ахырда елә биләрәм
Тәк бир күл вар, тәк бир хәнчәр,
Хәнчәр вуран, күл кәтирән
адамлар, әлләр дәјишәр.

Јалварарам синәмдән һеч,
Чыхартмајын бу хәнчәри,
Хәнчәр синәмдә басдырын
билимәсин гәбрим јери.

Бир даһа хәнчәр вурмагдан
ағрымаз әли һеч кәсин,
гәбримә күл кәтирмәкдән
чаныңыз гуртарар сизин.

Валлаһ, күл дә истәмирәм,
Лап ешгә дә долмуш олса,
бәсимди хәнчәрин үстдә
бир күл шәкли олмуш олса.

КҮЛ ДҮЗЭЛДИРЭМ АДАМЛАРДАН

Күл кими гохламаг истәјирәм адамлары,
күл дүзәлдирәм адамлардан,
күл олмаг истәмирләр анчаг,
онда адам дүзәлдирәм күлләрдән,
дејирләр,

күлдән адам олмаз,
Аллаһ килдән дүзәлдиб адамлары,
сән дә килдән дүзәлт,
килдән дүзәлдирәм адамлары,
ше'р дејирәм,

ше'р јазырам онлара,
анчаг мәнән ше'р јох,
кил чичәкләр истәјир кил адамлар,
кил чичәкләр дүзәлдирәм онлара,
кил чичәкләри
кил ғызлара апарыр кил оғланлар,
кил чичәкләри көрән кими
кил ушаглар доғур кил гадынлар,
Бәлкә кил гохусу хош кәлир Аллаһа,
бир учдан артырыр кил адамлары?!

Анчаг, Аллаһым,
мән кил гохусу јох,
күл гохусу истәјирәм,
тәзәдән адам дүзәлдирәм күлләрдән,
күл јоллар,

күл евләр дүзәлдирәм онлара,
күл ичкиләр дүзәлдирәм күл шаирләрә,
күл һәбсханалар дүзәлдирәм күл дустиаглара,
анчаг дејирләр јенә,
күлдән истәмирик,
Аллаһ килдән дүзәлдиб һәр шеји,
сән дә килдән дүзәлт бизи,
дејирәм, дајанын, һеч олмаса сән дәфә

кил олмамыш, күл кими гохлајым сизи,
бу дүнјада сән дәфә гохлајырам күлләри,
Танрым, нејләмисән бунлара
кил ији кәлир күлләриндән дә?!..

ТЭБРИК! МЭН ДЭ
УЧАЛДЫМ

Көжүн дурулу, дағлар,
Жолун дирили, дағлар,
Бир гэм сән сөк, бир гэм мән,
Гэммин һөрүлү, дағлар,

Һәрә бир дәрә кәтирир,
Тәбрик!
Бирин жүз олур, дағлар.
Дәрдини борч вер мәнә,
дәрдим азалыр, дағлар.

Борч алдым өлүмү дэ,
Өлдүм күч алдым, дағлар,
Рухум галхды көйләрә,
Тәбрик!
Мән дэ учалдым, дағлар.

СӘН ДЭ ЕШГДӘН ӨЛДҮН,
ОҒЛАН?

Лап индичә сәндин өлән?
Сон анында сәндин күлән?
Сән дэ ешгдән күлдүн,
ешгдән өлдүн, оғлан?

Өлүб өлүмү балладан,
Өлүмү дэ севки дадан
О сәндинми, сәндин, оғлан?

О сәндинми, сәнми өлдүн?
Нәфәсини зәнчир билдин,
Зәнчирини гырыб кәлдин,
Сән дэ ешгә кәлдин, оғлан?!

Һәм вардын, һәм дэ јохдун анчаг,
Доғуландан руһдун анчаг,
Бәс бу гәбирдә ким јатачаг?
сән дэ гәбрә кирдин, оғлан?!

НЭ ЈАХШЫ СЕВИШМЭДИК ОНДА

Нэ јахшы таныш олмадыг сэнинлэ онда,
Таныш олуб севишмэдик нэ јахшы,
Нэ јахшы севишиб, севишиб
севкидэн өлүб бу дүнјада
севки анды, севки Аллаһы олмадыг доста, јада.

Нэ јахшы сэнинлэ онда
Һеч бахмадан кечиб кетдик,
Нэ мэн диндим, нэ сэн диндин,
Нэ јахшы күл апармырам сэнэ инди,
Нэ јахшы севки үчүн өлән бу күл
сэнин күлүн дежил,
Нэ јахшы элимдэ севилән бу эл
сэнин элин дежил.

Нэ јахшы көрүшмәјәчәјик бу дүнјада,
Көрүшмәјәчәјик һеч дүнјанын сонунда да,
Һеч Аллаһын јанында да.
Нэ јахшы дүшмәјәчәјик һеч Аллаһын јадына да,
јадына дүшүб Аллаһын севкили гызы,
севкили оғлу олмајачағыг нэ јахшы,
Һеч заман һеч јердә һеч бир шәкилдә
бир-биримизчүн бир дә
доғулмајачағыг нэ јахшы.

КӨЗЭЛ ГАДЫН БАРМАГЛАРЫЈЛА ЈАНДЫРЫЛМЫШ ГӨНЧӨ ШАМ

Севмәк истәјир
Көзәл гадын бармагларыјла
јандырылмыш гөнчө шам,
Севмәк истәјир пәрванәни јох,
ону титрәдән күләји дә јох,
о гөнчө бармагларын учундакы үрәји дә јох,
Онлар чох доғмадылар,
бу гәдәр доғмалыг олмаз,
Аллаһ, инчимәсинләр онлар, инчимәсинләр,
онлары јох, бир аз јады,
бир аз узағы севмәк истәјир көнүл,
бир аз узағы истәјир севки.

Күләк дејил, меһ дејил ону титрәдән,
Үрәјиндән учан гөнчө аһы
Севкитәк титрәдир,
Титрәдир ону, Аллаһы,
Бир аз узагда
Севилмәк истәјән ким вар ахы бу ахшам?!
Ону севмәк истәјир бу гөнчө шам,
Бир севки јетир она, Аллаһы,
Һеч олмаса үч шам ишығы о јана бир севки,
беш шам ишығы бу јана бир севки.

Дәрд, гәм чәкдијини билмәдән
јаныр, јаныр гөнчө шам,
јаныр гәмли-гәмли,
јаныр фикирли-фикирли,
јаныр, јаныр,
илк ешги кими кәлир сон нәфәси.

Гөнчә гадын бармагларыҗла
Ландырылмыш гөнчә шам
Сон анында, сон аловунда
Кими севдијини
Хатырлајачаг бу ахшам.

ҮЗҮНҮ ОВЧУНА АЛМА, АЈ ДӘЛИ

Чәкир үрәкләримиз,
чәкир бу дүнјанын дәмини,
үзүнү овчуна алма, ај дәли,
әлинлә әридәммәзсән гәмини.

Јохса сән дә көјдә нә гәдәр дәр дәр вар
һамысыны чәкиб чыхмысан баша,
башыны дөјмәјә бир доғма дивар,
бир көј тапмамысан овчундан башга?

Мән Аллаһтәк залымам, Аллаһтәк фағыр,
сәнин дә бир дәрдин, кәдәрин јохду,
Мән дәрд, гәм чәкән јох, дәрд-гәм севәнәм,
Сән дә дәрд севәнсән, хәбәрин јохду

Сән дә ешг сајырсан бүтүн дәрд, гәми,
демәк сән дә дәрдин, гәмин күлүсән,
унудуб севирсән севдикләрини,
јохса сән дә дәлиләр дәлисисән?

Үзүнү овчуна алма, ај дәли,
көјә тәзә улдуз чыхыб,
учум сәнә улдуз дәрим,
исти-исти истәмирсән
гој сојусун, бумбуз дәрим,
хошун кәлмир
бу кечәки улдузлардан,
көзлә, сабаһ, күндүз дәрим.

Үзүнү овчуна алма, ај дәли,
Јазыгды, валлаһ, Аллаһ да,
чәкир һамынын дәрдини,

бир дэрд бэс олмур неч кэсэ
гојур үстүнэ дөрдүнү,
залымлашдыгча инсанлар
даһа фағыр олур Аллаһ,
чөкир һамынын дәрдини,
бирин јеринэ дөрдүнү.

Үзүнү овчуна алма,
Галдыр башыны, ај дәли,
Ај Аллаһын көзэл күлү,
Аллаһын үрәјиндә дә
шан бағлајан мин јара вар
симли-симли, сачма-сачма
бирин дә сән ачма, дәли.

Галдыр башыны көрүм,
үзүн, көзүн, көз јашларын
овчунда сојујур сәнин,
лап Танрынын үзүнәчән
көзләрин бөјүјүр сәнин,
узаныр көзүнүн јашы,
узаныр овчун, әлләрин
Танры үзүндә галмаға,
узаныр Танры үзүнү
дүнјада ән гәмли үзтәк
өпүб овчуна алмаға.

ТАНРЫНЫН ДУСТАГЛАРЫ, ТАНРЫНЫН ҺӘБСХАНАЛАРЫ

Бир ан да дајанмадан, дурмадан
слә һеј һәбсхана диварларыны јазар,
јазар көјүзүтәк азад инсанлар,
дүнјанын ән көзәл гушларынын
шәклини чәкәр онлар ора,
гушларын ганадларыны көјүзүндә кәрәр, кәрәр,
гушларын димдијиндә
Аллаһа мәктуб көндәрәр.

Елә һеј јазар, јазар дустаглар,
кечәләр өзләри јатанда да галхар әлләри,
јазар, јазар әлләр диварлары,
јазыб, јазыб дәфтәр кими
вәрәг-вәрәг чевириләр диварлары,
чевириб көрәрләр һәр диварда
күллә јеритәк көјнәјир јери
һәр дәрдин, һәр сөзүн,
көрәрләр һәбсхана диварларына
битишикди бүтүн диварлары јерүзүнүн,
вәрәгләдикчә ачылар кәләр
президент сарајларындан
јетим-јесир комаларыначан
дүнјанын бүтүн диварлары,
вәрәгләдикчә кәләр тәзә дәрәләр, дуалар, һағлар,
һәр ачылан тәзә дивары тәзә мәктубтәк
јазыб Аллаһа көндәрәр дустаглар,
јаздыгча һәр сөзүн үстә әсәр, әсәр дустаглар,
дүнјанын бүтүн дәрәләрини
дүнјанын бүтүн диварларына
јазмаға тәләсәр, тәләсәр дустаглар,
анчаг өмүрләр чатмаз бүтүн дәрәләри

бүтүн диварлара даддырмаға,
азадлыгдан тэзэ-тэзэ адамлар гачар һэбсханалара
тэзэ-тэзэ дэрдлэри
лап тэзэјкәя, исти-исти
тез јазыб Аллаһаңатдырмаға.

Она јазылан диварлары
гушларын димдијиндән
бир-бир алар, охујар танры,
охујар һамынын дәрдини
тумарлаја-тумарлаја, охшаја-охшаја,
охујар өзү ән бөјүк дәрдә охшаја-охшаја,
танра охудугча
јенә тэзэ-тэзә дэрдлэри, диварлары
дашыјар көјүзүнә тэзэ-тэзә гушлар,
јенә диварлары бир-бир
гушларын димдијиндән алар танры,
көјүзүндә диварлардан адамлара,
кәндләр, шәһәрләр салар танры,
анчаг јенә, јенә тэзэ-тэзә гушлар
кәләр кәтирәр мәктублары,
јенә дајанмадан, дурмадан охујар танры,
охујар диварлары сон күнчүнәчән,
охујар, охујар танры,
охујар көзүнүн сон күчүнәчән,
охујар көрәр дэрдлэри ајры-ајры,
сон сөзлэри бирди бүтүн мәктубларын:
- "Дәрдимиз азды, танрым,
дәрдимизин күчү чатмыр
бизи галдырмаға көјүмүзә,
дәрдимиз азды, танрым,
бир аз да, бир аз да дәрд көндәр бизә".
Башыны разы-разы тәрпәдәр танры,
Өзүнүн севки бағындан тэзэ-тэзә дэрдләр дәрәр,
дәрдији дэрдлэри
ганад кими јерүзүнә көндәрәр,
тэзэ-тэзә дэрдлэри алар,
севинә-севинә ганад ачар һэбсханалар,
дустагларыјла вериб ганад-ганада
көјүзүнә учар һэбсханалар.

Учарлар, учарлар
бирдәфәлик танрынын јанында галмаға,
Танрынын һэбсханалары
Танрынын дустаглары,
Танрынын достлары олмаға.

ТАНРЫНЫН СӘСИ

Гошулуб дағлар~~а~~ охујурду о,
дағлар улдузлары ешидирди анчаг,
гошулуб улдузлара охујурду о,
улдузлар көјүзүнүн сонсузлуғуну
ешидирди анчаг,
гошулуб сонсузлуға охујурду о,
Сонсузлуг
Танрынын сәсини ешидирди анчаг,
гошулуб Танрыја охујурду о,
өзү ешидирди өзүнүн сәсини
Танрынын сәси билирди анчаг.

БУ ДҮНЈАДА СИРР АХТАРМА

Бу дүнјада сирр ахтарма
бу дүнјанын сирри јохмуш.
Јашамаға јер ахтарма
өлмәјә дә јери јохмуш.

Севишмәјә бир дәли јох,
асылмаға бир тели јох
јүрүмәјә ирәли јох,
гајытмаға кери јохмуш.

Өнәр белә дәрдә дөнмүш
дәрд дә јохду, дәрди дөнмүш,
көрдүм Аллаһ бурда имиш,
дөндү үзү бәри, јохмуш.

*БЭЛКЭ АНЧАГ АЛЛАҢ СЕВӨР
СЭН СЕВЭНТЭК*

Сэни севэн өлүм кими
Сэни чандан ата билмэз,
сэни севэн вэтэн билмэз
ана билмэз, ата билмэз.

Сэни севмөк тәһлүкәли,
Сэни севиб, севиб тәкчә,
Јашамаг да мүмкүн дејил
Сэни севиб өлмәдикчә.

Бәлкә бир күн, бәлкә мин ил,
Севкијә азадлыг кәрәк,
Һеч Аллаһ да азад дејил
Сән азад олдуғунтәк.

Инсан севмәз мин илләрчә,
Инсан бу күн, сабаһ севәр,
Сән истәјән, сән севәнтәк
Бәлкә анчаг Аллаһ севәр

*МИН ИЛ ҺӘР КҮН СЕВ,
ҺӘР КҮН УНУТ МӘНИ*

Бирдән гәфил чых гаршыма,
бирдән гәфил севкилим ол,
дол гәлбимә, вур башыма,
сон сөзүм ол, сон күлүм ол.

Бирдән гәфил сынаға чәк,
ода, алова тут мәни,
бирдән гәфил севдијинтәк
бирдән гәфил унут мәни.

Елә унут, лап һеч билмә
өлмүшәм, ја өлмәмишәм
Лап бу дүнјанын өзүнә
кәлмишәм, ја кәлмәмишәм

Унут, јенә гаршылашаг,
өтәк кечәк танымадан,
Мәни көстәрсин бир ушаг:
- Гурда охшајыр бу адам.

Гурда анчаг мән бәнзәрәм
Дән, миниллиқ севкијә бах:
- Буну нечә севмөк олар,
Нәјә охшајыр бу, Аллаһ?!

Гурдан севкили ким олар?!
Һәр күн горх гач, сев тут мәни
Мин ил һәр күн сев тәзәдән,
Мин ил һәр күн унут мәни.

ИНДӘН БЕЛӘ АҒЛАМА,
УЧ!

Индән белә ағлама, уч,
јох оланлар варды учду,
бу дүнјанын дәрдин чәкмә
бу дүнјанын дәрди учду.

О дүнјаја үмид чох аз,
о үмиддән үмид чыхмаз.
Бу дүнјаны дәрән бахмаз
дүнја ону дәрди, учду.

Әлиндәди сонум, учум,
ганадландым сәнә учум,
бу дүнја тәк сәнин үчүн
күл дәрдијим јерди, учду.

ӘН КҮЛМӘЛИ ӘТҮ

Дәрдим дирилир, дағлар
Дәрди мәнә јорсана,
Гәбрим јорулур, дағлар
Мәни көјә версәнә.

Аллаһ верән өлүм нә,
Мәни дәрән өлүм нә?
Бир чан ики өлүмлә
Севилдијин көрсәнә.

Јенә ше'р дәлиситәк,
Дәрдин севмәлиситәк,
Ән күлмәли өлүсүтәк
Газыб мәни сорсана.

КИМДИ О?

Кимэ бэнзэр, кимэ бэнзэр
о тэнһа булуда гонмаг истэжөн
о тэнһа гуш?!
Тэнһа олмагдан даһа чох
тэнһалыға бэнзэжөн гуш?!

Көжүзүндө дежил,
тэнһалығында үзө-үзө
көжүзүнү дә,
жерүзүнү дә тэнһалашдыран
о гуш кимэ бэнзэр?
Мэн дежиләм о, мэн дежиләм,
Оду, булуда гонду,
Оду, булуд сахлады ону,
Кимэ бэнзэр, кимэ бэнзэр
о тэнһа гушу сахлажан тэнһа булуд?!
Мэн дежиләм, мэн дежиләм о тэнһа булуд да.

Мэни чох узаға апарма, тэнһа гуш,
мэни чох галдырма, тэнһа булуд,
мэн анчаг
бу балача көжүзүндө,
бу көрпө ағачын үстүндө
ганад чалмаг истөжирәм.

Бир дежилми учсаг да
жерүзүнүн, көжүзүнүн нарасына?
Әсас ганад чалмагды,
һамыдан узаға кедәнлөр
өмрү боју бир јердө дајаныб

ганад чаланларды бөлкө,
дүнја ганад чала-чала
кәлиб кесчир онларын алтындан,
беләчә, һамыдан узаға учур онлар.

Кимди о мәғрур гушун
о тәнһа булуда гонмағына бәнзәјән,
о булудун о гушу сахламағыны бәзәјән,
көјүзүнү дә, јерүзүнү дә,
өзүнү дә тәнһалашдыран
кимди о?!

КҮЛӘЈИ КӘЛДИ КҮЛӘЈИНИ
КӨЗЛӘЈӘН БУ АДАМЫН

Күләји кәлди
Күләјини көзләјән бу ярпаг адамын,
күләји кәлди, будағындан гопду,
будағындан гопду, булудуна гонду,
булудуна гонду, булудујла учду,
учду, учду бу ярпаг адам.

Она бахыб, бахыб анладым мән дә
Күләји кәләндә, булуду көрүнәндә,
будағындан гопмалыды адам,
учуб гопмалыды булудуна,
Беләчә булудујла ганад-ганада вериб учанда
өлүмсүз олур инсан чох-чох учаларда.

Сиз дә күләјинизи көзләјин,
булудунузу салын јада,
бир күн анларсыз онда
өлүмүн горхусу вар анчаг,
өлүмүн өзү јохду бу дүнјада.

Мән дә гопмушам будағымдан,
Күләјимдән, булудумдан кәлирәм,
Кирмишәм көјүнүзә,
диндирмәјин мәни,
димдијимдә өлүмсүзлүк кәтиррәм сизә,
узадын димдијинизи;
Биринчи кимә? Биринчи кимә?
- Мәнә! Мәнә!
- Ким димдијини јумуш?
- Мән! Мән!
- Кимин димдији күмүш?

- Мәним! Мәним!
- Гана дәјмәјиб кимин димдији?
- Сәнин! Сәнин!
- Мән дә гандан кәлирәм
чичәкләрә анд вермәкдән,
анд вериб сонра онлары
ханымларчүн дөрмәкдән кәлирәм.
Мәним әлимдә дә
чичәкләрин ганы вар,
дилимдә андын јаланы вар.
Онда јенә! Биринчи кимә?
- Мәнә! Мәнә!
- Ким димдијини јумуш?
- Мән! Мән!
- Кимин димдији күмүш?
- Мәним! Мәним!
- Гана дәјмәјиб кимин димдији?
- Чичәкләрин! Чичәкләрин!
- Чичәкләрин ганы кимдә?
- Сәндә! Сәндә!

АЗАДЛЫГЧҮН АҒЛАЈАН ОҒЛАН

*Јүз ил бундан сонра бир оғлан
мәнә деди: јадындамы, 110 ил бундан өнчә
башымы сәнин чижинә гојуб ағламышдым.*

Азадлыгчүн ағлајан оғлан,
слә азадлыгды азадлыгчүн ағламағын,
азадлыгчүн ағладығын андан
сән азадсан, хәбәрин јохду,
Азадлыг көз јашынтәк ғышгырмадан, сәссизчә
көјүзүндән сениб сәнә,
сениб долуб көзләринә.

Азадлыгчүн ағлајан оғлан,
Киприкләрин ганадларыды көз јашларынын,
Көз јашларын
киприкләринлә ганадландығы андан
сән азадсан,
ганадларындан хәбәрин јохду,
сән ганадлысан,
ганадларыны ачыб бағламаг өјрән,
гушларын ағламағы да,
күлмәји дә учмагды,
гушлардан ағламаг өјрән,
өјрән, өлүмүн ән бөјүк азадлыг олдуғун өјрән.
өјрән, өлүмүн ән узаға,
ән учаја учмаг олдуғун өјрән,
өјрән, ондан сонра
ағламағын учмаг олачаг,
өјрән, ары чичәјә гонантәк
уч гон дар ағачына,

дар ағачындан өлүмүн балыны чәк,
гондуғун дар ағачына да учмаг өјрәт,
верин ганад ганада
учун көјә,
кирин булуда,
учун суја,
кирин ода.

МИСМАРЛА МӘНИ КӨЛҮЗҮНӘ,

ТАНРЫМ

Башым үстүндөн көжүзү гачыр,
ајағым алтындан јерүзү,
мөһкәм дајан, танрым,
сәндән јапышмышам, сәндән.

Башым үстүндөн
ким чәкиб апарыр көжүзүнү,
ким дартыр ајағым алтындан јерүзүнү,
Бәрк-бәрк јапышмышам сәндән, танрым,
ким чәкир сәни мөндән о јана?!

Бәлкә сәнин көжүзүндү,
сәнин јерүзүндү,
сәндән гачырлар,
гачыб сәни өзләриндән гопарырлар,
бәлкә сәни мөндән јох,
мәни сәндән апарырлар.

Билирәм, бир заманлар Исаны да
бу дүнјада сон тутачаг јеринтәк
сән өзүн мыхламышдын чармыха,
сәни хилас етмәјә,
даһа һеч кәс кәлмәјәчәк,
көжүзүнүн бу башындан о башына
ајагларымдан, дизләримдән
әлләримдән, көзләримдән
мисмарла мәни көжүзүнә,
бәрк-бәрк јаныш мөндән, танрым.

ШӘКЛИМ

Узаг улдузлардакы
һүзнсүз инсанларын үзүнү көрмәк үчүн
ја дар ағачындан асылмаг кәрәк,
ја да чармыха чәкилмәк!
Бәјнүн дөнүнчә,
дилин чыхыб узанынча
узаг улдузларын севкисинин
дады дәјәчәк дилинә.
Онда, чаным, көзүм, анчаг онда,
апајдын көрәчәксән
һүзнсүз инсанларын үзүнү.

АЛЛАҢЫН ӨТӨЛИНДӨ ДӨ ӨЛҮР ДУАЛАР

*Јерүзүмүн бүтүн кынаһсыз
күллө алан инсанларына*

Диварын гојнуна сығынан оғлан,
диварын сојугду, диварын оллам,
сығыныб бахарсан сән һеј көјүнө,
сән елө гәмлисән, елө кәдәрли
сән мин ил бахсан да көрүнмөз һеч нө.

Диварын гојнуна сығынан оғлан,
дуа едән чохду, Аллахса тәкди.
дуа етмө даһа, дуа охума,
бу дуалара да көмөк кәрәкди,
учуб кетмир даһа
күчләри чатмыр,
елө бураларда галыр дуалар,
чатса да Аллаха, Аллах да бахмыр,
диз чөкдүјү јердө өлүр дуалар.

Диварын гојнуна сығынан оғлан,
бир анда сычрадын,
елө бир анда
диварын гојнунда көрүнмөз олдун,
һардан биләјдин ки, елө о анда
елө көјүзүндән сәни көрмөјө
ән ити, ән нурлу ики көз кәләчәк,
күлләнин тәтији
көзәкөрүнмөз бир бармагла чәкиләчәк.

Бир анда, бир анда
диварын гојнунда јох олан оғлан,
диварын гојнундан
диварын голуна јыхылан оғлан,
сән артыг сөнүрсән, сәнән очагсан,
сән артыг түстүсән, учуб кедирсән,
чатыб илк булуда анлајачагсан,
сән чохдан јохмушсан, чохдан јохмушсан,
јохмуш үзүн, көзүн, јохмуш дөрд јанын,
сән анчаг ән дүмдүз, ән ағ, ән тәнһа
түстүсү олмусан бир вахт дүнјанын.

СӨЗҮН РАМИЗ РӨВШӨННӨ

Төнһајам јенө,
Төнһајам чарәсиз дәрди кими,
Тәзәчә басдырылмыш мејид кими.
Төнһајам танры кими.

Тәзә доғулмуш бир көрпәннин
гәфил дил ачыб
“Өлүрәм” демәјинә
бәнзәјирәм бу күн.

Бүтүн дағларын, дашларын,
ағачларын, гушларын шәклинә салдын,
даһа нәјә бәнзәдәчәксән, танрым, мәни?

Мәни кағыз кими,
мәни ше’р кими,
мәни мәктуб кими јазырсан, танрым,
мәндән гәмли мәктуб јохду бу дүнјада.

Кимә јазырсан дәрдини, илаһи,
кимди сәнә чарә гыла биләчәк,
сәндән мәктуб көзләјән кимди, ахы?

Билирәм көһнәннин инсафсызысан,
ән дәрди, ән чарәсиз адама јазырсан дәрдини,
мәктубуну алынча
ја дәли олачаг, өзүнү өлдүрәчәк о,
ја да мәктубуну охујан кими
унудачаг өз дәрдини
өзүнү Аллаһын Аллаһы саначаг.

Бәлкә өзүн өзүнә јазырсан дәрдини
кәлиб бизә чатыр,

Шаирләр һамысы сәнин үнванында,
сәнин евиндә јашајыр, танрым,
бәлкә чанымыздан кечириб
бир аз јумшалдыб,
тәзәдән чатдырмалыјыг сәнин өзүнә
сәнин дәрдини,
өзкәси дејәндә доғма дәрди дә
бир аз өзкә дәрди кими кәлир,
бир аз јумшалыр,
өзкәси үстүндән бир аз көтүрүр елә бил.

Билирәм сәнин дәрдинди,
бу дүнјадакы бүтүн дәрләр сәнин дәрдинди,
башга дәрләр јохду,
анчаг бир бөјүк Дәрд вар, сәнин Дәрдин,
чүнки ән азад, ән бөјүк Төнһа сәнсән,
демәк ән бөјүк дәрди дә сәнин олмалыды,
дәрдини бөлүб пајлајырсан һәрәмизә бир аз,
ана ән әзиз баласына
ән дадлы тикәсини верәнтәк
дәрдинин ән бөјүјүнү сечиб вердијин
сәнин ән әзиз шаиринди бәлкә,
бәлкә шаирләрин һамысы сәнинчүн бирди,
чүнки бүтүн шаирләр сәнин дәрдинди,
чүнки шаир дәрди, танры дәрди.

Бәлкә сән дә јохсан,
Танры дејилән анчаг бир бөјүк Дәрд вар бу дүнјада,
Шаирләр танрылаша-танрылаша
сөз-сөз, мисра-мисра сөкүр о дәрди,
беләчә бир күн дә дүнјанын сон шаири
дүнјанын сон дәрдини сөкүб кедәчәк
дүнјанын сон танрысытәк.

*КИМИН БАЛАСЫДЫ БУ
ТЭЗЭ АЛЛАХ*

Дүнжанын эн гөдим дәрдијәм мән,
неч дағларын да,
дашларын да јадына кәлмәз,
эн гоча,
эн гара гаранлыглар да унудуб мәни.
О гәдәр гөдимәм
чохдан унутмушам
нәјин дәрди олдуғуму да,
һәрдән дашлардан башлајан бир үзүн
нәсилдән-нәслә кечән чопуру
бахар мәнә,
бахар күлүмсәр
дүнжанын эн гөдим күлүмсәмәјитәк.

Һәрдән дә елә биләрәм
дүнжанын эн гөдим дәрди јох,
эн гөдим нәғмәсијәм мән,
о чопур үз
о гөдим нәғмәни охуја-охуја
бир заманлар көјүзүндән
һансыса күләјин әсдијини
тез-тез сорар мәндән
өзү өзүндән сорантәк,
јәгин елә биләр мән елә онун өзүјәм,
һәрдән дә дејәр өз-өзүнә,
јә'ни мәнә:
- О дәрдин баласыды о нәғмә!
һәрдән дә дејәр:

- Бәс бу күләк кимди, кимин баласыды?
һәрдән дә дејәр:
- Бәс бу кечә кимди, кимин баласыды?!
һәрдән дә дејәр:
- Бир башга Аллаһ кәлиб
мән көрдүјүм Аллаһын јеринә,
кимди, кимин баласыды бу тәзә Аллаһ?!

УЗАГ ЈОЛЛАРДАН КӘЛИБ

Бүтүн дүнјанын јолларын,
пәнчәрәләрин, гапыларын
елә гапамысан,
елә гапамысан, тәнрым,
мән һеч,
мән узаг јоллардан кәлиб
дүнја дејилән бу шүшә габа сығынан
бир Ганадлы, бир Атлы,
јарыбөчәк, јарыинсан,
инди отуруб сәнин дәрдини чәкирәм,
сән өзүн нечә чыхахагсан бурдан?

ДАШЛАШЫРАМ, ДАШ ОЛУРАМ

Ше'рин Рәшад Мәчидина

Дашлашырам, даш олурам
гарышырам гарышгалара,
отлара, чичәкләрә,
гарышырам көјүзүнүн дамындан даман јағышлара,
бачасындан әсән күләкләрә.

Дашлашыр, дашлашыр
әлләрим, ајагларым,
даш әллә данышырам,
даш ајагла гачырам,
гышда да, баһарда да
даш чичәкләр, даш јарпаглар ачырам.
Әлләrimi тутан дејир
әлләрин јаман сојугду,
үфүрүрәм әлләrimi
үфүрмәклә даша нолур?

Дашларын көрдүјү
јухулары көрүрәм,
дашларын дүшүндүјү
ше'рләри јазырам,
инди ән чох дашлар дујур мәни,
дашлары јујан јағышлар,
вәрәгләјән күләкләр охујур мәни.
Дөврәмдә адамлар да долашыр,
һәрә бир гопуг кәзир мәнлән
гопарыб көјә атмаға
лап көјүн сонуначан,
лап Танрынын өзүнәчән,

лап Танрыдан да о јана,
 мөндөн гопан гопуглар
 лөззөт верир бөјүклэрэ,
 лөззөт верир ушаглара,
 гопуглар атылдыгча кедир
 һеч бир гушун чатмадығы
 узаглардан узаглара,
 учур, учур гопуглар
 бир дө ганадланыб,
 јүз дө, мин дө ганадланыб
 учур көјүзүнүн сонуначан,
 көјүзүнүн сонундан да о јана,
 лап танрынын өзүнөчөн,
 лап танрыдан да о јана

Өмрүн бир јериндөн
 мәни белөчө гопуг-гопуг
 көјүзүнө көчүртмөјө
 башладылар адамлар,
 мөндөн гопан гопугларла
 көјүзүнү дө,
 көјүзүндө танрынын өзүнү дө
 дашладылар адамлар.
 Танры һсө јердөјли һәмишәкитөк,
 һеч вахт көјдө олмајыб о,
 бу гөдәр дағ-даш ичиндө
 нөдөнсө сечмишди мәни,
 көјүзүндөн дө о јана атылан гопуглары
 ојду јонан мөндөн,
 јонурду фикирли, әсәби,
 јонурду танры кими,
 фикирләрини, әсәбләрини
 јона-јона дағыдырды күнүмө, аныма,
 сон көз јашыны гојурду көзүмө,
 сон әзабыны дөјүрдү алныма.

ӨЛМӘЈӘ АПАРЫРЛАР

Өлмәјә апарырлар
 јашамаг истәјирәм,
 нәфәс верирләр
 өлмәк истәјирәм.

- һардасан, танрым, дејирәм,
 һсаноглу чаваб верир.
- Бу сәнсәнми, һсаноглу,
- Мөнәм, дејир танры.

КӨЈҮМ ЕНЭЧӘК ҮЗҮНӘ

Аллаһ олмаға күчүм јох,
Бәндә олмаға һәвәсим,
Бағышланасы сучум јох,
Диз чөкүм өнүндә әсим.

Уддум һәм Аллаһ әзабын,
Һәм дә ки бәндә нәфәсин,
Севмәјә өлүм тапмадым
Диз чөкүм севим гәфәсин.

Нә дејир, ахы, бәндәләр,
Онлар ки, сабаһлыг дејил,
Һеч нә уммурам Аллаһдан,
Мәнимки Аллаһлыг дејил.

Мән көзләјән кимди, нәди?!
Бал күнү күлүб кәләчәк,
Өлүмүм кәссә јолуну
ону да өлүб кәләчәк.

Кәлиб мән чатан кими
Көјүм енәчәк үзүнә,
бир аз мәнә бәнзәјәчәк,
Бир аз Аллаһын өзүнә.

БУ НӘ ГАРАНЛЫГ, ТАНЫМ

Бу нә гаранлыг, танрым,
һамы ачыб овчуну сәнин гаранлығына,
слә билірләр ишығына әл ачыблар,
анд верирәм сәни
гаранлығы ишыг сләмәјинә,
онлары, сындырма, танрым,
гаранлығындан һәрәјә
бир овуч улдуз чыхар,
чатдыр онлары
бир овуч улдузун асы олмаға,
бирчә улдузуну да мән истәјирәм
о улдузундан асылмаға,
беләчә, каинатын кәф тарихинә
мән дә јазылмаг истәјирәм бу күн,
јә'ни сәнин мәнә верәчәјин
о бирчә улдуздан
асылмаг истәјирәм,
јә'ни кәсчирмәк истәјирәм
бојнумдакы кәндириң
сон учуну о улдуза,
сонра ајағым алтындан
итәләмәк јерүзүнү
өлүм кәтили кими,
јелләнмәк бүтүн каинат боју
Аллаһын бојнундан асылы
медалјон кими,
(Әслиндә Аллаһын бојнундан асылыр
бүтүн өзүнү асанлар)
һәрәдән әјиләр
үзүмә бахар танры
ән ~~кәсчирмәк~~ баласынын
үзүнә бахантәк.

ӨМРҮНДӨ БИРЧӨ КӨРӨ
 ЫХЫЛМАМЫСАНСА

Гој өлдүжүмүз жердө өлөк,
 дирилдијимиз жердө дирилөк,
 жан кеч, гардаш, жан кеч көрөк,
 өмрүндө бирчө көрө
 ыхылмамысанса ај ишыгынын үстүнө
 хончөр үстүнө ыхылантөк—
 хош кетдин күчөмиздөн,
 Хош кетдин кечөмиздөн!

Хош кетдин, гој өз күчөмизө,
 өз кечөмизө ыхылаг,
 ыхылаг ајагларымызын севдији,
 дизлөримизин дуа елөдији жерө,
 ајагларымызын гандыгы,
 голларымызын ганадландыгы жерө.

Бир адам өмрүндө бирчө көрө
 ыхылмајыбса өз ешгинин күчөсинө,
 үрөјинин излөринө сүртмөјибсө үзүн-көзүн,
 о изин үстүјлө
 сүрүнмөјибсө дизин-дизин,
 чаным-көзүм,
 нө дејө билөр ахы о. ешг нагда?

Кечин! Тохунмајын!
 Галдырмајын о адамы,
 галдырсаныз ендирәрсиз,
 ендирмөјин,

гојун неч олмаса бир жүз ил дө
 узансын өз севкисинин көјүзүндө.

Тәбрик един о севкинин көјүзүнү
 танрынын да алындан,
 Сүрүн тој машинларыны,
 көлин машинларыны
 о ешг көрлүсүнүн алтындан!

ИСТӘСӘН СЕВӘРСӘН МӘНИ

Кимијди о гыз?! Кимијди?!
Елө һеј кимисә сәсләјә-сәсләјә,
кимдәнсә күсә-күсә
дејирди, елө һеј дејирди:
- Истәсән севәрсән мәни,
севсән көрәрсән мәни!

Кимијди о гыз?! Кимијди?!
Илләрди јанырды,
јашајырды аловун ичиндә,
ганадлары, сачлары күнәш кимијди,
Кимијди о гыз?! Кимијди?!

Бир күн гурд үзлү,
гурд асылли бир оғлан
үрөјиндән аслан,
күрөјиндән мис оғлан
көлдө ешитди о сәси,
өшидән кими дө бияди кимди О.

Јенә күнәш кимијди,
 о гызын ганадлары, сачлары
 титрәјрди, узанырды,
 учурду о оғлана сары:
 - Истәсән севәрсән мәни!
 Севсән көрәрсән мәни!
 Кимијди, ај оғлан?!
 Кимијди о гыз?! Кимијди?!

Бахды, бахды,
гәфил галхды о оғлан

ачды голларыны, ганадларыны,
учду гыза сары,
инди күнәш кимијди
оғланын да ганадлары, сачлары:

- Истәсэн севәрсән мәни!
Севсән көрәрсән мәни!
- Истәдим, сеvirәм сәни!
Севдим көрүрәм сәни!
- Истәсэн севәрсән мәни!
Севсән көрәрсән мәни!
- Көрмәдән сеvдим сәни!
Кәлдим көрүрәм сәни!
- Истәсэн севәрсән мәни!
Севсән көрәрсән мәни!

1) МЭН СЭНИ ТЭЗЭДЭН
СЕВМЭЛЭЧЭЛЭМ 1)

Мэн бир күн сеvirэм, һәр күн башга чүр,
Бу күн көпәнэжэм, сабаһ гарышга
Чәми бирчә күнлүк өмрүм вар мәнним,
Бу күн бир башгајам, сабаһ бир башга.

Сабаһ Аллах севсә, доғулсам јенә
Сән кимсән десән дә билмәјәчәјәм,
Мән сәни тәзәдән севмәјәчәјәм,
Тәзәдән дәрдиндән өлмәјәчәјәм.

Өлмәк истәсән дә һеч билмәјәчәм,
Сән анында сәни көрмәк кәрәкди,
Јашамаға көмәк кәрәк олантәк
Өлүб кетмәјә дә көмәк кәрәкди.

Мин ил сонралар да дәли оларам,
Чәкдијим аһларда аһын јашамаз,
Севишән гушларын чивилтисиндә
Күлләрин рәнкиндә руһун јашамаз.

Миниллик севкини јығыб бир күнә
Мән сәһәр сеvirэм, ахшам өлүрәм,
Һәр күн гәбрим үстдә өзүн јандыран
севән, јалғыз, тәнһа бир шам өлүрәм.

2) ДЕЈИРСӘН КИ, СЕВИШМИШИК,,

Һеч бир сөзә көнлүм јохду,
Һеч бир үзү танымырам,
Бу көз јашы мәнән ахыр?
Мән бу көзү танымырам.

Дејирсән ки, севишмишик?
мән сәни, бил, көрмәмишәм
Милјон илди бир јердәјик?
Ағла, ја күл, көрмәмишәм.

Күлсәнсә, кәл бир гохлајым,
бу гохуда күлүм јохду,
дәлисәнсә, кәл бир бахым,
валлаһ, белә дәлим јохду.

Һеч билмирәм, кимәм, нәјәм,
сонумдајам, әввәлимдә,
кимин башы чијнимдәди,
кимин әлләри олимдә?

Өлмүшәмми, ја диријәм,
ағыллыјам, ја дәлијәм
Һеч хәбәрим јохду, валлаһ,
буралыјам, јаделлијәм?!

Заман кечиб, ја дајаныб?!
Әсри, или танымырам,
алнымда Аллаһын әли
мән бу әли танымырам.

АНД ОЛСУН ГАРА ТОРПАҒА

Бу көзәли дә солдуруб
Аллаһ батды күнаһына,
она бир инсан ғыҗмазды,
Аллаһ нечә ғыҗды она?!

Валлаһ, һәм ағламалы,
һәм күлмәлисән, Аллаһ,
Даһа нә деҗим сәнә,
Аллаһ, дәлисән, Аллаһ!

Һамыны алыр гоҗнуна,
Һамыны алыр үшүдүр,
өлүм сәнин деҗил, бәлкә
гара торпағын ишидир?

Күл битирир, тоз Һопарыр,
Анд олсун гара торпаға!
Көзәлләри тез солдурур,
тез апарыр,
Ар олсун гара торпаға!

КҮЧӘ ЧИЧӘЛИ, КҮЧӘ КӘПӘНӘЛИ

Көнлү, көзү тох бир кечә кәпәнәҗинин,
бир күчә ғызынын, күчә чичәҗинин
үрәҗиди мәним үрәҗим.
Үрәҗини севкиҗлә,
анчаг севкиҗлә нахышладығындан,
бүтүн күнаһлары бағышладығындан
гара торпағынын аһы кими
чәкилинчә торпағына
бахыб, бахыб деҗәчәк Аллаһ она:
- Өмрүн боју бир аһ да чәкмәдин,
бағышлаҗым аһыны, кечим аһындан,
бир аһ да чәкмәдин,
кеч Аллаһынын күнаһындан.

О сонра олачаг,
анчаг һәләлик сән
Аллаһын гәмли көзләринин нәмисән,
аҗрылыгларын јолу үстә битән,
севки көзләҗән чичәк кимисән,
Анчаг севки кәлиб кечмәз,
Елә һеҗ кәлиб кечәр аҗрылыглар
сәрхош-сәрхош, далғын-далғын,
Сәнсә һеч вахт сорушмазсан:
- Бирчә севкиси јохму
бу гәдәр аҗрылығын?!

Илләрчә үрәҗиндә кизләдиҗин
бир нәғмән дә олар,
тәк өзүнчүн охуҗарсан сән күнүндә,
ешидиб чыхар чанындан

жыхылар ајагынын алтына
сәни илләрчә сәбән өлүмүн дә.
О жыхылар, сән галхарсан јенә,
дүнјанын ән севкили чичәкләрини
дәриб көндәрәрсән дүнјанын һәр јеринә,
көндәрәрсән бүтүн күчә кәпәнәкләринә,
бүтүн кечә гызларына, кечә чичәкләринә.

Анчаг сәндән сонра
сән дәрәнтәк һеч Аллаһ да дәрә билмәз,
сән көндәрәнтәк
бир дә бу дүнјада һеч бир дәли
о шәкилдә
бир кимсәјә көндәрә билмәз чичәкләри.

ИНДИНИН АШИГЛӘРИ НЕЧӘ
ДӘЛИ ОЛУР, ИЛАҺИ

Даһа ашырма шалвар кејә-кејә,
Торпаг јејә-јејә,
Тумурчугтәк, јарпагтәк
будағындан чыха-чыха,
јувасындан чығыра-чығыра
бөјүмүр ушаглар.

Бахыб ај ишығына дырмашан ушаглара
улдузлар да саллашыб ај ишығындан
дүшмүр јерүзүнә .
даһа ај ишығы да елә бил
севки кими, ешг кими сәпилмир
чичәкләрин, үрәкләрин үстүнә.

Даһа ај ишығынын алтында
бир кимсә дөнмүр мәзһәбиндән, дининдән,
даһа һеч кәс дәли олмур
һеч кәсин дәрдиндән.

Бәс индинин инсанлары
нечә чичәји олур бир-биринин,
нечә күлү олур, илаһи,
бәс индинин ашигләри
нечә дәли олур, илаһи?!

Өлүмүн пәнчәсинә гојуб үзүнү
ағачлардан сәнә пәйзыны
инләјә-инләјә
нечә динләјәр шәһәр?!

Дүнјанын вѣфасызлыгындан,
вѣфасызлыгын һәр ан тѣкрарындан
нечѣ сѣһбѣт ачар
гуру јарпагларыны чырпан ағачлар?!

Чијѣри хышылдајан кечѣлѣрдѣн
дуа охуја-охуја Аллаһын адына
саралмыш јарпаглар тѣкүлѣр нечѣ
Аллаһын ајаглары алтына?!

Аллаһым, дејѣсѣн, һардајса,
һансы дүнјада, һансы дилдѣјсѣ
ѣмрүн сону дејирлѣр
сѣнин солан јашылына, ағына,
сѣнин ајаглары алтында
саралмыш јарпаглар кими
адамлары хышылдамағына.

МИН ИЛ СОНРАКЫ КИМИ

Мин ил сонракы кими
јѣнѣ дѣ дѣрдлѣр ачды,
јѣнѣ дѣ бу дүнјада
сѣвинч дѣрдѣ, дѣрд сѣвинчѣ мѣһтачды.

Мин ил сонракы кими
күл јарпагдан ганад алды,
ганад алды, ганадланды,
јарпаг да күлѣ учду,
бахыб күлѣ, јарпаға
дѣрди јазан да ачды.

Мин ил ѣввѣлки кими
јѣнѣ дѣрдлѣр учурду
мин ил сонраја сары
мин ил сонракы дѣрдлѣр
мин ил ѣввѣлѣ учантѣк.

Бѣлѣчѣ итирди заман,
бѣлѣчѣ мави кѣјлѣрин
мавителли будағында
кѣчѣ күндүзлѣ һачајды,
кѣјүзүндѣ доғулан дағлар
кѣјүзүндѣн дѣ учајды.

Мин ил сонракы кими
јѣнѣ сѣвинч. дѣрдѣ,
дѣрд сѣвинчѣ кѣрпүјдү,
бу дүнјада кѣрдүјүмүз
кѣрмѣдијимизин кѣпүјүјдү.

КАИНАТА УЛАЖАН

Каинат бојда бир чијарин
нафәсини дәриб, дәриб,
нафәсини бирдән вериб уламаг!

Ит кими јох,
һеч гурд кими дә јох,
дәрд кими уламаг!

Көјүзүндә ән учуг,
ән чочуг дәрдә уламаг!
Јерүзүндә Азәрбајҗан дејилән
бу тәнһа, бу јазыг јурду уламаг!

Данышмамаг һеч нә!
Һеч көзләрлә дә данышмамаг!
Мәним нафәсим бундан белә
уламагла кәлә биләр анчаг.

Бу Көјүзүнүн алтында да јох,
бу Көјүзүнүн үстүнә гонуб уламаг,
бу Каинатын сонунда
бу каинат бојда ишыг олуб

јаныб сөнүб уламаг,
сөнүб јаныб уламаг!

Бу дүнјадан да о јана
бир дүнја варса һарда
гој десинләр орда:

- Кимсә гонуб Көјүзүнүн дамына
мин илләрди дурурду,
һәрдән нәсә динләјир,
һәрдән дә әл-голуну ата-ата бир дәли дәрдә
бу каинатдан да о јана улујурду...

ГОЈ АЛЛАҢ ОХУСУН

Тәзә јаздығым ше'р
бир күн ачыг галыр
дүнјанын үстүндә,
дејирәм, гој Аллаһ охусун.

Билирәм онунду .
Һәр сәтрим,Һәр сөзүм,
Анчаг дејирәм јенә:
Гој Аллаһ охусун.

О көјдә, мән јердә
отуруб јазырыг
мәним тәләјими
бир севкини јазан
иҗи шаир кими.

Қизличә дикәлиб
бахмаг истәјирәм
онун јаздығына,
Аллаһ өртүр үстүнү
јазы масасынын:
Гој бәндә охумасын.

Гој Аллаһ охусун.
Јазыр шаир јенә.
Беләчә
Јаза-јаза кедирләр
Аллаһ көјүзүнү,
шаир јерүзүнү,
Гарышыр Аллаһын јаздығы
шаирин јаздығына.

Аллаһ бахмыр даһа
 һансы жазы онунду
 һансы жазы шаирин.
 Шаир башладығынын
 сонуну жазыр Аллаһ,
 Аллаһ жаздығыны
 дүшүнүр, позур,
 тәзәдән жазыр шаир.
 Беләчә бир сабаһ
 Аллаһ шаир олур,
 шаирсә Аллаһ.

Бир сабаһ Аллаһ да
 Аллаһын адына
 жаздығы тәзә ше'ри
 ачыг гојар
 көјүзүнүн алтына.
 Дејәр, гој Аллаһ охусун.
 Беләчә ше'р јаза-јаза
 Аллаһ олдуғу
 чыхар Аллаһын жадыннан.

Аллаһ јазан ше'ри
 өз ше'ри кими
 јазыб кедәр шаир
 Аллаһын јанына.
 Дејәр, гој Аллаһ охусун.
 Беләчә Аллаһа
 Аллаһ олдуғуну
 унутдуран шаирләр
 галхыб Аллаһын јанына,
 Аллаһ олдуғуну
 тәзәдән саларлар
 Аллаһын јадына.

ДАШЛАР СЕВӘР БИЗИ, СЕЧӘР БИЗИ

*Мәни дүңјаны севмәјә көндәрән
 атамьн хатирәсинә*

Ән чох дашлар кәдәрләнәр өләнләрә,
 слә галанлара да
 ән чох кәдәрләнән дашлар!

Дашдан чанлы, дашдан әзиз,
 дашдан гәмли һеч нә јохду бу дүңјада,
 онун да ән кәдәрлиси,
 ән әзизи севәр бизи, сечәр бизи .

Гәмин, кәдәрин шәклиди,
 донуб галан көзүдү даш,
 тутдуғумуз кұнаһларчүн
 бизә јалварыб јорулан
 Аллаһын сон үзүдү даш.

Бундан белә, бундан сонра
 ким кимә даш атырса,
 Танры үзү билсин дашы,
 Танрынын үзүтәк атсын,
 Тутдуғу даш ипәк олсун
 Танрынын өзүтәк атсын,
 кор евинә чатанда да
 үзү Танрынын үзүндә,
 о үзүн алтында јатсын.

-Үзүн сөјкәниб үзүнә,
 бу даш сәнә ениб, атам?!
 Бу даш Аллаһын үзүдү,
 јары дашды, јары Аллаһ,

Аллаһ бахмыр даһа
һансы жазы онунду
һансы жазы шаирин.
Шаир башладығынын
сонуну жазыр Аллаһ,
Аллаһ жаздығыны
дүшүнүр, позур,
төзөдөн жазыр шаир.
Белөчө бир сабаһ
Аллаһ шаир олур,
шаирсә Аллаһ.

Бир сабаһ Аллаһ да
Аллаһын адына
жаздығы тәзә ше'ри
ачыг гојар
көјүзүнүн алтына.
Дејөр, гој Аллаһ охусун.
Белөчө ше'р жаза-жаза
Аллаһ олдуғу
чыхар Аллаһын жадындан.

Аллаһ жазан ше'ри
өз ше'ри кими
жазыб кедөр шаир
Аллаһын жанына.
Дејөр, гој Аллаһ охусун.
Белөчө Аллаһа
Аллаһ олдуғуну
унутдуран шаирлөр
галхыб Аллаһын жанына,
Аллаһ олдуғуну
төзөдөн саларлар
Аллаһын жадына.

*ДАШЛАР СЕВӘР БИЗИ,
СЕЧӘР БИЗИ*

*Мәни дүңҗаны севмәжә көндәрән
атамын хатирәсинә*

Ән чох дашлар кәдәрләнәр өләнләрә,
елә галанлара да
ән чох кәдәрләнән дашлар!

Дашдан чанлы, дашдан әзиз,
дашдан гәмли һеч нә жохду бу дүнҗада,
онун да ән кәдәрлиси,
ән әзизи севәр бизи, сечәр бизи .

Гәмин, кәдәрин шәклиди,
донуб галан көзүдү даш,
тутдуғумуз күнаһларчүн
бизә јалварыб јорулан
Аллаһын сон үзүдү даш.

Бундан белә, бундан сонра
ким кимә даш атырса,
Танры үзү билсин дашы,
Танрынын үзүтәк атсын,
Тутдуғу даш ипәк олсун
Танрынын өзүтәк атсын,
кор евинә чатанда да
үзү Танрынын үзүндә,
о үзүн алтында јатсын.

-Үзүн сөјкәниб үзүнә,
бу даш сәнә ениб, атам?!
Бу даш Аллаһын үзүдү,
јары дашды, јары Аллаһ,

бөлкө Аллаһын өзүдү,
 жөгин Аллаһ слә бу чүр
 жары Аллаһ, жары дашды,
 Аллаһ үзү көжө учур,
 даш тәрәфи јерә дүшүр
 - Дүнјада даш јохду, оғул,
 биз инди күнөшик, ајыг,
 ипәкдән дә јумшаг ипәк
 Танры үзүн алтындајыг.
 Дүнјада даш јохду, оғул,
 Көрдүјүн һамысы адам,
 үзлөри Танрынын үзү,
 әлләри Танры әлиндә,
 әлләри торпагды һәлә,
 көз јерлөри чухур-чухур,
 јүз илләрди битир онлар,
 битиб бир-бир јердән чыхыр.

ҺАНСЫ ШӘРГИНИН ОЛАЧАГ О КҮЛЛҮ КҮЗКҮ

Истанбулун Закир Фәхрисинә

Һеч ағлыма кәлмәзди
 бир күн Истанбулда өлөчәм,
 бүкүб "Түрк" сөзүнә
 бир түрк шәргисиндә
 басдырачаг Закир Фәхри мәни,
 Закирин мәни басдырачағыны
 билирдим әввәлдән,
 һәм дә билирдим Закирдән көзәл, раһат
 һеч кәс басдыра билмәз мәни,
 - Анчаг јенә,
 Нијә белә тез, Закир, гардашым?!

Мән Истанбулда өлмәјимдән,
 Өлүб "Түрк" сөзүнә бүкүлмәјимдән
 разы галачам.
 Закир Фәхри дә разы галачаг
 мәни Истанбулда басдырмағындан,
 Билирәм, мүтләг дејәчәк сонра:
 - "Түрк" сөзүндән башга
 һеч нәји галмады бу дүнјада,
 "Түрк" сөзү онункујду,
 бундан сонра ону анмадан
 һеч кәс ишләтмәсин бу сөзү.
 Беләчә Закир Фәхри Сталиндән сонра
 тәзә бир гадаға гојачаг "Түрк" сөзүнә,
 сонра дүнјанын бүтүн мејханаларында
 һамыдан чох севәнләр
 охујачаглар өлүмүмү,
 охујачаглар һамыдан чох севмәјин,

намыдан чох унутмағын,
намыдан чох севиямәјин,
намыдан чох унутулмағын сонутәк.

Бир шәргидән өлдүјүм кими
бир шәргидән дә дириләчәм бир күн,
јүјүрүб кәләмәк сөзләр, нәғмәләр,
һәрә өз күзкүсүндә сахламағ истәјәчәк
шәргидә дәфи олуна илк адамын
шәргилә дә гајыдан илк нәфәсини,
Көзләрин күләчәк танрынын да
бир түрк шәргисини мызылдаја-мызылдаја
јазачағ бир күллү күзкүјә -
илк нәфәсимин үстүнә
тәзә дүнјадакы тәзә адымы.

♦

ҺӘГИГӘТЛӘРДӘН БОҒАЗА
ЈЫҒЫЛАНЛАР

Бу күн
нә гәдәр јаланлар сөјләдик бир-биримизә,
инди мәғрурча дурмушуг,
чүнки дүнјанын
ән көзәл јаланларыны
биз сөјләмишик,
Бизим јаланларымызын јанында
бош бир шәјди
дүнјанын ән бөјүк һәгигәтләри.
Анчағ биз,
анчағ биз сечә биләрик
һәгигәтләри јаланлардан,
јаланлары һәгигәтләрдән,
Чүнки анчағ биз билирик
ән бөјүк јалан
ән бөјүк һәгигәтди
ән бөјүк һәгигәт
ән бөјүк јалан олдугу кими.
Анчағ биз,
һәгигәтләрдән боғаза јығыланлар
гышгыра биләрик:
- Јашасын јаланлар!

ШАИР ГЭЛЭМИ

Дүнјаја бача кимиди шаир гэлэми,
 бача евин түстүсүнү,
 һисини чэкэнтэк
 шаир гэлэми дэ чэкэр,
 чэкэр өтүрэр чанындан
 дүнја дежилэн
 о дамлар дамынын дэрдлэрини.

Шаир шаирдисә,
 гачмаз дэрд гардашындан,
 гэм бачысындан,
 өлөндөн сонра да
 кечә-күндүз түстү чыхар
 гәбринин,
 гэләмнин бачасындан.

88-ЧИ ИЛ

*Шаһмарын, Видадинин вә о ил торпағымызын
 үстүндән торпағымызын алтына көчәнләрин
 һамысынын хатирәсинә*

88 - сәксән сәккиз - ики сәккиз,
 сәксән сәккиз - ики көздән
 бир дәрдин сапына дүзүлүб кәлән
 дөрд дамла көз јашытэк,
 88 - сәксән сәккиз —
 сәс-сәсә вериб ағлашан
 ики көрпә, ики бөләк,
 88 — сәксән сәккиз,
 бу ил дә дәли олмадым, ағыллы гардашлар,
 ағыл вермәли олачагсыныз мәнә бир ил дә,
 кәндимиздәки әли белли кәндчиләримиз,
 бу ил дә гәбрими газмадыныз,
 ишләмәкдән чанаглашмыш әлләринизчүн
 ше'р јазмагдан башга,
 газдығыныз гәбрә һоппанмагдан башга,
 бир дә онун раһатлығыны тә'рифләмәкдән башга
 һеч нә кәлмир әлимдән, гардашлар,
 мәни бағышлајын.

Бу ил дә јенидән севдим севдикләрим.
 Бу ил дә киминсә Гыз галасындан —
 киминсә Оғуз галасындан атылыб
 көјүзүндә ше'р дејә-дејә
 сүбут еләјә билмәдим севкими.
 Билмирәм, севкинин еһтијачы вармы сүбута?

Һәр шеји сүбут еләмәк
 чанымда бир азарды мәним.
 Бу ил дә һәр саваб ишимә чаваб—
 чәза көзләдим танрыдан.

Билирэм бу — ше'р јаздырмаг үсулуду танрынын,
бизи дә белә хошбәхт сләјир
бәдбәхтләри бир даһа бәдбәхт сләјән танры.

Бу ил дә ушагтәк
гапымы дөјүб гачды өлүм.
Инди өлүмүм
өлүмүн ушаг бағчасында бөјүјүр,
ја да өлүмүн мәктәбиндә
адымын илк һәрфини јазмаг өјрәнир,
күл хәттин мүбарәк, өлүмбала.

Бу ил дә
јухулардакы кими јашады ушаглар, гочалар,
Ушаглар бир ил дә узаглашдылар көјүзүндән,
гочалар ушаглашдылар бир ил дә,
ушаглашдылар - бир ил дә јахынлашдылар көјүзүнә.

Бу ил дә көз јашынын битирдији ағачлары,
көз јашынын јаздығы китаблары
бир дә даддым.
Шүкүр! Јенә көз јашы даддылар—
дүнјанын сонунда даддыгларытәк.

ДҮНЈАНЫН СОНУНА НӨГТӘ ГОҖА БИЛМИР ТАНЫ

Кечә саат 25.00
телефонда данышыр ики севкили.

Кечә саат 125.00
пычылты кәлир һәлә дә каинатдан,
һәлә дә данышыр севкилиләр.

Кечә саат 1250000.....
Бу нечә кечәди сонсуз?
Заман да јатыб,
күнәш дә јатыб галыб
чохдан, лап чохдан сусуб галыб,
мин илләрди бир-биријлә данышан
севкилиләрин баш дашлары да.
Аз галыб бу дүнјанын сонунда,
пычылты кәлир каинатдан,
данышыр һәлә дә
танрынын әтәјинә гысылыб севишән сәсләр.

Нөгтә гојуб бу дүнјанын сон күнүнә
тәзә дүнјаны башламагчүн
мин илди, милјон илди
галха билмир танры,
горхур сүрүшүб дүшә биләр
әтәјинә гысылыб севишән сәсләр.

БӨҮК ОҒУЛЛАР

Бөүк аґрылардан
аґарыр дан.

Бөүк аґрыларын
аґаран дан јериндөн
бөүк оғуллар доғулур.

Бөүк оғуллар доғулан күн
бөүк оғулларын бојуна бичили
дар аґачлары да доғулур.

Бөүк оғуллар доғулан күн
доғулур бөүк оғулларын
балача чөлладлары да.

Доғулур дар аґачларынын
көрпө мешәси,
бөүјүр дар аґачлары,
бөүјөн дар аґачларына дымаша-дырмаша
бөүјүр бөүк оғуллар.

Дар аґачларынын алтында дајаныб
дар аґачларына дымашан
бөүк оғуллара баха-баха
бөүјүр балача чөлладлар.

Бөүк оғулла екиз тајы
доғулур машын гәзасы,
о бөүдүкчө
бөүјүр машыны да, гәзасы да,
доғулур һәбсханынын ән гаранлығы,

камераларын ән һәмлиси,
о бөүдүкчө
бөүјүр һәбсханасы да, камерасы да.
Һәр күн бөүјөн
бөүк оғулларын әјинләринә
дар кәлир анчаг
бојдан төрә галан камералар.

Анчаг көзүнә дөндүјүм бөүк оғул
бахмыр гануна, јазыја,
бахмыр ачлыға, гәзаја,
бахмыр фәләјин гурдуғу
мин кәләјә, ојуна,
доғулур,
доғулан кими дә
бәләјини долајыр биләјинә,
кәфәнини долајыр бојнуна.

АРЫ ЧИЧӘКДӘН БАЛ ЧӘКӘНТӘК

Һара кетсә, һарда олса јенә,
өлсә, галса јенә,
гулағына
көјүзүндән бир сәс кәләр дәнә-дәнә:
- Аллаһ бахыр сәнә!
Аллаһ бахыр сәнә!
Беләчә кечә-күндүз
Аллаһ бахар, көрәр ону,
Анчаг илләр узуну
Танры севкиси јеринә
әзаблар әл үстә көздирәр ону,
гулағына кәлән сәс дә,
танры севкиси дә бездирәр ону,
күнү-күндән даһа чох горхар о
гулағына кәлән сәсдән,
танры севкисиндән дә горхар о,
слә һеј күлүмсәр, күлүмсәр о,
онун күлүмсәјән көзләринә
бахар, разы галар Аллаһ,
беләчә кизләниб Аллаһдан
бир күн галхар, атылар о
Аллаһын мин әзабкеш үчүн ајырдығы
мин тонгаллыг бир әзабын үстүнә,
атылар бирдәфәлик гуртарсын чаны, чатласын бағры,
көрәр анчаг
бу дүнјатәк о дүнјанын да јолу бағлы.

Бир тәһәр галхар ајаға,
үрәјиндә галмаз табы,
тез галхыб баш әјәр она

мин әзабкешин әзабы,
ондан сонра јалварса да
һең күллә дә јахын кәлмәз,
сынар, гопар дар ағачы,
танк да топ да
горхар, гачар көрчәк ону,
беләчә јашајар илләр узуну
ајрылыг да, хошбәхтлиг дә
көрмәз ону, дујмаз ону,
севки нәди, һичран нәди,
һең "јох" сөзү дә сајмаз ону.

Үзүләр илләр узуну
јаваш-јаваш бу дүнјадан
гаранлыглар алар ону,
бир кимсә көрмәз үзүнү,
бир күн итәр бу дүнјадан
һең өзү дә көрмәз өзүнү,
мин ил галар гаранлыгда,
мин ил чәкәр чанына һеј
гаранлығын ишығыны,
чәкәр, чәкәр ишыгланар,
ишыгланар, ишыгланар.
јаваш-јаваш көрәр өзүнү
көрәр олини, ајағыны,
дујар үзүнү, көзүнү,
күнү-күндән ишыгланар,
ишыгланар, ишыг олар,
өзү өз ишығында итәр тамам.
Мән билирәм, мән көрмүшәм
һең ишыг алыр инсан өз әзабындан,
ары чичәкдән бал чәкәнтәк
ишыг чәкәр әзабындан.
ишыг чәкәр, өзү өз ишығында итәр тамам.

Танры бир дә көрәр ону,
әзабына мұкафаттәк

бир дэ, бир дэ көндэрэр ону
мин эзабкеш ајагына,
көндэрэр бир даһа, бир даһа
мин эзабкеш эзабыны
чэкиб чанына жығмаға

ХОЧАЛЫ—ТАНРЫНЫН БАЛАСЫ

ТАНРЫНЫН ВӘ ФЫРТЫНАЛАРЫН ЧИНКИЗ
МУСТАФАЈЕВИНИН ХАТИРӘСИНӘ

Хочалы һеч кәсин көрә билмәдији сүр'әтли инсан
фыртыналарынын Танрынын әлижә явашыдылмыш,
көрүнән шәклидир. Аллаһ сүр'әтлә кедән заманы бирдән-
бирә сахлайыб бизә һәр шеји көстәрди.

Хочалыда, ондан әввәл, ондан сонра әсир дүшән
гадынлар, гызлар әсир дүшдүкләри андан Танрынын әзиз
балалары вә президентиндән тутмуш диләнчиләринә гәдәр
бүтүн азәрбајчанлы кишиләрин аналары олдулар. Биз һеч
вахт онлар гәдәр Аллаһа доғма ола билмәјөчөјик. Онлар
һәм дә Аллаһын анасыдыр.

Ән көрпә гыз ушағы да Аллаһын анасыдыр.

Хочалыны азад еләмәји мән һеч вахт гәләбә
сајмајачағам. Буну анчаг көз јашыны силмәк һесаб етмәк
олар. Дүнјада гәләбә јөхдур. Дүнјада анчаг фачиә вә
фачиәдән нәсилдән нәслә јадикар галан көз јашлары вар.
Хочалы баш верән күндән Шәһидләр Хијабаны мәним
көзүмә Тәк, Бөјүк бир Мәзар кими, Милли Мәчлисин
бинасы исә о Тәнһа Бөјүк Мәзарын Башдашы кими
көрүнүр. Инсанлар о Башдашынын ичиндә мәртәбәләр
дүзәлдиб ашағы-јухары галхыр, саға-сола кедир, көрүшүб
өпүшәндә бир-биринин нә олдуғуну
мүәјјәнләшдирмәјә чалышырлар.

...Бу ше'рин әввәлиндә шаир өлмүшдү. Чинкиз
Мустафајевин гучағындакы өлү ушаг елә шаирин өзүјдү.
Сонра Танры онун нәфәсини гајтарды вә ше'рин сонракы
мисралары јаранды. Бир заманлар јерүзү јарандығы кими.

Бу дүнјада һәр ше'р бизә дүнјанын нечә јарандығынын
хатырладыр.

...Ше'рин әввәлиндәки нөгтәләрин јеринә "Шаир бурада
ушагкән өлмүшдү" дә јазмағ олар.

I

.....

.....

инди дэ кэл,
“өлүм-өлүм” ојнајаг,
эввэл мән өлүм, сән билмә,
сонра сән өлмә.

Инди дэ кэл
“даш-даш” ојнајаг,
эввэл сән мәнә башдашы агла,
башдашы агла, башдашы гој бир дамла көз јашындан,
сонра мән көрүнүм башдашынын ичиндән,
чыхым учум сәнә сары,
сән дэ ачма голларыны.

Инди дэ кэл,
“чичәк-чичәк” ојнајаг,
эввэл сән гон
гәбримин үстүнә чичәктәк,
сонра галхым мән сәнә көрүнмәдән,
галхым гохлајым телләрини,
көрүм һәлә дэ, һәлә дэ
ушаглығымын гохусу кәлир телләриндән
дүнјанын эввәлинин,
дүнјанын сонунун гохусутәк.

II

Өлүләр ушаглар кими
бүтүн күнү
кәфәләриндән кәпәнәкләр дүзәлдәрләр
гәбирләриндә битән чичәкләрә .

Өлүләр ушаглар кими,
ушаглар
доғум күнүндән башлајыб бөјүјәнтәк
өлүм күнүндән башлајыб
бөјүјәр, бөјүјәр өлүләр,
бөјүдүкчә даһа чох ушаг оларлар,
ушаг оларлар,
һәм дэ јерүзүндә
һеч бир ушағын һеч бир вахт
ола билмәјәчәји гәдәр пејғәмбәр!

Өлүләр ушаглар кими күсәрләр биздән,
анчаг ушаглар кими
биздән јахшы бачарарлар бағышламағы.

Һәр күн јерүзүнүн
бүтүн күнаһларыны
бағышлајыб гуртарар өлүләр,
дириләрә даһа
күнаһ галмаз батмаға.

АЛЛАҢ ӨЗҮ БИЗДӨН БЕЗӘ БИЛӘР

Һәр ан һәр шеј дәјишә биләр,
Һәр ан көйдән күнәш дүшә биләр,
Һәр ан јерүзүндәки бүтүн көзәлләр
Һамысы бирдән көзә кәлә биләр,
Аллаһ өзү биздән безә биләр.

Ким билір бәлкә бу јаған гардан да тез
әријәчәк күнәшин габығыны
өлүм ағачытәк кәсән өлкәләр дә,
өлүмдән дә,
Аллаһдан да күсән бәндәләр дә.

Әријәчәк, әријәчәк
гәләмләриндән дар ағачытәк
асылан шаирләр дә,
дар ағачларындан ачылыб тәзәдән
гәләмләри үстүнә чармышланан
аслан шаирләр дә.

Әријәчәк дүнјанын
сонунчу ше'ринин сонунчу сөзү дә
дүнјанын сонунчу кор свинин
сонунчу баш дашытәк,
әријиб ахачаг Аллаһын јанағындан
дүнјанын сон,
Аллаһын илк көзјашытәк.

БОЈ АТЫРАМ

Бу нә ишди, Аллаһым, бој атырам,
ушаглар бешиндә,
онунда бој атантәк
мән өмрүмүн сонунда бој атырам,
отурурам бој атырам,
дурурам бој атырам,
свин дамындан чыхыр башым, бәдәним,
јатырам, јенә бој атырам
ојанырам көрүрәм јохду јарым,
бој атыб, узаныб чыхыб
дивардан о јана ајагларым.
Ағыр олур,
адам пәтәји шәһәрләрин ичиндә,
Булудлар өртүр көзүмү
ағыр олур булудлары кечәндә,
гушлар севишә-севишә
јува гурур сачларымда,
чијинләримдә, гашларымда,
бој атырам -
ајагларымдан јерә көк атырам,
көк атырам
јерин алтына да бој атырам,
доланырам, сарынырам
нечә дөврә вурурам ичәридән бу дүнјаја,
сарынырам, сарынырам
тәзә-тәзә пәһрәләрлә
тәзәдән галхырам јерүзүнә,
мән галхдыгча
тәзә-тәзә отлар, гушлар,
гарышгалар галхыр мәндән,
галхырам, галхырам,
тутурам көјүзүнү

күнәш мөндөн чыхыр
јағышлар мөндөн јағыр.

Мән нә олмушам, нә?
Бој атырам, бој атырам
ушаглар бешиндә,
онунда бој атантәк
мән дүнжанын сонунда бој атырам.

*РӘГС ЕДӘК ДОҒУЛАНДАН
ӨЛӘНӘДӘК*

Кәлин рәгс едәк,
Гоша-гоша! Тәк-тәк!
Кәлин рәгс едәк!
Доғуландан өләнәдәк!

Кәлин рәгс едәк һәтта ағлајанда да,
бир ан да дајанмадан, дурмадан,
ајағымызын алтындан
ирәли гачсын,
кери гајытсын заман.

Кәлин рәгс едәк,
Табутдакы гочаны да галдырын,
Кәфәниндән көрүрәм
Тәрпәдир ајағыны, голуну,
һәлә кор евинә
салмаг истәмир јолуну,
сон һәјат рәгсинә,
илк өлүм рәгсинә галдырын ону.

Галдырын бәләкдәки көрпәни дә,
көзләриндән көрүрәм
онун һавасыды,
Галх, бәбә, галх! Бах белә!
һамыјла гол-гола, әл-әлә!

Јасаг олунсун бундан сонра
додагларын, јанагларын өпүшмәји,
өпсүн бир-бирини
севкилиләрин ады,

палтарларын ганады,
ганадланан ајагларын сәси,
учан бармагларын нәфәси
өпсүн бир-бирини.

Һамы үз-үзә,
көз-көзә ојнаја-ојнаја
кечәк өлкәләрин,
дәнизләрин үстүндән дә о јана
ојнаја-ојнаја чыхаг бу дүнјадан,
чыхаг бу каинатдан

Беләчә көјүзүндә дә
әбәди әл-әлә, гол-гола!
Оду бах!
Кедир мөләкләр дә, шејтанлар да
Көјүзүндә јан-јана сүзә-сүзә,
Гошулуб улдузлара
әл чалыр танры да сизә.

АНАЛАР ДОҒМУР ШАИРЛӘРИ

Бәлкә анчаг дар ағачындан,
Анчаг дар ағачындан доғулур,
Севкиләр, гәмләр доғмур,
Гылынчлар, гәләмләр доғмур шаирләри?!..

Гәфил севкијә һазыр олантәк
Гәфил өлүмә һазыр шаир,
Өмрү боју дар ағачы алтында
јашајыр, јазыр шаир

Һара кедирсә кетсин
кедир башы үстүндә
дар ағачы шәклиндә
мави көјүзү,
јаза-јаза
бојнундакы мави кәндири
һәр күн бир аз, бир аз
көјүзүндән дартыр,
дартыр шаирин өзү.

Ким билир бәлкә дә
һеч јерли-дибли
јохду дар ағачы,
Кәндир көјүзүндән салланыр,
Танрынын әлиндәди
Кәндирин сон учу.

ТЭЗЭ КЭЛЭН КӨРПЭЛЭ

Нэр тэзэ көрпэ дүнјаја көз ачан кими чанына чуман дэрдлэри көрүб гышгырыр ки, ону истэдији бир дүнјаја дежил, сәһвән башга дүнјаја кәтирдијини Аллаһ ешитсин. Көрпәнин илк гышгыртысы Аллаһына илк сөзү, бәлкә дә илк вә сон е'тиразыдыр

Аллаһ дәрибди, јери,
Дәрди верибди, јери,
бу дүнјада сәнинтөк
һамы гәрибди, јери.

һамы Аллаһынды бил,
Аллаһ һамынын дејил,
Көзүнә һәр нә дәјир,
дәрдин гурубду, јери.

Сәнлә ениб дәрдин дә,
Үрәјиндә, дәриндә —
ән ширинчә јериндә,
торун һөрүбдү, јери.

Дөнүб кери бахмаға
вармы бир дүнјан даһа?
Сөзүн варса Аллаһа,
Аллаһ көрүбдү, јери.

...Шаир Низами Ајдын бир вахтлар Лермонтову вә Мүшфиги севирди, сонралар исә Томас Вулфун вә Гарсиа Лорканын дәлиси иди. 1982-дән бәри Вагиф Чәбрајылзадәјә гибләкаһ кими бахырды.

Бир дәфә зарафатла деди ки, даһа Вагифи севмәјәчәјәм, јазыгды, гој јашасын, мәним севдијим шаирләрин јашы гырхы өтмүр.

Амма дөјүш чантасында күлләләрин ичиндә В.Чәбрајылзадәнин сон китабыны кәздирмиш.

Дүшмәнин күллә јағышынын алтында чох әлверишсиз мөвгедә дајанмыш пијада дөјүшкүләримизи хилас етмәк үчүн идарә етдији танкы бирбаша ермәниләрин атәш нөгтәсинә сүрдү, сәнкәри дагытды, өзү исә алышыб јанан танкын ичиндә галды.

Муса Уруд ("Јол" 8,92)

Өмрүм боју Аллаһдан севдијим вә мәни севән адамлар үчүн өзүмдән чох өмүр арзуламышам ки, онларын һеч биринин өлүмүнү көрмәјим. Белә өлүм мәнә өз өлүмүмдән даһа агыр кәлир. Севкили Низаминин мәни бу гәдәр истәмәјини мән јалныз онун шәһидлијиндән сонра,

шаир Муса Урудун јазысындан билмишәм вә буну охујандан сонра дүнјанын ән чарәсиз адамына чеврилдим.

Низами Ајдынын һәмишә тәбәссүмлә гејри-ади, әбәди ушаг үзү мәним јадымда Аллаһын чочуглуғунун, илкин кәңчлијинин үзү кими галыб. Һәрдән о, танкында јанаркән көзүмүн габағына кәлир вә мән о дәһшәтли азабын, јангынын ичиндә онун әбәди ушаг үзүндә јенә онун тәбәссүмүнү көрүрәм. Сонра о тәбәссүм онун күлүнүн дә, түстүсүнүн дә, көјүзүнүн дә үзүнә кечир.

Низаминин гәбри дә јохду, Демәли, гәбри јохса, өзү вар, анчаг көзә көрүнмәздир. Аллаһ кими!

Аллаһ өз севдикләрини өзүнә охшадыр.

ӘБӘДИ УШАГ ҮЗҮ

Ше'рин вә Аллаһын Низами Ајдынына

Һамыны ендирир заман
ендирир салыр атындан,
ендирән кими дә
унудулмуш дәрәләр чыхыр
унутмаг истәдијин дәрдин алтындан,
белә-белә хәбәрин олмадан илләрлә
унудулмуш дәрәләр инләјәр
унутмаг истәдијин дәрдин чанында,
дәрәләр инләјә-инләјә
өмрүндән күнләри, анлары дәнләјәр.
Ајрыча бир дәрә јохду бу дүнјада,
бир-биринин ичиндәди, ганындады,
бир-биринин чанындады бүтүн дәрәләр,
руһла, чанла көјүзүнә,
Ғанла нәсилдән-нәслә кечир дәрәләр,
Өмүрләр гуртарыр,
слә һеј чәкилир,
һең бирчә дәрә дә чәкилиб гуртармыр һаны?
Өзкә дәрдиндән дә, өзкә сәсиндән дә
өз дәрдини, өз сәсини динләјир һамы,
белә-белә илләр кәлир јени-јени,
кәлир өртүр көһнә илләрин үстүнү
көһнә өлүмләри өртән
јени өлүмләр кими.

Енди көјүзүндән дохсанынчы ил дә,
енди гапанмаз јараларын симитәк,
енди өлүмүн тобәссүмүтәк,
енди деди: Гач!

дедим: Гача билмирәм,
гачсам да биринчи чатачаглар мәнә,
бир дә һара гачасан,
бура бир гәмли мәмләкәтди,
һара гачсан да, лап учсан да
јенә дәрә јанын дәрәди, дәрәди.
Енди көјүзүндән дири көз јашлары да,
енди милјон өлү көздән бир Ана үзә,
ендикчә киприкләди көзә дөндү көз јашлары,
көзә дөнмүш көз јашларындан да енди јашлар,
киприкләди, көзә дөндү онлар да,
бсләчә көз јашларындан көзә дөнә-дөнә
енди, енди көз јашлары.
Ана үздән Ана Торпаға сары.

Үзүм Ана Торпағын үзүндә
узанмышдым онда мән ајаглар алтда,
чүнки адам ајаглар алтда оlanda
даһа јахын олур Аллаһа,
бә'зән Аллаһ ону көрмәсә дә,
адам ајаглар алтдан даһа јахшы көрүр Аллаһы,
еләчә узанмышдым ајаглар алтда бахырдым Аллаһа,
ахырды үзүмә көзләр, көз јашлары,
ешг шәһиди ики севкилинин
көз јашларынын көз гапагларыны
ағлаја-ағлаја
мәним үзүмдә бағлајырды Танры,
Инсанлар бағлајар инсанларын көзләрини,
Көзә дөнмүш көз јашларынын көз гапагларыны
Аллаһ көрәр, Аллаһ бағлајар анчаг.
Бир анлыға
мәним дә көз гапагларыма бахды Аллаһ,
Аллаһын көзүндән снән
дүнјанын сон көз јашына бәнзәјирдим онда мән,
әввәл бармагларыны
көзләримә чәкмәк истәди Аллаһ,
Сонда көзүлә деди: Галх!
Галхан кими көрдүм мән дә
һәр дамла көз јашынын ичиндә
диз чөкүб јаралы чичәк анды ичир,
јаралы сөз анды ичир
бир јаралы ушаг үзү.

Өжилиб күнлөрлө, ајларла ајаглар алтаан
 Танклар, топлар, бајраглар алтаан
 жаралы чичөк анды ичөн,
 жаралы сөз анды ичөн
 жаралы ушаг үзлөрини
 жыгдым, жыгдым үзүмө,
 жыгдым агрыларын, ачыларын үзүндөн,
 жыгдым нәғмәләрин, ағыларын үзүндөн,
 Инди үзү Ана үзө жүжүрөн,
 Танрынын сон көз жашы үзүндө бөжүжөн
 Әбәди, өлүмсүз Ушаг Үзүжөм мән.

СӘН АЛЛАҺА ОХШАЛЫРСАН, АНА

*Вәтән торпағыны һамыдан чох севәңләр вәтән
торпағына һамыдан тез ғарышмаға тәләсәңләрдә.
Вәтәнин ән көзәл әтри дә онлардан, онларын
торпағындан кәлир.*

*Һәр дәфә Камили хатырлајанда, јерүзүм вә
Қојүзүм чәл, чичәк гохүсүлә долур вә Камилин бу көзәл
чәл, чичәк гохүсү дүнјамы узун мүддәт тәрк еләмир, мән
чох заман өзүмдән асылы олмадан өз-өзүмә
күлүмсәјирәм. Бу чәл, чичәк гохүсү бизим дүнјамызын
чәлләринин, чичәкләринин гохүсүна бәзәмир, даһа
сәвкили бир әләмин һәр аң инсаны јени бир хош һала
кәтирән әбәди гохүсүдур. Бу һәм дә Камилин вә бүтүн
иқид, көзәл, шәкил шәһидләримизин руһунун гохүсүдур.
Мәнә елә кәлир ки, онларын руһунун көзәл әтрилә долу
о дүнјаја чох раһат кетмәк олар. Онлар арасына
кетмәк әбәди солмаз чичәкләр арасына кетимәди.*

**Чөл кими,
 чичәк кими бир оғланды о,
 чөлләрдән, чичәкләрдән доғуланды о.**

**Чөлләрин, чичәкләрин үрәјиндән
 бир күн кәлди вәтәнин аһы да,
 Аллаһа узатдығы чичәк кими
 тутду әлиндә о, силаһы да.**

**Чөл гохүсу,
 чичәк гохүсу кәлди
 она чәкилән аһдан да,
 она дәјән күлләдән дә,
 ону горујан Аллаһдан да.**

Чөл гоxусу,
чичөк гоxусу кәлди
нәфәси кәлмәди даһа,
бир балача, көрпә чичөк
тез гачыб кәлди янына,
бир кичик көрпә пәйжәтәк
нәфәсини верди она,
о чичәјин нәфәсини
көрпә кими ала-ала,
бир көрпәјә дәнә-дәнә
үзүнү тутду Аллаһа:
- Анамын әлләрини,
анамын әтәјини
јетир мәнә, танрым.
Аллаһ тез өз әтәјини
анасынын әтәјитәк
ендирди көјләрдән она,
анасынын сәсијлә
лајла деди оғлуна,
танрынын көзләринә
зилләди көзүнү о,
анасынын дизи билди
танрынын дизини о.

Башы танрынын дизиндә,
әли танрынын әлиндә,
көзү танрынын көзүндә
сон анында деди она:
- Сән Аллаһа охшајырсан, Ана!

ӨЛӘНДӘН СОНРА ЈАХШЫ ЈАШАМАЛЫДЫ ДӘРДИН, ГӘМИН АДАМЛАРЫ

Бундан сонра
дар ағачлары алтында кечирилмәлиди
бүтүн тәнтәнәли кечәләр, јубилејләр, митингләр,
үзү дар ағачларына
нитг сөјләмәлиди нәтигләр,
Дар ағачларына бахыб чошмалыды,
ше'рләр, нәғмәләр гошмалыды шаирләр,
Трибуна нөвбәсинә дајананлар
дајанмалыды дар ағачы нөвбәсинә,
Даш үрәкләрийи атмалыды онларын сәсинә
дәрдин күчәсиндән кәлиб кечәнләр,
Дајанмадан, дурмадан учуб
анчаг Аллаһын јанында
нәфәсләрини дәрмәлиди шәһидләр,
Онлары аллаһсыз едән Аллаһа
суаллар вермәлиди шәһидләр.
Көјүзүнүн сонуначан дикәлмәлиди,
бүтүн сарајлардан, гәсрләрдән даһа көзәл,
даһа уча тикилмәлиди
мин мәртәбәли гәбирләрдин дамлары,
һеһ олмаса өләндән сонра јахшы јашамалыды
дәрдин, гәмин адамлары.

ӘЛИ КӘРИМИН КИТАБЫНА
БАХАН ГУШ

Һәлә ки, бизим дилимиздә
биздән дә җахшы данышыр
јурдумузун ағачлары, гушлары,
чичәкләри, дашлары,
Шүкүр гушларын, дашларын
бизим дәрдимизи, бизим севкимизи
биздән дә җахшы данышмағына, танрым,
Шүкүр бизә вердијин, даш дилинә,
чичәк дилинә, ағач дилинә.

Шүкүр! Мән һәлә дә, јенә
өлүмү охунан адам
башыны севинә-севинә
чәллад көтүјүнә гојантәк
башымы китаб үстә гојан адамам,
ешгин үзүнү, ешгин сәсини
каманча чичәји,
каманча јарпағытәк дујан адамам.

Шүкүр! Јенә көјүзүндән,
Танры јанына галхды улдузлар
бир аз да танры јанындан
јетим-јесир севкиләрә
күлүмсүнүб бахды улдузлар.
Улдузларын бир дә баханачан
нә гәдәр ешгдән дә көзәл үз,
үлкүчдән дә ити чан
гајытмышды торпағына.
Шүкүр торпағына гајытмаға, танрым!
Шүкүр бир дә торпағындан гајытмаға!

Јенә сәнин овчунда јанар, танрым,
бүтүн дүнјалардакы ешг шамлары,
ешг шамларынын овчунда
јанар ешг шаирләри,
јанарлар үрәкләри
севкидән дармадағын,
үрәкләри јанғын, виранә, тәнһа, тәк
кими ахырадәк јанар,
кими сөнәр илк ишығыны верәнтәк.
Шүкүр ишығына, гаранлығына, Танрым!
Шүкүр! Ишыг Ана! Гаранлыг Ана!

ДЭНИЗ ГУЛДУРУНУН ӨЛҮМҮ

Дэниз гулдуру олмушдум бир заманлар,
 Һәр күн галхмалыјдым онда мән
 Көјүзүндө Аллаһ галхынча,
 Аллаһын ән севкили гызынын шәһәри
 сыјрылыб булудлардан чыхынча
 дүјүнләмәлијдим мән
 гылынчымын учујла јараларымын сарғысыны,
 күнәшин мави сачларында кизләнән сырғасыны
 сычрајыб Көјүзүнә,
 кәтирмәлијдим мән
 Аллаһын ән севкили гызына.

Һәр сәһәр тәзәдән, јенә,
 јени ешг кими долмалыјдым
 дәнизләрин, дәрјаларын үрәјинә,
 ениб галхмалыјдым дәнизләрин, дәрјаларын дибиндән,
 галхмалыјдым миниллик иткиләрдән сораг кими,
 бир чубуғун учунда јелләтмәлијдим дәнизи
 һәр ан мин рәнкә чалан бир бајраг кими,
 ән сонда дәнизин үрәјиндән
 ешг кими кәлән севкили өлүмүн
 диз чөкүб өпмәлијдим әлини,
 өпмәлијдим, өлмәлијдим,
 итмәлијдим далғаларын әтәјиндә,
 јенә доғулуб, јенә өпмәлијдим,
 өлмәлијдим, итмәлијдим јенә дә.

Нечә мин ил кечиб, илаһи,
 дејән лап чохдан јохам мән,

чохдан узаглашмышам сон табутумдан,
 сон гәбримдән,
 илләрин јудуғу үстү јазысыз башдашым
 сон јүзилини јашајыр инди
 бу сонсуз заманын ортасында,
 битмәз бир дәнизин
 билинмәз бир адасында

О КӨЗӘЛИ КӨРӘНЛӘРӘ

О көзәли көрәнләрә,
һәр ан чанын верәнләрә,
йүз илләрлә соранлара
мин илләрлә һајыф, һајыф.

Өлүмдү севкини јазан,
Јазыб севдијини позан,
Севиб, севиб өлмөк асан,
һајыф севиб галанлара.

О көзәл ки, өмрүн дејил,
Севкиси өлүмүн дејил,
Ајрылығы динин дејил,
Танрын енәр јаланлара.

Ешг дә енәр өз нурунда,
Чичөк кими јағмурунда,
Мин иллик јолу дуранда
дизин-дизин кәлә-кәлә
үзү-көзү күләнләрә.

УЧАГДА

Нечә-нечә ајлар, илләр узуну
севки дејилән **КҮЛ** мәни тәкләди,
мәнә елә кәлди хошбәхтлик анчаг
севмәкдә, севмәкдә, севилмәкдәди

Чох чәкмир хошбәхтлик, јол верир гәмә,
Инсан тәслим олмур,
Инсан сән дсмә,
Гәфил хошбәхт олур һәр кичик шејдән,
Бир гәмли нәғмәдән, бир гәмли ше'рдән.

Өмрүн бир јериндә хошбәхтлик бәлкә
дүшүнмәкмиш суда балыг олмағы,
дүшүнмәкмиш бәлкә чичәјә дөнүб
бир ары шаныјчүн баллыг олмағы.

Бир дә көрәрсән ки, үрәјин долуб
узаг бир өлкәдән учагла бирбаш
дост-таныш јығышан чајчыја енмәк
дүнјада ән бөјүк хошбәхтлик олуб.

СӘН ДӘ СЕВ, ТАНЫМ

О залымды, о јадды,
о аловду, о одду,
о сәни өлдүрә биләр,
о сәни севир анчаг.

Һамы ону шир билир,
пәләнк билир, дсв билир,
о һәр ан дсврилир сәнә сары,
о һәр ан дсврилир бир даһа, бир даһа
јенидән сәнә вурулмаға,
өнүндә диз чөкмәјә,
әлиһә, ајағына,
белиһә сарылмаға

О сәни јандыра биләр,
о сәни күлә дөндәрә биләр,
о күнү-күндән күлә дөнүр анчаг,
о сәни севир,
сән дә сев ону,
танры севәр севәләри

Валлаһ, јазыгсан,
јазыгсан, севмәјән инсан,
бир јол дүнјаја кәләсән,
онда да севмәјәсән

Сән дә сев, Танрым,
дүнја јаранандан
көјүзүндә тәк, тәнһасан.
Сән дә сев, Танрым,
лап танрылыгдан

гуртармаг олса да
сев гуртар тәнһалыгдан.
Анчаг рәһм елә,
рәһм елә севмәјинә,

Сәни дә севмирсә,
рәһм елә јәнә,
сән сев ону, Аллаһым,
көрмәк, дујмаг өјрәтдијинтәк
сән севмәк өјрәт она,
севки адында Аллаһлыг,
севки адында дәрә өјрәт она.

Беләмә, севкидән
шаһланыб уча-уча
галхсын сәндән дә учаја
сән јаратдығын.

Беләмә, севиб, севиб, танрым,
көрәк сән дә инанасан.
Ешиг танрыдаи кәлир,
ајралыг инсандан.

ГАРЫШГА ОЛМАГ ИСТӘЈӘН ШАҺ

Шаһ сарајында доғулду о,
тәнһа шаһа тәнһа оғул олду о,
бир гарышга јувасында
доғулмаг истәјирди о анчаг,
јапышыб ғырағындан бир дән ғырығынын,
ја бир дадлы чөпүн, ја бир буғда башағынын
апармаг истәјирди арвад-ушағына о.

Һәр күн јувасынын диварларыны
дадлы-дадлы чөпләрлә һөрүрдү о,
адамлара јухарыдан ашағы јох,
ашағыдан јухары бахыб
адамлары дев бојда,
дағ бојда көрүрдү о,
һәрдән дә кефи истәјөндә
гарышга дилиндә мијолдајыр,
гарышга дилиндә һүрүрдү о.

Тахта чыхачағы күн
шаһлыг тахтыны дарта-дарта
чәкиб апарды бир чичәјин алтына,
орда алтдан јухары бахды чичәјә,
шаһлыг анды ичди чичәјин көјүзүнә:
- Анд олсун о көјүзүнә!
Анд олсун о көјүзүнүн ән солғун улдузуна!
Чичәкдән јухары она баш әјән адамлар
Көјүзүндә ганад чалан
мәләкләртәк көрүндү она.
Шаһлыг анды ичди јенә:
- Анд олсун Көјүзүндә ганад чалан о мәләкләрә!

Ганад чалыб, чалыб,
анчаг Көјүзүнүн олан мәләкләрә!
Бахды ајағы алтында
отлара дымашан гарышгалара,
ону гарышга дилиндә ғышгыра-ғышгыра
гаршылајан гарышгалара,
шаһлыг анды ичди јенә:
- Анд олсун гарышга елинә,
гарышга ғышгырығына, гарышга дилинә!

О шаһлыг анды ичән анда
ајагларынын алтында
ғышгыра-ғышгыра
ону өзләринә
шаһ сечирдиләр гарышгалар да.

АДАМ

Һамынын пахыллыг еләдији ганадлы адам
һәр күн бир аз, бир аз
көјүзүндән йығды ганадларыны,
йығды ганадларыны.

Елә билирди
бүтүн көјүзү онун ганадларыды,
көјүзүнү һәр күн бир аз, бир аз,
гаранлыг ишыг гарышыг
йығыр јанына, йығыр јанына.

Хәбәри олмады анчаг
йығдығы өз ишығы,
өз гаранлығыјды,
көјүзү галды еләчә көјүзүндә,
бир ләләји дә дүшдү галды
көјүзүнүн мави дүзүндә.

Йығды, йығды ганадларыны,
йығды, йығды улдузларыны,
йығды, йығды булудларыны
бир күлләнин ағзына.

Йығдыгча, йығдыгча күлдү өлүмү,
ачылды күллә,
ачылды өлүмүн бәбәкләритәк,
бир анда көјүзүнә дағылды өмрү
күллә ләләкләритәк,
күллә ләләкләритәк.

Инсан бармаглары инчидәрди
көзләриндә кизләнен дәрди,
танры о дәрдин
көјүзүндә галмыш сон ләләјини
о дәрдин көзләрини
гапамаға көндәрди.

О гәдәр тәнһајды, о гәдәр тәкди—
бахды, бахды она,
көзү јашарды өлүмүн дә,
чыхды о дәрдин чанындан,
диз чөкдү өнүндә.

Өлүмүндән башга
кими варды онун?!
Кими варды онун?!
Өлүмүндән башга
көјүзүнүн мави дүзүндә
бир көрпә ләләји варды,
бир көрпә ләләји варды.

Бәлкә о көрпә ләләјин,
бәлкә өзүнү өлдүрә билмәјин
пахыллығыны чәкирдиләр адамлар?!

*ЧӨКИБ ДЭРДИНИ АЗАЛТДЫМ
БУ ДҮНЈАНЫН*

Дүнјада нә гәдәр
анд ичиләси, күлмәли дәрд вар,
алын гојуласы мүбарәк кәдәр,
һамысыны чәкдим чаныма,
чәкдим һәм өз чаныма,
һәм дә јаздыгча
чанлары чаныма гарышан
гәләмимин, кағызымын чанына,
анчаг гыјмадым гәләмә дә, кағыза да,
јазанда јавашча сыхдым гәләми,
бир чочуг
илк дәфә мәсчидә ајагјалын ајаг басантәк
јавашча басдым гәләми кағыза,
јаздыгча һәр күн
бир аз чаны раһат көрдүм
күнү-күндән
кәдорини чәкиб азалтдығым бу дүнјаны,
бир аз раһат көрдүм
фикирли-фикирли јанымда кәзишән
дәрдин дә чаныны,
дәрдләри чанына чәкдикчә
свинән көрдүм гәләмими, кағызымы.
Јаздыгча үст-үстә галанды, галхды гәм,
гәм галхдыгча галхды гәләм, галхды кағыз,
мәндән јухарыда јаза-јаза
гәләмлә кағыз өтдү булудлары.

Галхдым гәләмин даһынча бир күн
көрдүм јурд салыб бир оба
кағызын бир күнчүндә,
бир гызла бир оғлан да
севиширләр гәләмимин учунда,
севишә-севишә гачырлар онлар
һәрфләрин, сөзләрин далдасында
бир-бирини итирә-итирә, тапа-тапа,
хәбәрләри дә јох,
кәст-кәдә узагларда галыр оба.

ТАБУТ КҮРСҮСҮ

Хитабэт күрсүсү -
 дикинә чеврилмиш табут.
 Гучаглайыб хитабэт күрсүсүнү
 өз доғмача табутутәк
 узаныр натегин әли
 ирәли, сола, саға,
 узаныр, узаныр натегин дили
 әлиндән дә узаға.
 Көрән кими әлијлә алдадыб,
 кими дилијлә дартыб
 өз јеринә - өз табутуна
 салмаг истәјир бу?

БИР УЗУН ШЕРДИ ДҮНЈА

Јерүзүнүн бүтүн аһларыны чәкиб,
 бүтүн күнаһларыны ишләдиб
 гуртарыб инсанлар,
 гуртарыб көјүзүнүн дә күнаһлары,
 гуртарыб танрынын
 дүнја үчүн ајырдығы күнаһ еһтијаты,
 Танры савабсыз, күнаһсыз
 башлы-башына бурахыб каинаты,
 инди күнаһ јеринә нәсә
 тәзә бир шеј дүшүнүр танры,
 Бу јени дүнјада
 күнаһ јеринә нә олачаг?
 Бәлкә бундан сонра
 Гарышгалары тапдаламадан кечәнләрин
 пис нәсә јазылачаг өмрүнә,
 гоншусуну, гардашыны
 көрән кими өлдүрмәјини,
 өлүмә свим демәјәни,
 өлүмә севинмәјәни
 даш-галаг едәчәкләр бундан сонра,
 һамыдан чох өлдүрән шаир,
 һамыдан чох өлүмә көндәрән шаир
 һамыдан чох севиләчәк
 бир заманлар 37-дә олдуғутәк.

һәлә ки, тәзә гафијә кәзән шаир кими
 дүшүнүр, дүшүнүр танры
 гојур әлини ше'р јазан бир шаирин
 әлинин үстүнә
 беләчә көһнә дүнјанын сон ше'рини,

јени дүнјанын илк ше'рини
јазырлар шаирлә танры.

Бир узун ше'рди дүнја,
вэрэгдэн-вэрэгэ кечмөкди анчаг
бир дүнјадан
о бири дүнјаја кечмөк.

БИРЧӨ ДАМЛА КӨЗ ЈАШЫ

Сөндөн бир истәјим,
бир диләјим јох, танрым,
истәсэн гәләмими дә,
ганадларымы да
гајтарыб гојарам гапына,
ајагларынын јанына.
Диләјим башга!
Үрәјинә инсаф кәлсә,
бу күн сөндөн диләдијим узагбашы,
үрәјими ағыр-ағыр доғрајан
бу дәрди ағламаға
бир дамла көз јашы вер!
Бирчө дамла көз јашы!
Вер! Инаным гүдрәтинә!

*ДҮНЈА БУ ШАИРИН ДЭ
ҮСТҮНДЭН ЈОЛ ЕЛЭДИ*

Јашајырам күлә-күлә,
боғула-боғула,
һәр күн тәзәдән өлә-өлә,
тәзәдән доғула-доғула.
Мән ше'рин көјүзүнә тушланан
бир гәфил күлләдән
вурулуб дүшмәк истәјирәм
бир истәкли ше'римин голларына.
Анчаг истәрдим
көрпә, сонбешик,
сонгәләм ше'рләрим
јыхыlanda көрмәсинләр мәни,
јыхылдығым јерә бахмадан
учуб кечсинләр үстүмдән.

Мән ше'рин көјүзүндә -
ше'рин булудуна кирдијим јердә
вурулуб өлмәк истәјирәм.
Өләчәјәм дә!
Өләндә
бу торпағын дилиндә танрылашан
ән гәмли ше'рин
ајағлары алтында басдырын мәни,
о гәмин, о ше'рин,
симләјән јарасынын һовуну
һеч олмаса бир азча
чаныма чәкә билдим бәлкә,
бир дә гара торпаға гајтаранда мәни,
ајырын бәдәнимдән

өтүрүн көјүзүнә тәзәдән
вуруlanda
мән сарыла-сарыла дүшән булуду,
дүшәндә дүшдүјүм јери јумшалдан булуду.
Сонра дејин:
- Дүнјанын иши беләди,
Бу шаирин дә күчү чатмада дүнјаја,
дүнја бу шаирин дә
үстүндән јол еләди.

ГАНАДЛЫ АДАМ

Өмрү узуну
хөбөри жохуду ганадларындан,
Бөйрүнө жапышмыш ганадларыны
бир дөфө дө ача билмөди,
уча билмөди.

Ајагында гандалы да варды
ганадлы адамын,
ајагындакы гандалдан
хөбөри варды анчаг.

Ушагкөн севинди
ојунчагларыны алан ушагларын севинчино .
Бөјүдү
һәр күчөдө, һәр тиндө
һәр диндө адамлар
алдатдылар ону,
севинди, севинди јенө.

Бир кечө габагыны кәсиб
сојурдулар ону,
палтарыны сојундугча
тир-тир әсирди о севиндијиндөн,
Оғрулар елө билирдиләр
горхудан әсир о,
јазыглары кәлиб
машын пулу вердиләр она,
амма о кечөнин гаранлыгында
машын пулуну кизличө
оғруларын биринин чибинө өтүрүнчө
севинчиндөн аз гала
итирмишди ағлыны.
Анчаг онун һәр шејө севинмөјинө

дөзө билмирди чоху.
Ахырда гадаған еләдиләр она
өзкә севинчинә севинмәји.
О да башлады өзкә дәрдинә ағламаға,
чох аглаја билмәди анчаг,
дәрд о гәдәр чохуду дүнјада,
икичә күндә боғулду көз јашынын ичиндә

Сон күнү адамлардан габаг гушлар кәлди,
гушлар ганадларында галдырдылар ону.
Өзү өлмүшдү,
амма һәлә дә диријди көзләри,
көзләриндән ахыб төкүлүрдү
ајагларындакы көрүнмәјән гандалын үстә
дамла-дамла одлу јашлар,
дамла-дамла әридилди јашлар
ајагларындакы гандалы,
гандал әридикчә
ачылырды ганадлары.

Сон дамланын үстүндә
шәкли көрүндү,
јох олду ганадлы адам,
бирчә дамла көз јашы галды
бу дүнјада ондан јадикар.

Қим бахырдыса,
о көз јашынын ичинә
чијинләриндә
өз ганадларыны көрүрдү,
ајагларында өз гандалыны.

ҮМИДИН ОҒЛУ

Икимиз дә
доғуландан
дүнја дежилән дивары
пиллә-пиллә
галхырыг јухары
метро пилләләриндә
гаранлыг дүнјадан
ишыглы дүнјага галхантәк.
Сән
јухары галхан пилләләрдә дајанмысан,
ора-бура бахырсан бекарчылыгдан,
пилләләр өзү галдырыр сәни.
Үзү ашағы енән пилләләрлә
үзүјухары гачырам мән...
Үрәјимдә пилләләри дә,
сәни дә
өтүб кечмәк үмиди.

СӘНИН ДӘ КҮНАҢЫНДАН КЕЧИРӘМ, ТАНРЫМ

Башыны дәјдүјүн көјүзүнәм,
Тәпәндән чыхан түстүнәм, бачанам,
ән күлмәли һәрфинәм,
ән дәли һечанам,
анам сөз, атам сөз,
мәни дүнјага кәтирән сөз,
кәтириб сәсләрин, һәрфләрин
дәлиханасына атан сөз,
дәли олмадым, кеч күнаһымдан.
Јерүзүндә бүтүн өмрүнү севинән
тәк бир инсан вар,
о мәнәм, Танрым,
севинирәм бүтүн күнү,
Севинирәм дүнјанын әјрисинә, дүзүнә,
севинирәм елә бирчә севинмәк сөзүнә,
чүнки тәкчә мән көрүрәм сәни,
кәчә-күндүз севинә-севинә
тәкчә мән бахырам сәнә,
билирәм, сән мәни
анчаг бахыб севинмәкчүн
кәтирмисән бу улдуза, бу көјә,
билирәм бир күн,
сәнин дә күнаһындан кечән олмалыды
јаратдығын бу дүнја үчүн,
беләчә севинчдән-севинчә көчүрәм, танрым,
сән бу дүнјада һамынын күнаһындан кечдијинтәк
мән дә сәнин дә күнаһындан кечирәм, танрым!

КӨЛКӨ

Аналарын “чан” көлмөсинин
көлкөсиди чаванларын бој-бухуну,
Шаир көнлүнүн көлкөсиди
ше’рлөр, нәғмэлөр, көзөллөр,
Ешгин көлкөсиди шам ишығы,
Танрынын бир анлыг көлкөсиди
күнөш, улдузлар.

Бу анда,
бу анда бир кимсөм јох,
бир ушаглығымдан, бир дө сөзүмдөн башга,
Бир көлкө вер мәнө, танрым,
Сөзүн көлкөсини вер.
Сөз дүнјанын шөклиди,
һансыса сөзүн шөклијөм мән дө,
шөкли олдуғум о сөзүн көлкөсини вер, танрым,

Инсаң-төк дүшүнөн
ит кими төнһајам, танрым,
Көлкөми вермирсөн,
Һеч олмаса өз көлкөндөн
бир гара шамлыг гаранлыг вер,
ағ ишығыны көрмөдик,
Һеч олмаса јандыраг
јашајаг гара ишығында.

СЕВИМЛИ АДАМЛАР

Танры јарадыб адамлары,
амма јаратдығларына
күчү чатмыр даһа,
күчү она чатыр бирчө
севдији адамлары тез апарыр,
апарыр дејөндө,
эслиндө гопарыр онлары
дүнјанын чајнағындан,
тез гопарыр
галыб јерүзүндө
чох азаб чөкмөсинлөр,
танрынын јаздығыны гојуб
көјлөрчүн јаранмыш ганадларыјла
онун-бунун чөкмөсини силмөсинлөр.

СӘҖРАЛАР ГУМ ӘРӘБИНИН
ОЛАНТӘК

Һәм бизимди,
Һәм дә бизим дежил бу шәһәр.
Сиз дә өзүнүзүнкү санмајын,
Һәм сизинди,
Һәм дә сизин дежил бу шәһәр
Елә һеј нәсә дејир,
Һеч өзү дә билмир нә дејир бу шәһәр,
Әлимиздән алыр,
башымыза дөјүр бу шәһәр,
шухумузу әзир,
шахымызы әјир бу шәһәр
бизи чыртлајыр,
бурнунун учунда сөјүр бу шәһәр.

Ағачларын шәһәри
олмады бу шәһәр,
биналары ағачларындан һүндүр,
ағачлары диндир -
ағачлары динмир.
Ушагларын да шәһәри
олмады бу шәһәр -
Кәндләр ушагларын ола билир,
анчаг шәһәрләр јох.
Дүнәнки кәндчиләрин далынча
һөтта гумру гушлары да
пәнаһ кәтирдиләр шәһәрә.
О көзәл гушларын да
олмадыса бу шәһәр -
бу шәһәрә нә дејим?!
Адыны билмәдијим
гуш кимиди бу шәһәр,
јахын кәлирсән - учуб галхыр,

Һәм јанындады,
Һәм дә јанында дејил бу шәһәр.

Бу шәһәр
шәһәрин көзләриндән өпүб
Һәр күн ону ојадан,
шәһәрин јатмалы јерләриндән јатан,
јыхылмалы јерләриндә јыхылан,
јох олмалы јерләриндә јох олан
үшүмәли јерләриндә
һамыдан чох үшүјән,
Һәр күн дишләрини гычыјыб
тәзәдән дишијән
бир оғланын олмалыјды
Һеч олмаса бирчә ахшам,
Һеч олмаса бирчә сәһәр,
Онун да шәһәри
олмады бу шәһәр...

Олур, өлүр, ағлајыр,
дејир, күлүр бу шәһәр.
Һәр күн күлә-күлә
шәһәрин көзәл биналарыны
бир-биринә бағышлајан
ики кимсәсиз, ики јурдсуз,
ики дәрәсиз севкилинин
олур бу шәһәр -
учсуз-бучагсыз сәһралар
бир гум әрәбинин олантәк.

СӘБР

*Мәни өлүмдән, өлүмү дә мөндөн хилас етмиш
Шаһназ һәкимә миннәтдарлыгла*

Танрынын анчаг сәбри,
анчаг сәбри артыгды адамлардан.
Доғулур, гочалыр, өлүр,
вахт галмыр сәбр еләмәжә,
языг инсан нејләсин,
икинчи кәрә доғулсун,
тәзә бир сәбр өмрүмү јашасын?!

Сәбрлә, сәбрлә,
анчаг гапыларын тутачағы һагда,
анчаг гапыларын ганадлары,
анчаг гапыларын учачағы һагда
дүшүнүр, дүшүнүр
хәстәләрин јарыучуг көзләри,
Көзләри гапыларын тутачағында
дүшүнә-дүшүнә
өмрүн тутачағындан дүшүр хәстәләр.

Сон көз јашы кими
чыханда сон хәстәнин өмрүндөн,
дөн, гапы тутачагларынын
көз гапагларыны да бағла, бачым.

ПЫЧЫЛТЫ

Дава башламамышдан
бир күн габаг көјүзүндә
шаһа галхмыш ат шәклинә
дүшмүшдү булудлар,
ган рәнкинә үшүјүрдү күнбатан.

Сәһәри күн адамлар
о атлары миниб
ахытмалыјдылар о ганы.

Нечә ахачагдыса о ган,
нечә көлләнәчәкдисә о ган о торпаға,
давадан сонра
о шәклә дүшәчәкди
о торпағын хәритәси.

О даванын ән накам гәбринин
баш тәрәфиндән
бир күн сән дә кедәчәксән, бачым,
анчаг чох-чох илләр сонра
сән дајандығын јердә битәчәк
дүнјанын ән чичәкли ағачы.

Мејвә кәтирмәјчәк о ағач һеч вахт,
һәр чичәјин додағыјла ајрыча
гәмли-гәмли пычылдамагчүн
һәр күн бирчә-бирчә, тәк-тәк
о ағач чичәкләјчәк.

Танрым, сөз олачагмы о пычылтыда?!

ГАПЫНДАН БАШЛАЈЫР БҮТҮН ЈОЛЛАРЫН, ТАНРЫМ

Бу ше'рләрә достум Закир Фәхринин ыракли, чијәрли гардашы, артыг җамымызын гардашы олан Камилин шәһид олмасы хәбәринин гәми гарышыб. Бу ачы хәбәри ешидәнә гәдәр елә мән өзүм дә чох учуг-учуг, дармадагын, гәмдә идим.

Јер үзүндә ики гәм бир-биринә гарышыб, бир-бириндә тәскинлик тапа билирсә вә анчаг бир-биринә гарышандан сонра ајаға галхмаға күч тапырса, демәли көјүзүндә онларын көкү дә бир јердәдир. Мәним көјүзүндәки гардашым Камил һәлә евләнмәмишди вә достларына демишди ки, дава гуртарандан үччә күн сонра адыны вә јерини кизли сахладығы бир гызын гапысына елчи кәндәрәчәк. Бу сөзләри мән јох, әлимин үстүндәки бир әл (бәлкә дә Камилин әли, бәлкә дә танрынын әли, бәлкә икисинин дә әли биркә) јазыр, ше'рләри Камилә, үстүндә кизли гара байраг јелләнән о гапыја һәср едир

Гапындан башлајыр
бүтүн јолларын, Танрым,
гапында да гуртарыр.

О дүнјаја гапыды табутумуз да.
Бүтүн гапылар сәнинди, Танрым,
ачан сән, бағлајан биз,
бәлкә бағлајан да, биз дејилик, сән өзүнсән

Сәнин гапынын дәстәји билиб,
бу кечә әлими атдым үч күнлүк Аја,
инди гапыны ачырам, Танрым,
башымы галдырмадан
диз чөкмүшәм көјүзүндә,

овчумда, дилимдә дәли олмуш дуалар,
ачырам гапыны, Танрым,
ачылмаса, ачмасан,
башымла дејуб сындырачам гапыны...

*ЈАЛГЫЗЛЫГ, ЈАЛГУЗАГЛЫГ
СЕВКИ КИМИ*

Ән чох ким севки кими?!
Ән чох ким јалгыз бу дүнјада?!
Ән чох ким бәнзәр јалгузаға?!

Һәр күн севки күнү!
Севки күнү јашамаг бош шеј!
Севки күнү севкилә чан вермәк,
бирдән-бирә вурулантәк
бирдән-бирә өлмәк!

Бирдән-бирә өлүм севки кими!
Бирдән-бирә өлүм севкинин севкиси!
Бир дә јалгызлыг,
бир дә јалгузаглыг севки кими!

Јашамаг бош шеј!
Бир кимсәси олмајан
Мешәдә, дағда, дашда,
Јалгыз јашамагдан башга!
Өз-өзүнү долаја-долаја,
күлә-күлә өзү-өзүнә,
улаја-улаја көјүзүнә!

Һеч вахт, һеч заман
бу дүнјада олмајан,
олмајачаг дуалардан да узаг,
бир ганадлы јалгузаг дахма вар,
Тутун ону, учурдун мәнә сары,
Сарајлар сизин олар,
Горхмајын! Бир вахт

күнчүндә өлмүшәм о дахманын,
һәлә дә тәк ганадлы табутум,
үшүјә-үшүјә јашајыр орда.

Гапағы галхыб енән,
беләчә нәфәс алан табутумла
о тәк ганадлы дахманы
улдузларын арасындан
тутун, учурдун мәнә сары,
сизин олар дирәк-дирәк көјүзүнүн
ири көзлү, узун киприкли улдузлары.

Учурдун мәнә сары
о јалгузаг ешг дағыны
јухусунда сон өлүмсүз өмрүм,
јахасында сон ешгли дахма,
о дахманын ичиндә
дүнјанын ән доғма табуту,
о табутун ичиндә
дүнјанын ән доғма сөзү,
анчаг гојмајын о дахманы,
о табуту, о сөзү
көјүзүндә дизин-дизин јүјүрүб
мәни гучагламаға,
утанырам доғмалыгдан,
ән чох да сөзүн доғмасындан.

О дахманы учурдун мәнә сары,
слә-белә, узагдан бахмаға,
бүтүн дүнјаларда
доғма нә варса, һамысына
бахыб узагдан-узаға
торпаг сүнбүл бағлајантәк
көз јашы бағламаға.

Өн чох ким дармадагын?
Өн чох ким хынчым-хынчым, дагым-дагым?
Өн чох о тэк, тәнһа, жалгыз бу дүнјада!
Өн чох о бәнзәр жалгузага!
Өн чох о севки кими!

*ТӘНҺАЛЫҒЫНДАН ДӘЛИ ОЛАН
ТӘНҺАЛЫҒЫН ЛАЛ СӘСИ*

Бир күн көрүнмәз әллә,
билимәз диллә сахландын,
“Аллаһ” дежиб һа бојландын
сәс кәлди: мәни арама,
сән дә арамаздын амма
һәр чүрә адамдан башга
дағ дашыјан сәрчә көрдүн
аллаһла сәнин арана.

Дедин: һејрәт, һејрәт јенә.
Сәрчәнин күчүндән чох,
көјләрдән бөјүк дағларын
сәрчә димдијиндә кетмәјинә.

Нә елликди, нә динликди,
мин илликди, бир күнлүкдү?
Аллаһла сәнин аранда
баш ачдынмы, нә түнлүкдү?!

Онлар Күнәшлә, Ајла,
бу дүнјанын күнаһыјла,
о дүнјанын јохлуғујла јашыддылар,
дашыддылар, дашытдылар
һәрә бир шеј тапды, гојду
Аллаһла сәнин арана.

Сән нејләјирдин ахы?
сән күл кими, чичәк кими,
ешгә, сөзә бој атырдын,
ешгә, сөзә бојанырдын,

жаранандан бојланьрдын,
Нә сән Аллаһы көрүрдүн,
нә Аллаһ көрүрдү сәни.

Лап жанында, жахынында
Бу сәс Аллаһын сәсијсә,
бәс онда кимди орда,
көјүзүнүн дәрининдә,
тәнһа, жалғыз нејләјир о,
дуруб Аллаһын јериндә?!

Ја да һсч кәс јохду орда,
сшитдијин сәсди анчаг,
әсир, јесир галыб јенә
дүнја о сәсин әлиндә,
јалғызлыгдан дәли олан
тәнһалығын лал сәсиди
дуруб Аллаһын јериндә.

АНА ИШИ - ТАНРЫ ИШИ

Дүнјанын бу башындан
бир ганадлы ана,
о башындан бир ганадлы гыз,
икиси дә ејни анда
диз чөкүб силирләр дөшәмәни,
силирләр ганадларыјла.

Дүнјанын һәр јериндә
ганадлы доғулур гызлар,
доғулурлар мәләк јеринә,
кәниз јеринә,
доғулан кими дә
гурбан верирләр ганадларыны
дүнјанын тәмизлијинә.

Дөшәмә силән аналарын
дизләри алтында
јығылыр, јығылыр гәдими халчатәк
ачылыр өмрүмүзә бу көһнә дүнја,
ачылыр өлүмсүз тәзә дүнјатәк.

Өлкәләрин, дағларын,
јолларын, сәрһәдләрин тозуну ала-ала,
дөшәмәсини силә-силә
дүнјанын о башындан бир ана,
бу башындан бир гыз
јахынлашырлар бир-биринә.

Бирдән ананын әли
тохунур бир улдуза
дөшәмәдән галхан
бир мис папаглы мисмара тохунантәк,
тохунан кими галхыр,

бахыб көрүр инди дөшәмә нәди,
ән үрәкли, ән учаған гушун да
галха билмәдији жүксәкликдә
силир дүнјанын таваныны
бир гыз, ушағыла јан-јана.
Сонра силирләр бир јердә
балача әл күзкүләринә бәнзәјән
улдузларын үзүнү,
улдузлары силиб верирләр
јанларында учушан балача мәләкләрә,
баш әјә - әјә силирләр
дүнјанын ән гәдим ешгини јашадан
ајын үзүнү,
сојумағыны көзләмәдән
әлләри јана-јана
силиб парылдадырлар күнәши.

Ана иши - танры иши!
Кечә-күндүз
бүтүн дүнјаны да сләчә
силир, тәмизләјир танры да.
силә-силә, тәмизләјә-тәмизләјә
дүнјанын дүшән улдузуну
тапыб гојур јеринә.
Сонра јохлајыр бир дә, бир дә
дүнјанын һәр диварыны,
һәр күнчүнү,
галдырыр, һөрүр јеринә
көјүзүнүн мави тикилисиндән
чыхыб дүшән
һәр мави кәрпичини.

АЈАГЛАРЫ ГАНЫГ АЗӘРБАЈЧАН

Һаны шәһәрләр, кәндләр,
Һаны күчәләр, евләр, дамлар?!
Тиканлы мәфтилләрин үстүлә
Һара гачырлар, Һара
бу ајагјалын адамлар?!
Гачырлар, гачырлар
Һәмишә ајағыјалын һәгигәтин далынча.
Бәлкә инсан ајагјалын оlanda,
чылпаг оlanda
даҺа јахын олур һәгигәтә онданды,
бәлкә һәгигәти арамаг дәрдиндәнди
бу күн дүнјанын јарысынын јалынды ајағы.

Гачыр, гачыр ајагјалын адамлар,
гачыр, гачыр гитәләр, јарымадалар,
Һәр шејин далынча гачыр,
гачыр јарымаддымларла јарымадамлар,
Һәр шеј дә бүтөв аддымларла
гачыр јарымадамлардан.

Тиканлы мәфтилләрин үстүлә
гачыр, гачыр ајагјалын адамлар,
бәлкә тиканлы мәфтилләрин үстү
ән ағрысыз торпағыды дүнјанын,
бәлкә анчаг тиканлы мәфтилләрин үстүнә
јалын ајагларыны гојанда
ағрылары бир азча
раһатлашыр адамларын.

Гачыр, гачыр адамлар,
Аразын тиканларына ајаг гоја-гоја
О тајда, бу тајда гачыр
гачыр ајагјалын азәрбајчанлылар.

Нә кејирсә кејсин һагг, һаһаг,
јенә ајагјалынды
гардашы тиканлы мәфтилләрин
о тајында галан халг.

Тиканлы мәфтилләр
Миниллик тиканларымызды бир-биримизә,
мин илди бөјүјүб чыхыб үзә,
нә гәдәр тиканымыз вармыш, аллаһ,
бәс ејләмәз бир ајрылыға,
һәлә нечә дәфә
бирләшиб ајрылачағыг тәзәдән,
бәлкә һеч вахт билмәјәчәјик
нәди бирлик, нәди ајрылыг,
ајрыланда елә биләчәјик бирик,
бир оlanda елә биләчәјик ајрыјыг.
... Көјүзүндә о нә чајды, атам,
бәндләр, бәрәләр гачыб алтындан.
еләчә көјүзүндә галыб ахыр Араз,
саһилиндә тиканлы мәфтилләрин үстүјлә
гачыр ајаглары ганыг азәрбајчанлылар,
көјдә тиканлы мәфтилләри көрмәдән
тиканлара дәјиб дүшүр
бизим дилли,
бизим елли дурналар,
амма нә гәдәр дүшәрләр
чата билмәзләр јерә
көјүмүз ағрыјар көјүмүз үстә,
Оду јенә
Сујумуз ағрыјыр сујумуз үстдә,
Дашымыз ағрыјыр дашымыз үстдә,
көзләри гапанмајан өлү дурналар
елә һсј учурлар башымыз үстә.

БҮРЧҮ-БҮРЧҮ

Араз ахар бирчә-бирчә,
Өләр диричә-диричә.
А бүрчү-бүрчү-бүрчү!

А бүрчү-бүрчү-бүрчү!
Јурдум дара дүшәндә
Дағлары бүрчү-бүрчү!

Бу дағлар јан үзүндән,
Алышар јан үзүндән,
Јурдум бир аһ чәкәндә
Көј атлар көјдән кәләр
Ағ атлар дан үзүндән.

Гылынч гајадан чыхар,
Гынын ојадар чыхар,
Вәтән "Атлан!" дејәндә
Гырат дәрјадан чыхар.

А бүрчү-бүрчү-бүрчү!
Вәтән дара дүшәндә
Көјә галхыб улајар
Аналар бүрчү-бүрчү!

ӨЛҮМ - БИР ХОШ ЧАҒЫРЫШ

Анд олсун анамын
далымча кәлиб-кетдији јоллара,
бу Вәтән торпагынын аґрысы
чатдаг-чатдагды мәним үрәјимдә.
Гардашлар!
Әввәли, сону јохду андын,
амма јенә
ана ајағы алтындакы торпаг олсун
ән сон андыныз

Ән аґрылы торпагды
ана ајаглары алтындакы торпаг,
һарда олсаг
аґрыларымызы аналар чәкир,
аналары торпаг.

Ишди, гәфил јыхылыб әлдүм,
анамын кедиб-кәлдији јолларын
башында басдырын мәни -
бу узун јолларын бир учу
дүшсүн чижнимә.
о бири учу
гардашларымын чижиндәди.

Гардашлар! Өлүм мәнимчүн
бир хош чағырышды анчаг
күрәјими бабаларымызын күрәјинә сөјкәмәјә,
күрәјими аналарымызын
ајаглары алтына вермәјә.

БИР КӨЈӘРЧИН ГАНАДЫ АЛТДА

Бу гәриб дүнјанын гүруб чағында
һәрә бир нишанда, һәрә бир адда,
бир бохча көзәлчә, бир бахча ијид
кәзир бир көјәрчин ганады алтда

Гәм, кәдәр көк атар, битәр, башаглар,
Тохунсан сәс салар, сәда Һопарар.
О чаным ушаглар, көзүм ушаглар
Јарпаг чижинләрдә табут апарар.

Залымын әлиндә узанар бычаг,
Узанар бычага өләннин үзү,
узанар, узанар дүнјанын сәбри
өлсәк, ат белиндә басдырын бизи.

Өлсәк, ат белиндә басдырын бизи
Бу јурдун дәрәләри ағлана билмәз,
Нәғмәләрин гәми гурумајынча
Шаир көзләри дә бағлана билмәз.

Бир евин дәрдини шаир көзләри
нәғмә-нәғмә, сөз-сөз чаһанлашдырар,
сүркүнләр, гандаллар, әзаблар, дәрәләр
гоча шаири дә чаванлашдырар.

Өлсәк, өн сәнкәрдә басдырын бизи,
бу јурдун дәрәләри ағлана билмәз,
дүнјанын кәдәри гуртармајынча
шаир көзләри дә бағлана билмәз.

Гәриб шаирләрин гәриб сөзләри
Аллаһын һәр күнү дашлана биләр.
Өлсәк, ат белиндә басдырын бизи
дөјүшләр тәзәдән башлана биләр.

♦

ЈЕДДИ ИЛ СОЛМАЈАН
ЧИЧӘКЛӘР КИМИ

Заман кечир күллә кими
Севкиләри сүрмә-сүрмә.
Өлүмләри сүнкү-сүнкү,
бир күн олмаз бу күн кими.

Заман кечир күллә кими
Сәндән, мәндән, көзүмүздән,
Үзүмүздән, сачымыздан,
Үрәжимизин санчысындан.

Бир күн олмаз бу күн кими,
Заман кечир күллә кими
ач көксүнү, көзәл оҗлан.

Заман кечир күллә кими
ач голуну, залым достум.
Мән сәнин көксүнә сөҗкәним галым,
Әлләрим сүрүшсүн чиҗинләриндән,
Сәнин көзләриндә, сәнин көңлүндә
Једди ил солмајан чичәкләр кими
Једди ил солмасын мәним өлүмүм.

♦

УШАГ ВӘ ЧӨРӘК

Балача Тоғрул Сәхавәтә

Торпағын, дашын, бузун үстә
Чөрәк гырығы көрдүн
Өп гоҗ көзүн үстә,
галдыр көзүндән јухары,
галдыр Танрыја сары.

Галдыр! Бу да бир һагды.-
Һаггы аҗаглар алтындан
Танры јанына галдырмагды!

Галдыр! Бир дә көрәрсән
о балача чөрәк гырығы
әл узадыб галдырыр сәни,
сән дә әкинчи илк сүнбүлү өпән тәк
әввәл өп чөрәјин әлини,
сонра нә гәдәр галдырыр галх,
амма галхма чөрәкдән јухары.

Мән көрмүшәм ушаг нечә әјилиб,
нечә галдырыр чөрәји јердән,
галдырыр нечә,
Бичинчи дә сләчә
ендирир орағы торпаға сары,
сонра галдырыр һәр дәфә
галдырыр өзүндән јухары.

Сонра дикәлир бир балача о,
бир дост јарасыны
үфүрә-үфүрә бағлајантәк
бағлајыр дәрзләри сһмаллыча о.

Сонра бир күн дә
зәмини тапдајыб кечмәк истәјән
бир дүшмән атлысыны салар атындан,
атлынын да, атын да
бағлајар голларыны.

О бичинчинин күчүндәнди -
гылынчымыз башымызын үстүндәди,
чөрәјимиз ондан да јухары.

Галдырын чөрәји галдыран ушағы,
о ушаг бичинчиди, орагды,
ораглардан јухары ораг,
о ушаг бајрагды,
бајраглардан јухары бајраг,
ендириң бүтүн бајраглары,
Галдырын бајраглардан јухары бајрағы.

Галдырын!
Буғда дәнләриди улдузлар,
улдуз дәрзиди күнәш,
милјон илләрди далғаланан
бир зәмиди көјүзү,
далғаланыр күләји јохду,
бу дүнјанын
бајрагдан јухары бајрағы вар,
чөрәкдән јухары чөрәји јохду.

ЧЕВРИЛМӨ

Балыгларын гушлара,
гушларын балыглара,
булудларын јағышлара,
јағышларын булудлара чеврилдији вахт
Өзү дә билмәдән чеврилир инсан да.
Бир дә көрдүн јарыбалыг, јарыгуш,
јарыбулуд, јарыјағыш бир оғлан
дәли-диванәди
јары тиканлы јерүзү,
јары күллү көјүзү бир гыза.

Чичәкләрин ајландығы,
нарларын күләјшәләндији,
јарпагларын пајландығы,
зәмиләрин күләшләндији вахт -
Өзү дә билмәдән инсан да
ајланыр, күләјшәләнир,
пајланыр, күләшләнир.

Дағларын сөкүлдүјү,
учурумларын төкүлдүјү,
бурулғанларын буландығы,
иланларын ағачлара доландығы вахт
јарыучурум, јарыбурулған,
јарыдағ, јарыилан инсан
сычрајыр гәфил
бир доста атылан күлләјә сары,
гачыр торпаглашан, чајлашан инсан,
гачыр торпағыны одлајан,

чајыны адлајан јағынын ајағы алтындан -
гачыр, учурума чеврилир,
учурума јыхылыр жағы,
гачыр, бурулғана дөнүр,
бурулғанда боғулур жағы...

ДИЛИНИ САХЛАЈА БИЛМӘЈӘН
АДАМ

*Бу ше'ри дәркидә охујан рәһмәтлик Ајдын Мәммәдов
хаһиш етди ки, китабда чыханда бу ше'ри она һәср
едим. О, бәлкә дә һәр шејин бу ше'рдә олдүғү кими
битәчәјинә, һәм дә машын гәзасына дүшмәјәчәјинә
таләји дә инандырмаг истәјирди.*

АЈДЫНЫН ӘЗИЗ ХАТИРӘСИНӘ

Дилини сахлаја билмәјән адам
доғулду, дил ачды, данышмаг өјрәнди,
өјрәнди вәтәнин дәрдини торпағындан күлүнәчән,
анчаг сусмағы өјрәнә билмәди өләнәчән.

Дилини сахлаја билмәјән адам
кечә кеч јатды, галхды обашдан,
бүтүн күнү чалышды -
чөрәји чыхды дашдан.

Дилини сахлаја билмәјән адамы
данлады һамы -
ишдә иш јолдашы данлады,
јолда јол јолдашы данлады,
евә арвад-ушағы.

Дилини сахлаја билмәјән адам
ишдә иш јолдашына деди:
-Билмирәм адамлар нијә баш әјирләр
бош башлары көрәндә,
Јолда јол јолдашына деди:
- Узун јолу кеч кәсәсинә-
горхма, дилини сахлаја билмәјән адам
дүшмәз машын гәзасына

Евдә арвад-ушағына деди:

- Нә ғышгырырсыз?!

Дејин! Күлүн!

Һеч кәсә сатылмамышам бу күн!

Дилини сахлаја билмәјән адамын

дилинә гурбан олмады

ишдә иш јолдашы,

јолда јол јолдашы,

евдә арвад-ушағы...

ВАГИФ БАЛАТЛЫ ӨНӨР

(1985-2000)

Сәксән бешдән нечә ил габаг
доғуласыјмыш о,
анчаг бағышласын дүнја,
бир аз кеч доғулуб.

Он алты ил јашамалыјмыш о,
дејирләр, бир ил аз јашајыб,
дејирләр, бир кечә
әлиндә шам јох олуб о.

Сон дәфә көрәнләр дејирләр,
кизләнибмиш о,
дүнјанын ән гаранлыг һүчрәсиндә
әлиндә шам.
Анчаг өлүм јухусу
алыб ону ахырда,
бир көзәкөрүнмәз көлкә кәлиб
үфүрүб шамыны,
гаранлыг алыб апарыб ону.

Дејирләр сәс кәлирмиш гулағына,
куја бир кечәјары
гоча Фүзули гәфил көрүнмәлијмиш
о гаранлыг һүчрәдә,
фағыр әјилиб
шам тутмаг истәјирмиш
Фүзулинин ајағынын алтына.

Дејирләр,
Доғрудан да бир кечә

бир гоча шаир
кæлиб кечиб о дијардан,
о гоча шаир кирэр-кирмæз о һүчрæјæ
һүчрæдæки сөнүк шамлар
алышыблар өз-өзлæринæ.

ДӘНИЗИН ҮСТҮНДӘ БИР
ХӘЈАЛ

Бир учсуз-бучагсыз дæниз
кæләр ајагларына,
бир архы кечән кими
кечæрсән ондан.
Бир учсуз-бучагсыз дæниз дæ кæләр
бир учсуз-бучагсыз торпағы кечән кими
кечәр сәндән.

Дæнизин үзүндә
адамсыз, аварсыз бир гајыг дурар,
бахыб, бахыб ада санарсан,
саныб үзæрсән
о гајыға сары.
Адамсыз, аварсыз о гајыг да
сәни ада санар,
саныб о да үзәр сәнә сары.

Дæнизин үстүндә бир хәјал...
Көрдүн? Көрдүнсә,
Артыг о хәјалын әсири олдун.
Дæнизин үстүндә бир хәјал -
ја о сәнин көзлæринә қөрүнәр,
ја сән онун.

НАМЫДАН ЧОХ

Дүнјанын эн күчлү адамы
ола да билмөрөм,
олмаг да истөмирөм.
Истөмирөм бир кимсө
мөнимлө горхуда бир кимсөни.

Дүнјанын эн варлы адамы
ола да билмөрөм,
олмаг да истөмирөм,
Мөнө эн бөјүк дүнја вары
гапы, пәнчөрөси ачыг,
үзү-көзү күлөн бир алачыг!

Мөн сөни, мөн сөни
дүнјада намыдан чох
сево дө билмөрөм,
севмөк дө истөмирөм,
чүнки анчаг јаландан севөнтөр
намыдан чох севирлөр.

Мөн сөни сакитчө, јавашча,
севмөк истөјирөм,
Севмөк истөјирөм танрыдан јазылантөк,
бир балача гуш
өз балача јувасынын
күнчүнө гысылантөк.

СЕВКИ

Көјүзүнө
бир јердө ачдығымыз
пәнчөрөди севки.
Түлү һөјва күлү,
түлү милли-милли.

Пәнчөрөсиндө чырпынан улдузлары
ачыб ичөри бурахдығымыз
отагды севки -
дөшөмөси мөхмөр булут,
таваны көјүзү,
таваны улдуз көлү,
улдуз дөнизи.

Саһилдө јан-јана
дајаныб бахдығымыз
сонуну үрөјимиздө дө,
хөјалымызда да
тапа билмөдјимиз дөнизди севки.

Бир-биримиздөн узат
ејни анда, ејни бахтла
ејни улдуза баха-баха
о улдузун күзкүсүндө
эл-өлө, тел-телө вермөкди севки,
Орда шөклимизи
бир-биримиздө гысылы
көрмөкди севки,
о анда о улдузда көрүнмөкдөн чох
- "диз чөкмүш севкилимин
дизи јердөн агры чөкди" -
дејиб дүшүнмөкди севки.

УЧАН ГЫЗ

Учан гыза бах!
Ләләкләјир голлары,
Ләчәкләјир јахасы,
Јарпаг алтда кизләнән
алма гохусуду
учушан телләринин гохусу.

О гөнчә гыза бах!
Ләләкләјир, ләләкләјир голлары,
Көјә галхмаг истәјир ганадлары,
уча билмир анчаг,
һәлә көјүзүнә бахыр ганадлары,
һәлә дүнјадан,
һәлә көјүзүндән
горхур, горхур ганадлары

О үрәји гөнчә гыза бах!
Өзү дә билмир нијә
күлләрин ганадыны
бир-бир әјир үзүнә,
Әдикчә күлләрин нәфәси
севкинин нәфәситәк дәјир үзүнә.

О ганадлы,
о гөнчә гыза бах!
Көјүзүнүн ишығыјла,
күлән үзүнүн батығыјла,
дарағыјла, санчағыјла
нә гәдәр
хошбәхт олмаг истәјир, танрысы!

О гыза бах, танрысы!
Инсафын олсун!
Һеч олмаса бир көзәли
хошбәхт елә бу дүнјада.

ГЕЈСИН ЛЕЈЛИНИ КӨРДҮҮ КҮНДӘН
БИР КҮН ӘВВӘЛ

Һәлә ганады јохду,
һәлә јерүзүнүн оғлуду о,
Сабаһ ганады чыхачаг,
Сабаһ ајын, улдузларын,
ешгин оғлу о олачаг.
Һәлә Гејсди о оғланын ады.
Сабаһ мәктәбә кедәчәк,
Сабаһ Лејлини көрәчәк,
Сабаһ бу дүнјада
Һамыдан чох о севәчәк,
Сабаһ улдуз гаранлығытәк
гаранлыг бир ешг
тутуб титрәдәчәк ону.
Инди һамыдан чох о күлүр,
Бир дә һеч вахт күлмәјәчәк о,
Индидән көрүнүр
күлән көзләринин дибиндә
кизләниб титрәјән көз јашлары.

Бу күн кәлинчикдән өтрү
ағлајыб күлән Лејлинин,
Ешгин дилиндән хәбәрсиз
пәрванәнин, шамын
дилини билән Лејлинин
хәбәри јох, сабаһ бир ганадлы отагда
бир сәф гөнчә оғлан дүзүләчәк,
бир сәф гөнчә гыз.

КУЛ

Истәјирсән
көјүн једдинчи гатында -
ешг мәртәбәсиндә,
ешг сәлтәнәтиндә
ганад чалан шаир ол,
Истәјирсән
ганадсыз, ешгсиз ади адам ол.
Көзәлә бәнзәтмәкчүн
ағла кәлән илк сөз
илк бәнзәтмә - күлдү.

Валлаһ,
нә дејирсиз дејин
Бу инсафсыз,
бу залым күлдә нәсә вар,
мин илләрди
онда кизләниб јашар,
ағыллынын ағын алан,
дәлини ағылладан
ешгин оду.

Оду
танры бахчасында битән,
Оду танры әтрини удан,
Оду Гејси чәлләрә салыб алладан,
Оду Лејлини дә,
Лејлинин көз јашларыны да ағладан!

ӨПҮРӘМ ТЕЛИНДӘН, ЕЈ ҮЧ КӘЛМӘ
СӨЗ

Јатар, јухусунда бир кәнч дәнизчи
слә һеј, слә һеј кимәсә дејәр:
- Унутма! Унутма! Унутма мәни!
Бәлкә көјә дејәр, бәлкә улауза,
бәлкә бир өлкәјә, бәлкә бир ғызә,
бәлкә бир ағачә,
һардан биләсән?!

Јумдум көзләримин, нә сирди, танрым,
О ғәјыг да мәнәм, о ғәјыгчы да,
о дәниз дә мәнәм, о дәнизчи дә.
Каһ дәниз олурам, каһ да дәнизчи,
каһ ғәјыг олурам, каһ да ғәјыгчы,
каһ балыг олурам, каһ да балыгчы.

Мәни удур илләр, унутур илләр,
ајрылыг дајаныр һәр удачағда.
Истәр нәғмә сөјлә, истәсән ше'р,
хејри јохду чаным,
кимин алнына
унутмағ јазылыб, унудачағ да.

Унутуб кедирәм дүнјада нә вар,
һәр шеј дә, һәр кәс дә мәни унутар,
Сәни анд верирәм о лал дилинә,
еј көј титрәмәси - еј илк мәнәббәт,
бирчә сән, бирчә сән унутма мәни.

Чавабын "һә" олсун, ја да "јох" олсун
лап чавабсыз олсун, лап әзаб олсун,
өпүрәм телиндән, еј үч кәлмә сөз -
мән сәни севирәм.

Һеч заман һеч җердә унутма мәни,
дилимин сәһирли о үч кәлмәси -
мән сәни севирәм, унутма мәни.

Сөзү, мүрәккәби көз җашларыды,
дурна ләләјиди җаздыран гәләм,
гәләмин учунда әсән үрәјәм,
еј севки мәктубу, унутма мәни.

Кимин әлләриди сәссиз-сәмирсиз
гәфләтән архадан јумур көзүмү:
- Дејән танымадын? Мәнәм, һәмән гыз!
Чох көзләтдим сәни, гурбанын олум.
- Лап севки дә олсан, өлүм дә олсан;
сән чох тез кәлмисән, гајыт керијә,
Сәнин севкиндән мән һалә аз дәлијәм,
сәни дәли кими севмәјим үчүн
мән һалә мин ил дә көзләмәлијәм.

ТӘК, ТӘНҺА, ЈАЛГЫЗ

Инанмырсан?
Инанма севкијә! Јохду севки!
Анчаг бир күн кәләчәк,
һара кетсән көрәчәксән,
севмәјәнләр һамысы тәкди,
тәкди, тәнһады, бу дүнјада,
тәкди, тәнһады, јалгызды!

Бир күн сән дә өз-өзүнә,
тәк-тәнһа галынча
көрәчәксән
улдузларын ичиндә бу дүнја кими,
ишыг кими, зүлмәт кими
сән дә тәнһасан,
јалгызсан, тәксән,
Тәксән! Тәксән! Тәксән!
Бах онда бахмајачагсан,
һамыдан аз севирләр сәни,
сән һамыдан чох севәчәксән.

Севки алачаг сәни,
атачаг сәни,
чырпачаг күлләрә, тиканлара,
севкинин күчүндән
тиканлар күлләрдән
јумшаг кәләчәк сәнә,
хәбәрин олмајачаг
бу дүнјада һамыны
һамыдан чох сән севәчәксән!
Севәчәксән, севәчәксән,
көрәчәксән
бир заманлар өзүн,
тәк, тәнһа, јалгыз олантәк

инди дэ севкин гөмин элиндо,
гөмин гөфөсиндо, гөмин ичиндо
каманчаток, түтөктөк , тәкди.
Тәкди! Төнһады! Јалғызды!

◆

БАЛАЧА ГАДЫН

Гөмин үзүндөсөн һөлө,
Гөмин дибинө дүшмө.
Бүзүшмө, балача гадын,
онсуз да балачасан, бүзүшмө!

Балача бөлалар горујур
бөјүк бөлалардан јери, көјү,
Билмирәм нөдөнди анчаг
балача гадынлара дүшүр һөмишө
бөлаларын эн бөјүјү.

Балача бир гадын јашар
бир узаг јаланымда,
һара кетсөм, нејлөсөм,
јенө күнаһкарам јанында.

Јөгин инди
үзүнү иллөр нахышлајыб,
раст олсаг гөфил
бахышлары гојмаз "Бағышла" демөјө,
билирәм мәни
арамыздакы иллөрө бағышлајыб.

Инсафын олсун, гөмин дибинө дүшмө,
Бүзүшмө, бүзүшмө, балача гадын,
онсуз да балачасан, бүзүшмө.

ҮЧ БАЧЫ

(Поэма)

Мәрдәкан ушаг евинә

О гыз доғулан күн
 Анасы сон нәфәсиндә
 әл узатды гызына сары,
 әли дәјди танрынын әтәјинә,
 кетди әли танрынын әтәјиндә,
 көзләри јашда,
 О көрпәнин бир кәси галмады
 танрыдан башга.
 Танры бахыб, бахыб ону да көрдү,
 көрөн кими дә гызлыға көтүрдү -
 О мүбарәк ахшам
 гаранлығын ән сирли јериндән
 учуб кәлди үч мәләк,
 биринин әлиндә күзкү,
 икисинин әлиндә шам.
 Шам ишығында
 көрпә бахыб күлдү күзкүјә.
 Бахды танры күлән көрпәјә
 бахды танры күлән күзкүјә,
 бахды танры јанан шамлара,
 бәхти көјләрин бир јериндән
 гызын ајағына кәтирди.
 Сонра көрпәни дә,
 О шам ишығыны да,
 күзкүнү дә гызлыға көтүрдү.

О гыз бөјүдүкчә бөјүдү,
 бөјүдүкчә унутду
 шамлары да, күзкүнү дә.
 Хәбәри олмады анчаг,

һара кедирдисә јенә о үч мәләк
 кедирди онун далынча
 биринин әлиндә күзкү,
 икисинин әлиндә шам.

О мүбарәк көзәлин адына
 төкүлүб кәлди елчиләр.
 Бир кечә јары
 өмрүндә илк дәфә о көзәл гыз,
 јујурду киши көјнәкләрини,
 гәфил сөндү ишыглар,
 јенә учуб кәлди үч мәләк
 биринин әлиндә күзкү,
 икисинин әлиндә шам.
 Гыз бахды күзкүјә шам ишығында,
 титрәтмә тутду гызы,
 күзкүдән она бахырды
 тәзәчә бөјлү олмуш анасы.

Сон нәфәсдә о гызын
 нәвәләри дәјанмышды баш учунда,
 илләр ағармышды сачында,
 учду сон нәфәси дә,
 јенә сәссизчә учуб кәлди үч мәләк
 биринин әлиндә күзкү
 икисинин әлиндә шам.
 Сон нәфәсиндә көрдү, таныды о гыз
 доғулан күнү
 үстүнә кәлән о үч бачыны.
 Ики шам ишығы
 ики бачы бармағытәк
 бағлады гызын көзләрини,
 күзкүдә галды сон нәфәси,
 өзү учуб кетди
 анасынын гучағына,
 чатды бахды,
 көрдү анасы да
 өз анасынын гучағында
 лап көрпәчә ушагды,
 о да анасынын гучағында

ондан да көрпө бир ушаг.
Һеч дсмө өлмөк -
гайытмагмыш тәзәдән
өз јурдуна, очағына,
гайытмагмыш тәзәдән
аналарын гучағына.

...Көјүзүндә јенә гызын далынча
учуб кетди үч мәләк
јерүзүндә бүтүн јетим доғуланларын
далынча учуб кедән үч мәләк,
биринин әлиндә күзкү,
икисинин әлиндә шам.

ШАИР ВӘ ТАНЫ

Бахмајын, дүнјанын
ән дәрәсиз адамына бәнзәјир.
Шаир дәрәд анасыды,
узагдан дәрәд чәкәр,
чәкәр, кечирдәр чанындан.
үрәјинин киркирәси дәрәд чәкәр
чанындан кечиртдијин дәрәд чәкәр
шүшәсини, гүмүнү,
дәмирини, дашыны,
чырпар, чырпар үрәјинә
илан башытәк
о дәрәд башыны,
Зәһәри ахар о дәрәд дишләриндән,
чырпыб бир дәрәд,
бир дәрәд о дәрәд шаир,
фырлада-фырлада
о дәрәд шәклинә дүшәр гашы, габағы,
диши, дырнағы, әлләри, ајағы
Илләр ачылдыгча заманын чархындан
Шаир доланар, доланар о дәрәд,
көрүнмәз олар о дәрәд шаирдән
дүнја унудар о дәрәд,
о дәрәд доланан шаир
о дәрәд торпағына дәнәр.

Бир күн дәрәд шаирин дәмәрларындан
үзүнүн торпағына, килинә
габарыб шәкли чыхар о дәрәд.

Танры да күлө-күлө бахар
дәрдин габармагына.
(дәрдин, заманын габармасыды шаир),
галдырар о дәрдин үзүндөн
jүз илләри,
jүз илләрин алтындан
дири чыхар үзү шаирин,
Танрынын үзүнө бахар,
мин ил габаг гапанмыш
көзү шаирин.
Танры галдырар ону
бир анын дуасына,
Ушаға бахантәк бахар әjlәнәр
шаирин онула
танрылыг давасына.

СИЗ НАМӘРДЛӘРИН ШАИРИ

Ким достларыны нечә таныjырса,
дүнjаны да сләчә таныjыр,
Анчаг нәдәнди, гардаш,
чох заман дост олуруг,
сонрадан дүшмән олаг.

Өмрүн бир jеринәчән
мәнимлә кәлиб
мәндән әjрылан достлар,
дәjән дүнjа бир аз дашүрәкли чыхды
биз дүшүндүjүмүздән,
дәjән бир-биримизи
таныдығымыз да олду,
танымадығымыз да,
бири дәнизсиз дә үзмәк билир,
о бири һәр шеji
боғулуб өләндән сонра өjрәнир.
Мән боғулуб өләндән сонра
үзәйләрдәнәм, достлар,
Мән билән һеч кәсин
күнаһы jохду мәним үстүмдә,
Өзүнүз билән варса, бош шеjди,
Мән чохдан бағышламышам,
Сиз дә бағышлаjын мәни,
Jерүзүндән бир аз дәринә
jолумуз дүшһадүшдә
бирдәфәлик билин, гардашлар,
мән намәрд,
сиз намәрдләрин шаириjдим.

ШЕ'Р АНДДЫ

Ше'р - андды мәнимчүн.
Ше'р јазмаг - анд ичмәк,
анд ичиб
көјдә улдузуна,
јердә ше'ринә чәкилир һәр шаир -
јурлуну горујан бир әскәр
ғылынчына анд ичиб
өлүмүнә чәкилән тәк.

АДАМЛАР, АТЛАР

(Поэма)

Илләрин әввәләриндә
кәндимиздәки атлары
јығыб апардылар бир күн
күнаһсыз әкинчиләри
бир фәтәһ бәјрағынын алтына
јығыб апарантәк.
Отуз једдидә дә
беләчә јығыб апармышдылар
кәндимиздән адамлары.
Гајыдан олмушду
кәдәр-кәлмәзә кәдән адамлардан,
анчаг көрүнүр,
кәдәр-кәлмәздән дә о јана
апармышдылар атлары,
гајытмады атлардан һеч бири.
Атларын далынча
кишнәјә-кишнәјә галды дағлар,
кишнәјә-кишнәјә галды
үзәнкидән дүшән кишиләр,
дәли атларынын бурну
дәли шимшәкләрин көзүн дешән кишиләр.
Чилову дартылы галды
атларла өтүшән тәшнә чығырларын,
додағлары узалы галды
шаһа галхан атларын алнында
бир-биријәтә өпүшән булудларын.

Атлар кәдәндән сонра
даһа булудлардан јухары

чыхмырды дағларын башы,
елә бил адамлартәк
дағлар да дүшмүшдү атлардан,
јорғун, гәмли, ағлар көрүнүрдү
заманын јолларында
пијада галмыш гоча дағлар.
Сон күнләриндөн бириндә
үстүмә ахыб кәлирди илхы,
мән дә илк јол илхы көрән
чансыз аран ушағы,
елә билдим индичә
үстүмә кәлән атларын
дырнагларында галачам.
Анчаг сән демә,
ушаглары да адам сајырмыш ~~атлар~~,
мәнә чатар-чатмаз
бурулуб өтдүләр јанымдан,
нәһәнк, анчаг ағыллы
бир чанлы кимијди илхы,
тәк бир чанлы кими
дүшүнүрдү, гачырды,
нәфәс алырды илхы,

Атлар! Атлар! Гардашлар!
Мән сиздән өјрәндим инсанлығы,
сиз адамлардан даһа јахын идиниз
булуда, көјә,
сиз даһа чох јарашырдыныз
торпаға, суја,
она көрәми апардылар сизи?!

Сиз дағларын, дүзләрин,
јолларын ганадыдыз,
она көрәми апардылар сизи
дағларын, дүзләрин учмағыны,
јолларын гачмағыны көрмәјән адамлар?!

Апардылар сизи
уча билмәјән, гача билмәјән
тәк ајаглы, тәк ганадлы бычаглар,
апардылар сизи
бојларындан јухары
галха билмәјән горхачаглар.
Бәлкә дә, бәлкә дә
апара билмәјибләр сизи
јары јолда гачыб гарышмысыз
бу дүнјада башсыз галмыш бир думана,
о думанын ичиндә
гача-гача ганад ачмысыз,
учуб кирмисиз булудлара.
Инди јәгин,
көјүзүнүн мави чәмәнликләриндә
гохлајырсыз улдузлары
тәзә чыхмыш чичәкләр кими.

Анчаг һәрдән
онлары душтаг сахлајан
тиканлы, уча һасарларын үстүндән
атылыб кәләнтәк
илләрин үстүндән атылыб кәлир
башы кәсилмиш атлар,
атылыб кәлир,
ган фышгырыр
атларын кәсик бојунларындан,
фышгырыр јәһәрләрин,
чиловларын ганы,
фышгырыр дөрдәмә кедәндә
чана севкитәк јајылан
гамчынын ганы.
Мәни горумагчүн
дөврәмдә елә дајаныр башсыз атлар,
бир дамла ган да
дүшмүр үстүмә.
Мән һәлә дә ушағам онларчүн,

билирләр бөјүмүшәм,
анчаг чансыз, күчсүз адамам һәлә дә,
танрысыны танымајан адамларын
таптағындан, дырнагларындан
горумагчүн мәни
ашыб кәлир онлар илләри.
Јәгин билирләр,
бир заманлар тәкчә мән
ағламышам онларчүн,
билирләр бүкүн
тәкчә мән галмышам јерүзүндә
о атлары дүшүнән,
о атларын
сон хатирә шәклијәм мән,
әлләриндә,
белләриндә кәздирирләр мәни.
Көзләри јох бахалар,
бурунлары јох гохлајалар,
мәни нечә таныјыб онлар,
бир танры билир.
Бәлкә һәлә дә ушаг галмағымдан,
ушаглыг гохумдан таныјыблар,
бәлкә о замандан индијәчән,
чанымда кизличә кәзән
о доғма горхудан таныјыблар.
Бәлкә танымаг
нә бојдан-бухунданды,
нә көздән-гашдан, нә горхуданды,
танымаг анчаг танрыданды.

Башым бојну вурулмуш
бир атын чијинләриндә,
бојну вурулмуш атын
дүшүнчәси бејнимдә,
агрысы чанымда.
Әввәл-ахыр анамыз торпаг чәкир
чанымыздан бүтүн агрылары,

Анчаг кедиб ајағымачан
керијә гајыдыр бу агры,
торпаг да көтүрмүр бу агрыны,
дејир: Инсаноглу,
мәндә дөзүм галмајыб даһа,
бир аз јумшалт бу агрыны,
сонра өтүрәрсән мәнә,
сән мәндән дөзүмлүсән,
достлар да бу фикирдәди, танры да,
чәкдијим бәлалардан һәлә өлмәмишәмсә,
дүз фикирләширләр демәк,
демәк чох дөзүмлүјәм мән,
Инди дә мат галырам өзүм-өзүмә,
Чанымда долашыр
атын да дөзә билмәдији агры.
Дүшүнүрәм, инсан јох, агры нечә дүшүнәрсә,
атын, инсанын чатлајан багры
нечә дүшүнәрсә,
бах еләчә дүшүнүрәм.
Бирдән шаһа галхыр чанымда
вурулан бојунларын,
кәсилән башларын агрысы,
шаһа галхыб галдырыр мәни,
агрынын көјүзүндән бахыб көрүрәм
көјүзүнә галхан атларын
ганлы ганад изләри
нечә илләрди галыб гызарыр орда,
тез әлләримлә, ајагларымла,
чанымдакы агрылары
чанлы бир варлыг кими
тута-тута
позурам, позурам о изләри,
көјүзүндән итирирәм о изләри,
горхурам
о ганлы изләри көрүб
горха биләр, горха биләр
көјүзүнә галхан чаван руһлар,

Горхурам о излэрин үстүлэ
руһларын јурдуна да
галха билэр адамлар.
Силиб гуртарырам о излэри,
инди архајынам,
көјүзүнүн мави чәмәнликләриндә
вериб атларла баш-баша, алын-алына
бир заманлар орда
отлајар адамлар.

СОН КИТАБ, СОН СӘС

Көрән һансы китаб олуб
өлүмдән габаг
өлүмсүз Фүзулинин
бахдығы китаб,
Көрән һансы рәнкдә олуб,
һансы көзәлә бәнзәјиб
Нәсиминин јаздығы сон һәрф,
Көрән һансы
нот ишарәси олуб
Үзејирбәјин әлиндән, үрәјиндән
сон дамла ганытәк
тарихә дамчылајыб дүшән,
Көрән Нијазинин
һансы әлинин сон һәрәкәти
һансы сәси
инсан кими галдырыб ајаға?!

Инди кими көзләјир
сон дәфә охуначаг
һансы хошбәхт китаб,
јазылачаг һансы хошбәхт һәрф,
сон дамла гантәк
тарихә дамчылајыб дүшәчәк
һансы хошбәхт ишарә,
һансы хошбәхт веркүл, нөгтә,
Јатдығы јердән
тарихин көјүзүнә галдырылачаг
һансы хошбәхт сәс,
һансы хошбәхт сөз?!

СОН ЕВИН СОН ГАПЫСЫ

Дејесән, чыхыб кедәчәјәм...
 Гулағыма кәлән бир сәс
 чәкир мәни,
 чыхыб кедәчәјәм лап узаға,
 узун илләр нә бир сәс,
 нә бир сораг кәләчәк мәнән,
 бәлкә табутда гајыдачам ән көзәли.

Илләрди, лап јахына кедә билмирәм,
 бир дост,
 бир гардаш свинә,
 Мән һәр јерә шаһ кими кетмәк истәјирәм,
 ја да һеч јерли-дибли кетмәмәк!
 Өләһ кими истәдијим јерләрә
 үрәјим истәјән шәкилдә кедә биләчәјәмми?!

Билмирәм.
 һара кетсәм —
 табут кими сакит бир гоча
 дуа охуја-охуја чыхыр гаршыма,
 нәләр, нәләр кәләчәк мәним башыма?!
 Чыхыб кедәчәјәм
 о гочанын дуасынын
 чатдығы сон торпагдан да о јана,
 сон көјүзүндән дә о јана.

Һара кетсәм бир ушаг ағлаја-ағлаја
 чыхыр гаршыма,
 нәләр, нәләр кәләчәк о ушағын башына.

О ушаг дуа охуја билмир һәлә,
 о анчаг ағлаја билир.
 Мән чох узаға кедәчәјәм —
 о ушағын көз јашынын ахыб чатдығы
 бир гәмли нәғмәдән дә о јана,
 дуасынын охундуғу
 бир гаранлыг һүчрәдән дә о јана.

Мән лап чох узаға кедәчәјәм,
 ушаг вахты көрдүјүм
 бир севкили, бир өлүмсүз үзү,
 гатарларда, вағзалларда,
 шәһәрләрдә ахтара-ахтара
 кәчәчәјәм свләри, инсанлары, үзләри,
 өлкәләри, улдузлары,
 дүнјанын сонунда
 сон свин сон гапысыны
 ачыб кирәчәм ичәри;
 көрәчәм анам јүкүмүзү јығыр,
 мән - бәләкдә бир ушаг,
 һәјәтдә мәнимлә јашыд —
 түстүсү көз јашардан бир очаг.

НАМЫДАН ЧОХ СЕВӨЧӨЖИМ...

Намыдан чох севөчөжим,
Чанымдан кечөчөжим
Бир шеј галыб бу јерүзүндө

О нөди елө намыдан чох севөчөјөм,
чанымы верөчөјөм?!
О — нөди елө?!
Һара кетсөм кизлөнөр беш аддымлығымда,
кизлөнөр будаг сырасында,
јарпаг сарысында кизлөнөн мејвө кими.

Бир ил дө кечди өмрүмдөн,
Гочалды дағлар, дөрјалар бир ил дө,
Һәр ил бир ил ушаглашырам
мән һәлө дө,
бир күн гајытсам очағымыза,
намыдан габаг
евимизин јанындан ахан архын сулары
көрөчөк мәни,
суларын үзү күлөчөкми?!

Евимизин јанындан ахан архын суларытөк
бу дүнјада һеч нө тәзәләмәз мәни.
Евимизин јанындан ахан архын сулары,
намыдан чох севөчөжим, чанымы верөчөжим
бир шеј галыб бу јерүзүндө.

Гулағымна бир сәс кәлир һеј;
- Аналары ешидин, аллаһ да ешидәр сизи.
Ағламағын күлмөјө дөндүјү вахта
намыдан чох севөчөжим,
чанымдан кечөчөжим
о нөди елө бу дүнјада, анам?!

УШАГЛАР, ҺӘРФЛӘР

Балача достум Елшән Күчлиҗә

Чичәкләрин,
бир дә ушагларын көзләриди
дүнҗада эн ири көзләр,
бөҗүкләрчүн эн анлашылмаз сөзләрди
ушагларын чичәкләрә,
чичәкләрин ушаглара
дедиҗи сөзләр.

Күзкү суҗла допдолу
көзәл габды ушаглара.
Һәр шеҗ чанлыды,
Һәр шеҗ китабды ушаглара.

Көзләритәк
үрәкләри дә бөҗүк олдуғундан
Һәр шеҗин адыны
бөҗүк һәрфләрлә җазар,
җазар балача ушаглар.

Бөҗүдүкчә, күчләндикчә
гәләм тутан бармаглар,
күчләндикчә,
бөҗүдүкчә ушаглар,
балачалашар һәрфләр,
онларчүн дә
анлашылмаз бир дилдә
данышар чичәкләр.

ГОНШУ ТОЈУНА ОН ҺАСАР О ЈАНА ОЈНАЈАН УШАГ

Гоншу тојуна
он һасар о јана
ојнајан ушаг,
бир күл җарпағы алтында,
күл җарпағы шәклиндә
җазылыр алын җазын.

Гоншу тојуна
он һасар о јана ојнајан ушаг,
чых җарпаг алтындан
ај сәнә бахыр

Тәзәчә җағышдан чыхмыш көјүзү,
Көјүзүндән һеч кәс кечмәҗиб һәлә,
Күнаһкарлар көјә үз тутуб
анд ичмәҗиб һәлә,
ај сәнә бахыр,
чых җарпаг алтындан.

Җағышдан чыхмыш көјүзү кимисән сән дә,
гоншу тојуна
он һасар о јана
ојнајан ушаг.

Оду бах!
бахыб сәнин ојнуна
көјүзүндә гол ачыб
ојнаҗырлар мөләкләр
он көјүзү о јана.

НӘ ГӘДӘР АШИГИ ОХУТМАДЫЛАР

Бир ешли кечә вар, кечилмәз, көнүл,
дуруб гәм чәкинчә, кет, ара бары,
дүзүлүб кечәжә гәмли көзләри
әркөжүн, аглаған китараларын.

Сөсләр дә, сөзләр дә
инсантәк иснишәр бири-бириңә,
Көнүлләр тәк галмаз, нәғмәләр јалгыз,
јердә дә, көјдә дә һәр шеј севиишәр,
бир китара оғлан олар,
бир китара гыз.

Һәр севки сөзүнә бир чыраг јанар,
Нәғмәләр сөндүкчә, сөнәр чыраглар.
Һәр нәғмә ичиндән ајрылыгларә
Сачлары дағыныг бир көзәл чыхар.

Һәр дәрдли нәғмәдән бир дәли оғлан
гачар бир үнвансыз гатара кими
Алыб күләкләрдән бир гыз телини
Басар синәсинә китара кими.

Чохдан унутдуғу бир телли гызын
Көләр көз јашлары о уда билмәз
О гыз унутдулар,
гызын телләрин
вәфалы бармаглар унуда билмәз.

Көз јумуб ачынча кечәр бу дүнја,
Көз јумуб ачынча кечәр бу кечә,
Һәр шеј, һәр шеј көз јумуб ачынча,
Көз јумуб ачынча мән сәни севдим,

Көз јумуб ачынча сәни унутдум,
Көз јумуб ачынча бир дә раст кәлдик
Нә сән мәнимкијдин, нә мән сәнинки,
Нә сән һәмәнкијдин, нә мән һәмәнки.
бәлкә дә, бәлкә дә бир дә көрүшдүк
гапама, гапама киприкләрини
көз јумуб ачынча битәчәк дүнја,
әлимдән көзүмдән итәчәк дүнја

Бир кимсә бахмады севки-дејәнә
Гуртарды сон инад, сонунчу төвбә,
Көз јумуб ачынча кечди бу дүнја,
Нә гәдәр гәрибә чатмады нөвбә,
Нә гәдәр ашиги охутмадылар.

*БУ АҖРЫЛЫҒА ДА ЈЫХЫЛМА,
КӨНҮЛ*

Сыхылма, сыхылма, көнүл,
индијөчөн аҗрылыға јыхылмамысан
бу аҗрылыға да јыхылма, көнүл.
Һәр тәзә аҗрылығын сон учунда
бир тәзә севки көзләјир сәни.

Аллаһым, нә гәдәр јашамаг олар
ејни јердә, ејни јурда,
ејни јолда, ејни дәрдә,
ејни адамларын јанында,
ејни дамларын тининдә,
ејни һәгигәтләрин јаланында.
ејни јаланларын һәгигәтиндә.

Бир јердә галдыгча
һамы бир симә көкләнир,
Бир јердә галдыгча
һәр шеј кими инсан да көһнәлир.

Чыхыб кетмәк! Кетмәк узаглара!
Узаглардан да узаглара!
Кетдијин һәр тәзә шәһәрдә,
һәр тәзә кәндә, көнүл,
өмүр тәзәдән башланыр слә бил.

Кетмәк! Кетмәк!
Бүтүн өмүр боју кетмәк!
һәр тәзә јурда илк кечәни јата билмәмәк
илк севкидә олдуғутәк.

Кетмәк! Кетмәк!
Кәзәрки јашамаг
күләкләртәк, булудлартәк.
Јашамаг бир күнлүјә, бир ајлыға
Јашамаг бир аҗрылыгдан
өзкә бир аҗрылыға.

КӨЗЛƏРИНƏ АЈРЫЛЫГЛАР ДОЛМАМЫШ

Нə дајанмысан
О солғун улдузун алтында, залым?
Бəлкə бир шеј вар орда хошбəхтлик адында?!

Көзлəмə бош јерə!
Хошбəхтлик јохду ала көзлəрə,
көзəл оғланлара, көзəл гызлара,
Үрəкдөн, көнүлдөн кəлөн сөзлəрə
Хошбəхтлик јохду

Бош јерə! Бош јерə! Өлүмдөн гачман,
Кəлөн дə пешманды, кедөн дə пешман
Нə дост дост кимиди, нə дүшмөн дүшмөн
Дүнјадан көчмəјин вахтыды, гардаш.

Көмүр сачлар јаныг-јаныг олмамыш,
Көзлəринə ајрылыглар долмамыш,
Тəј-тушун кединчə, јурда галмамыш,
Дүнјадан көчмəјин јахшыды, ше'рим.

Үз-көз чизкилəрин јериндə һəлə,
Уча башын кора əсдији қүндə—
Севдијин көзəллəр сəни көрəндə—
Дүнјадан көчмəјин јахшыды, севким.

Сон севда јолунда ахшамларым вар,
Һарда бир севки вар, орда шамым вар.
Һəлə ки, һəлə ки, хошбəхтəм, достум,
Өлсəм үстүмдə ағлајачаглар.

Аллаһым, гəлбимдə нə сакитликди,
Артыг јашамаг да бир кидиликди,
Вахтында өлмəк дə бир икидликди,
Вахтында өлмəјə күчүм вар һəлə.

ИСРАФИЛИН ТҮТӘЛИНИН ДҮШМӘСИ

Бу дүнја јаранандан
бир күмүшү гамыш
тәнһа шам ишығытәк
титрәјирди, титрәјирди
бу дүнјанын јанында.

Ијнә учу бојда, кайнат бојда
руһ варды, чан варды
һәр дағда, һәр дашда,
руһ варды, чан варды һәр јаранышда,
бу дүнја кими, кайнат кими
тәк-тәнһајды о гамыш да.

Бу дүнја да гочалыб
бир инсан кими
замана чат верирди,
анчаг о гамыш, о гамыш
күмүш, бүрүнч илләри
бир учдан јола салыб
далынча фит верирди.

О гамышла бир торпагдан,
бир архдан, бир судан,
бир үрәкдән ган алмыштәк
галхыб далғаланырды
бу гоча дүнја да
бир топа гамыштәк,
бир топа гамыштәк.
Титрәјирди, титрәјирди,

титрәдикчә узанырды,
узанырды о гамыш,
узана-узана
кечирди улдузлары,
овуч-овуч су кими
ичирди улдузлары,
балача булаг көзүтәк
чәкилиб, сөнүб тәзәдән
јанырды улдузлар јенә
милјон илләр габаг
илк јол алышдығытәк,
битиб түкәнмирди көјүзү
улдуз гамышлығытәк.

Сон улдузу да кечиб,
Сон гаранлығы да кечиб
дашдан галхан су кими
танрынын күл бағында
ачды көзүнү о гамыш,
көзүнү ачан кими
көрдү танрынын үзүнү.
Танры көзләјирди ону,
учуб кәлди Исрафил,
әмр етди танры -
Исрафилин әлиһә сары
титрәди, әјилди о гамыш.
Өпдү о гамышы Исрафил,
өпдү кәсди,
кәсиләндә ағрыны
бармағынын учујла
гамышын чанындан алды о,
бармагларынын учунда
галан ағрыларла
чалды, чалды о.

Чалды дүнјанын сон нәғмәсини
дүнјанын сон сәнәткарытәк.

Исрафил чала- чала
дејирди елэ бил:
Еј өлү гарышгалар, өлү бөчөклэр,
өлү дашлар, өлү сулар,
өлү инсанлар, өлү чичөклэр,
милјон дөфэ ојанмысыз,
бир дэ ојанын!
Белөчө мин иллэрлө
чалды, чалды Исрафил
сон нәғмәсини сон дүнјанын

Бир күн јенө дүнјанын илк ушағы
кәлди имәкләјә-имәкләјә,
кәлди башашағы,
кәлиб чатды, гәфлэтән дартды
Исрафилин әтәјини,
Исрафил диксиниб
салды әлиндән түтәјини.

...О түтәји ат кими минди,
чапды кетди о ушаг
улдузларын о тајында
көздән итди о ушаг.

ТАЛЕЈИМИЗИН АҒЫР ГАПЫСЫ

Ајағјалын, башыачыг бир ушаг
Һәр кечә үшүјә-үшүјә дөјүр гапымы;
Узандығым јердән көрүрәм
ағламағыны онун,
гапыны јаралы дизилә вурмағыны көрүрәм.
Ачмарам гапыны,
бу күнөчән мән ачдығым гапыдан кечиб
кетдији јерә чатмајыб һеч кәс.
Билирәм мән ачан гапыдан кечсә,
сабаһдан дүнјанын ән ағыр дәрди көзләјир ону.

Доғма дәрди бу кечә јарысы гапыны дөјдүрән,
ған чөкән кими дәрдин доғмасы да чөкир адамы,
ејни гапыны дөјүр
ејни талели адамлар.
Инсан өзү билмәдән
ушаглыгдан белөчө чан атыр бөдбөхтлијә,
бөдбөхтлијә—доғмалыға.
Биз кедирик, талејимиз галыр,
талејимиз галыр биздән сонра кәләнләрә.
Дөјишән инсанларды, талеләр галыр,
Муса елө Исады, Иса елө Мухәммәд,
Анчаг бир аз
јери дөјишир талеләрин,
Бу бир гарышыг јухуду;
Һеч кәс билмир кимин талеји
кимин талејилә дајаныб.

...Бир заманлар мән дө
үшүјә-үшүјә ајағјалын, башыачыг
белөчө дөјдүм бу гапыны һәр кечә.
Бир күн гапыны ачанын сәсини ешитдим

үзүнү көрмөдим—
үзүмү көрмөчөклөр,
үзүнү көрмөдijимиз адамлар ачыр
талеjимизин ағыр гапыларыны.
Кимө, һансы гапыны ачмышыг
билмирик биз өзүмүз дә,
ачдығымыз сандығымыз гапылар
бағладығымыз гапыларды бөлкө.

Һәр кечә бир ушаг үшүжә-үшүжә
јумруғујла, дизижлә дөјүр гапымы;
Мөним дә заманым кәлир,
Дөј гапыны, дөј, балача,
Ачылачаг гапы далымча.

ДҮНЈАНЫН ЭН КҮЧЛҮ
АДАМЫ

Дүнјанын эн күчлү адамы—
Дүнјанын эн зөиф адамыды.
Ашыб-дашар күчү далға-далға.
Бир күн һирсиндон өз-өзүнү дағыдар.

Һагг олар! Әсир кими јашар
Өзкө мәмлөкәти тутан халг—
Күнбатандан күндоғана
Ашыб-дашса да торпаглары.
Дүнјанын эн горхмаз адамы—
Дүнјанын эн касыб адамыды;
Горхусу јох аллаһдан, бөндөдөн
Нә кәлсә ағлына, диләнөр —
дүнјаны учурдар бөндиндөн.
Анчаг, достум,
диләнчинин гурдуғу өлкә дә диләнөр.

Дүнјанын эн исти улдузу
дүнјанын эн сојуг улдузутөк
көрүнөр көзүмүзә.
— Елә дејил, гардаш,
улдузлар һамысы көз јашларыды
бир заманлар кәлиб чатачаглар дүнјамызә.
Инди јанағындан ахан
бир заманлар бахдығын улдузду,
инди јанагларындан
“бош гојуб кәлдији гаранлыға бахыр”.

НАРДА ГЫЗЫЛ ВАР, ИЛАН ВАР
ОРДА

Нарда илан вар, гызыл вар орда,
нарда гызыл вар, һакимијјәт вар орда,
нарда һакимијјәт вар -
таваны сүнкүдән, дивары оддан
ған ији кәлир ордан.

Нарда гызыл вар, илан вар орда,
орда гызылларын алтында
гызыл јумуртлајыр, артыр адамлар,
орда иланларла јан-јана
гыврылыб јатыр адамлар,
гыврыла-гыврыла, јата-јата,
фысылдаја-фысылдаја гонума, јада,
итир, итир адамларын әлләри,
итир, итир адамларын ајаглары.
Адамлар иланлаша-иланлаша
јеримәкдән кечирләр сүрүнмәјә
сүрүнүб, сүрүнүб гәфил сычрамаға,
сычрајыб һеч олмаса бир аныға
көјүзүндә күнәш кими көрүнмәјә.

Бир дә сон күнү
көрүрләр нә гызыл, нә күмүш?!
кешијини чәкдикләри
өз өлүмләријмиш.

Нарда гызыл вар, илан вар орда,
орда иланларла јан-јана
гыврылыб јатыр адамлар,
иланлардан да бетәр адамлар.

КАДИЈИН АҒЗЫ КӘСИЛИБСӘ

Кәсилибсә кәдијин ағзы,
Тәлә гурулубса
кечәчәјин јолун өнүндә,
дән керијә бах;
бош шејди ирәлидәки горху,
көрәчәксән,
керидән кәлән әсил өлүмү.

Өнүндән бир көзәл кечди,
чох ујма,
дән керијә бах;
ондан да севкили бир көзәл
сәни архада сәјр еләр.

Өмрүн гырылмыш күнләрә кедирсә,
дән керијә бах,
өлүм јатпанылмыш илләрдән кәлир.

НИКАР ХАНЫМ РӘФИБӘЛЛИНИН
ДӘФНИ

Көчән сонунчу бәј гызылды бәлкә,
Сонунчу бәј оғлу да көчәчәк...
өлүр ағалыг,
анчаг ағалыгла ағајаналыг да өләчәк

...Инсан өләндә бүтүн өмрүнүн
ән көзәл күнүнүн
шәклини апарын табутунун өнүндә.
Бәлкә арасында чолма-чочуғун,
бәлкә ән дәлиганлы чағынын—
телләрини көзү үстдән атдығы,
дүнјанын севкијлә ојнатдығы
бир чағын шәклини апарын
табутунун өнүндә,
О көзәл күнүн далынча
Јүрүсүн бүтүн өмүр,
тәнһа галынча
О көзәл күнүн далынча
јеријәчәк өлүм дә

Анар! Өмүр јолунун
бир аз гәмли тәкрарыды
гәбристанлыға кедән јол—
көз јашыјла башлајар,
көз јашыјла битәр.

Јетәр! Артыг јетәр!
Өләнин ән чох севдији
бир шән һава чалын,
Бир мән билирәм,

нечә кечир инсан көз јашындан ојнамаға,
бир мән билирәм,
инсан доғуландан
өлүмү көз јашы ичир.

Бир аздан Никар ханым
торпаға енинчә
јухусундан диксинәчәк Рәсул,
јанында көрмәјинчә Никары
галхачаг чијини узагдан кедән
табутун алтына вермәјә.
—Үзүнү көрмәдим,
орда јатан кимди, гардаш?
—Бәлкә таныјарсан,
Худадат бәјин бирчә гызы варды...

Мәзарчы, ај мәзарчы,
белинин сапы сынајды,
чыхмаг олмур,
чох дәрин газмысан бу мәзары.

О ҺАНСЫ УЛДУЗДУ

Инсанлар танрыдан узаклашдыгча
јетимләширләр танрысыз,
Инсанларсыз да
чәкилиб дүнјанын бир күнчүнә
јетимләшир танры да.

О һансы улдузду,
танрынын чәкилдији улдуз?!
Ону күнаһсыз өләнләр көрүр анчаг,
көрүб учурлар ора -
учурлар гулагларыны јерә гојуб
танрынын ајаг сәсләрини динләмәјә,
танрынын овучундан су ичмәјә,
ајагы алтындан дән дәнләмәјә.

ДУСТАГЛАРЫН РӘСМ СӘРКИСИНДӘ

Дустагхана диварларына
ән чох көјүзү
шәкли чәкир дустаглар,
Көјүзүнүн баласыды инсан,
ишығы көјүзүндән көрүнүр анчаг,
узаг дүнјалардан кәлән,
тәзәдән кери учачаг
кәмиләрә бәнзәр һәбсханалар
учуша һазыр камераларыјла.
Бәлкә елә она көрә
һәбсханалара чан атар азадлыг,
һәбсхана кешикчиләри
һәбсхананын голларыны
тиканлы мәфтилләрлә сарыјарлар,
өзләри дә билмәдән
азадлыгдан гачачаг
инсанлары горујарлар.

Һамыдан, һамыдан,
дағдан, дашдан, ағачдан,
һәтта сөздән дә
азад олмаг истәјирәм,
һеч олмаса бирчә ан, бирчә санијә
салын мәни
учуша һазыр биринчи камераја,
биринчи һәбсханаја.

УШАҒА ТОХУНМАЈАН ПӘЛӘНК

Сән һәр күн
 бишән сүдүн ғајмағына,
 көһнә јорғанла өртүлү
 гатығын ујумағына бахantәк
 балача ушаг көјнәкләринин
 долабда јухусуна,
 балача голларына,
 балача јахасына бахantәк
 доғма дәрд дә еләчә
 дуруб башын үстүндә
 әјилиб бахыр сәнә.
 Бахмаға јер верәндә
 дәрдин чијни үстүндән
 бахыр севинч дә һәрдән
 сән балана бахantәк
 онлар да бахыр сәнә.
 Сән дә онларын балача баласысан.
 Онлар да бахыр сәнин
 балача әлләринә,
 балача көјнәјинин
 балача јахасына.
 Онлардан да јухары
 кимсә, нәсә дајаныб
 Онлардан да јухары..
 Чох бахма, оғлан,
 бахмагла көрүнмәз
 бу дүнјанын ахыры.

Бу дүнја јаранандан
 дәрд севинчә күч кәлир,

севинч һәмишә кеч кәлир.
 О кәлиб чыханачан
 дәрд дәрд көзлә бахыр,
 бахыр, бахыр адамлара,
 көрүр ким јахшы дәрдчәкәнди,
 кечир өзкә адамлары,
 һәр күн кедир она сары.
 Јетим галмыш дәрдләр дә
 дәрд јетимханаларындан
 гачыб кедир она сары
 гоша-гоша, сыра-сыра.
 Севинч дә кәлир, баба,
 кәлир, амма кеч кәлир,
 кәлир мин бир әзабла,
 кәлир дәрдә күч кәлир,
 Көрүр дүнјада анчаг
 Ушагларын үрәјин
 кәдәр һәлә алмајыб,
 көрүр бөјүкләрчүн дә
 ушаг севинмәјиндән
 башга севинч галмајыб
 јолуну гојуб јары,
 кәлир ушаглара сары.
 Инсафсыз дәрд дә кәләр
 ушаға тохунмајан
 гәзәбли пәләнк кими
 дуруб бахар, бахар һеј,
 һәрдән гыјмаз ушаглара,
 фикри кедәр узаглара,
 Дәрдин дә өз баласы вар,
 о да бахар баласына,
 јазығы кәләр
 күнү-күндән гәми, гәзәби бөјүјән
 гәмли, гәзәбли баласына,
 Кедиб кәтирәр
 бурахмаг истәр ону
 күлән ушагларын арасына.

ИЛДЫРЫМӨТҮРӘНӘ ДӘ БӘНЗӘМӘЗ ШАИР

Илдырымөтүрәнә дә бәнзәмәз шаир,
илдырымөтүрән
өзүндән торпаға өтүрәр илдырымы,
шаирсә, гыјмаз гара торпаға да,
өзүнү верәр габаға
эли, ајағы, ганады үтүлә-үтүлә
көјдө тутар илдырымы
Чанында сојудар ону
көвдәсиндән көбәләји,
јапышганы чыха-чыха,
будағында сәрчәси чығыра-чығыра
о дәрдин јарпағыны јарпаглајар,
чичәјини төкәр, сөз кәтирәр.
Сонра о дәрдин чаны чанында
тәзә-тәзә дәрләрдин
арасына енәр шаир,
тәзә дәрләрден дә сөз чәкә-чәкә
ахырда дәрд арысына дөнәр шаир.

Дөнәр дәрд арысына
дәрд верәр јухуја,
дәрд дә кәләр ојада,
шаир чәкәндән сонра
дәрди галар дүнјада?!
Дәрд шаирин јарашығы,
дәрд шаирин јарағы,
јары дәрд,
јары сшг китабыды бу дүнја,
һәр шаирлә јазылар
чәвриләр бир варағы.

МУШФИГИН ГОЧАЛЫГ ШӘКЛИ

Киминчүн әлли ил - әлли күндү,
Киминчүн - әлли күлдү
гәбир үстә гојулантәк
илләрин үстә гојулачаг.

Киминчүн әлли ил -
әгрәбләри, вахты
әлли ил дајанан
сәбрин диварларындан асылы
бир дивар сааты,
Киминчүн дә әлли ил -
бир финчан кофе, бир стәкан чај.
Биринчи гуртуму ичәндә
гапыны дөјәрләр, ачарсан,
Икинчи гуртуму
әлин әсә-әсә
әлли ил сонра ичәрсән.

Бир кәнч рәссам
Әлли ил әввәл
чәкди кәнч Мүшфигин шәклини.
Әлли ил күлә-күлә кечди арадан.
Илләрә гошулуб
күлмәк истәди о кәнч рәссам да,
слә бирчә ан ағзыны ачан кими
гочалды кәнч рәссам,

... Бир ахшам вәтәнә дөнүнчә
чәкмәк истәди о
Мүшфигин гочалыг шәклини,

Әслиндә гочалтмаг истәмирди Мүшфиги,
Дүнжанын ачығына жашадыб ону
кәтириб чыхартмаг истәјирди бу күнләрә,
онун хәјалында
чаван адама ағ сачлар јарашантәк
гочалыг да еләчә
јарашмалыјды чаван Мүшфигә.

Беләчә башлады гоча рәссам
дүнжаны дүшүндүјүтәк дүзәлтмәјә -
гатды әлли ил ғәбағын рәнкләрини
бу күнүн рәнкләринә,
сонра алдығы гарышығы
гатды үрәјинин ганына, көзүнүн јашына,
гатдыгча титрәди
фырчасы, әлләри
титрәди дәринләшди алнынын гарышығы -
дағлар, дәрәләр, кәндләр, шәһәрләр
дәрјада балыг итән кими
итәрди алынын гарышығында,
фикирләринин гарышығында.

Гоча рәссам фырчасынын учундан
бир чај ахытды
дилини Мүшфигә узадан јанғынын үстүнә.
Бир чај ахытды
алынын гарышларятәк далғалы,
алнынын гарышлары дәринлијиндә.
Бир аздан
бир көклү ағачын үстүндә отурантәк
отуруб фырчанын үстүндә үзүрдү Мүшфиг -
керида ғалмышды
Хәзәрә ахыб кедән
јералты суларын бурулғанлары...
Гоча рәссам сон анда
күлләләрин алтындан
чәкә-чәкә апарды бир адаја Мүшфиги.

Орда өлүмүнүн сәһәриси күнү
отуруб өз-өзүнә күлүрдү Мүшфиг:
- Өлүм! - Өлүм! - дејиб горхурдунуз -
Будурму өлүм?! Ај залымлар!
Бунданмы горхурдунуз?!
Өлүм бир чичәкли бағды ки!
- дејә-дејә елә һеј күлүрдү Мүшфиг.
Сонра, еләчә, күлә-күлә бирчә анда
гочалды Мүшфиг.
О нечә гочалмагды, аналары, бачылары,
өзү гочалмышды,
анчаг еләчә кур, еләчә кәнч,
еләчә гапгара ғалмышды сачлары.

Онунла бир анда гочалды ағачлар да,
гочалан ағачлардан јарпаг јеринә
јарпаг бојда
ғанадлы балача ушаглар
саралыб төкүлдүләр сулара,
"Јавруларым! Јавруларым!" чағыра-чағыра
онларын далынча атылды Мүшфиг.

... Анчаг онун јанындан
өтүб ксчән балача балыглар
чохдан унутмушдулар
бир заманлар балача ғанадлы ушаглар,
олдугларыны.

Инди бөјүк бир аквариумун
диварыны дөјәнтәк
балача бурунларыјла
итәләјирдиләр узаглара
дәнизин дирәндији үфүгү.
- Өзүнү јорма, рәссам гардаш,
Нејләјирсән елә,
Гочалтмаг мүмкүн дејил Мүшфиги.

ГЭЛЭМИ АҒЛАР
АҒЛАҒА БИЛМЭЛЭН ШАИРИН

Бу дүнјада һәр шејин -
гарышганын, чәјирткәнин,
итин, пишијин
дәрдини чәкәр шаир.
Сыра-сыра дағлар көјүзүнә дүзүләнтәк
сыра-сыра дәрләр дә дүзүләр үрәјинә,
јығылар башына шаирин,
ағырлашар дәрләр,
ағырлашыб дөнәр көз јашына шаирин.
Үрәкдә дәрд кәздирмәкдән
көз јашы кәздирмәк
даһа ағыр кәләр шаирә.
Ағламаг истәр, кәлмәз көз јашы,
о да шаирә әрк еләјәр,
ағламадыгча
көз јашлары үрәјиндә,
көзүндә галыб бәркијәр,
бәркијә-бәркијә артар көз јашлары
кечәр шаирин үрәјиндән гәләмнин көзүнә,
ахырда башдан ајаға
бәркимиш көз јашына
дөнәр шаир өзү дә.
Гәләми сөз-сөз ағлајыб гуртарар
түстү-тәпәсиндән бурум-бурум,
булуд-булуд чыхан шаири,
өлмүш билиб басдырарлар
көзүнү танрынын көзүнә
зилләјиб бахан шаири.

ТҮФӘНКӘ СЫҒЫНАНТӘК ТАЛЕЈӘ
СЫҒЫН

Сән дә диз чөк, түфәнкчи!
Гуру бир ағач диз чөкүб
Көрүнмәз јашылын өнүндә,
Бахыб диз чөкүб әлүм дә
Сән дә диз чөк, түфәнкчи!

Гара бир дағ диз чөкүб заманын јолунда —
Илләр кәлиб кечир сағындан, солундан,
Диз чөкүб дағын далында
адсыз бир чичәк дә,
фағыр елә билир
онун да диз чөкмәјини
бир кимсә көрәчәк.

Чичәкдән хәбәрсиз
бир кәпәнәк ганадларыны сәриб
чичәјин ағрыјан дизләринин алтына,
Һәр кәсин көрмәдији диз чөкмәкди
әсл диз чөкмәк, түфәнкчи,
Һеч кәсин ешитмәдији дуады
танрыја ән тез чатан дуа.

Доғуландан диз чөкүб
бир кор гыз ушағы
сығаллајыр диз чөкмүш бир чичәјин
ағрыјан ајағларыны.
Сән дә, сән дә диз чөк, түфәнкчи!
Сән диз чөкдүјүн јердән көрүнәчәк
Узағлардакы ахшамын бир гадыны,
О гадын јүјүр кишисинин ајағларыны.

Чичәк ишыгдан гаранлыға,
гаранлыгдан ишыға чан атантәк,
о да доғуландан чан атырды
севәчәји бир кишинин
ајагларыны гучагламаға,
гучаглайыб сонра
алтдан јухары она бахмаға.

Хошбәхтлик дејилән шеј ән кечи
бир анлыға да олса,
күнәш батанда кәлир, түфәнкчи.
Сонра инсан јенә
кечәнин ичиндә түфәнкинә сығынантәк
сығыныр тәлејинә.

Мән лап көрпәјкән көрмүшәм, түфәнкчи,
Күнәш батырды,
дүнјанын ән севкили гадыны
јујурду танрынын ајагларыны,
танры бағыны кәзиб гајыдан көзәтчитәк
кәзиб каинаты
јорғун-јорғун салламышды ајагларыны
дәрјаларын биринин ән дәрин јеринә,
түфәнкини дә асмышды
улдузларын биринә.

ЧИЧӘК АДЫ

Бу бәјаз кечәтәк бир бәјаз гадын
Чијнинә тохунар бир күл оғланын,
Јавашча дедији бир чичәк ады
Дуатәк охунар додагларында.

Севкинин ән мәһрәм јериди кечә,
Бир гыз телләриндән дириди кечә,
Бир ипәк ганадын бир чичәк адын,
Бир гара оғланын сирриди кечә.

Бу бәјаз кечәнин гәм јүрүшүндән,
Булуд гарасындан, ај күмүшүндән,
О гара оғланы гуртара билсә,
Бир дәли мәһәббәт гуртарар анчаг.

ДӨН БӘРИ БАХ ЈЕРИ

Хан чејранын гачышында,
 Өн шаһана учушунда,
 ја алнында, ја дөшүндө
 бир ох јери вар, јери вар.

Галмысан шаһлыг атында,
 Көјүн једдинчи гатында,
 һәр бөјаз телин алтында
 бир аһ јери вар, јери вар.

Өн кимсәсиз күчө сәнин,
 Күчө сәнин, кечө мәним,
 Сән бағлајан пәнчәрәнин
 бир дөн бәри бах јери вар.

УНУДУЛАЧАГ БҮТҮН СЕВДАЛАР

Севки севкијлә,
 дөрд дөрдлә унудулур.
 Унудулачаг бүтүн севдалар,
 Унудулачаг бүтүн нәғмәләр,
 Унудулачаг унудулмаз һәр нә вар,
 Анчаг мән сәни һәр баһар
 јенидән севмәкчүн јенидән унудачам.

Өн көзәл хатирә дө ән ачы көз јашытәк удулур,
 Удулур, унудулур
 Севки севкијлә, дөрд дөрдлә,
 инсан инсанла,
 Иса Мухәммәдлә унудулур.

Һөддән чох шеј билирик бу дүнјада
 Бош шејди!
 Унудулачаг һамысы,
 һәр баһар унутдугларымыз
 тикана ашиг,
 чичәјә сармашыг шәкилдә
 чыхачаг замандан,
 анчаг торпагдан, дағдан, дашдан
 чыхырмыштәк көрүнәчәкләр бизә—
 Өн солғун чичәкләр
 ән ишыглы улдузлары севәчәк јенә дө.

Баһары унудулмуш чичәјим,
 һәр шеј унудулур,
 Кәл, бу нәғмә унудулмамыш
 ојнајаг бу нәғмәнин һавасына.

ЖАНЫГ КАМАНЧА

Гейбдөн кэлэн сәс кими,
өлүмгабағы кэлэн нәфәс кими
кәлдин өмрүмә, залым гызы,
Чых кечәјә—
бу һаваја ојнајаг
сән шәһәрин о башында,
мән шәһәрин бу башында.

Көзәл көзләрә кәлән јаш кими,
уғруна баш гојуласы саваш кими
ендин өмрүмә, залым гызы,
чых кечәјә—
бу һаваја да ојнајаг,
сән күнләрин о башында,
мән күнләрин бу башында,
илләрлә ојнајаг сәнинлә белә

Ән тәнһа анымда
үзү гаранлыға охудугум дуа кимиди
бу севда инди,
бу севданын һавасы
бир јаныг каманчада
чалына биләр анчаг.
Чых кечәјә—
бу јаныг каманчаја диз чөкәк,
мән һаванын әввәлиндә,
сән сонунда.

УЗУН КҮЗКҮ ГАБАҒЫНДА

Узун күзкү габағында
өз-өзүлә ојнајан ајузлү—
көзләри бу баһар кими
кечиб кедәчәк бир ешглә долу.

Узун күзкү габағында
бир гөнчә јаврусу, бир чијәләк
бир баһар јағмуруна
ачылырмыштәк
ачылыр бир севкинин һавасына...

Анчаг ајаглары алтында
өлдүрсәм өзүмү
бәлкә инанар севдијимә,
бәлкә дә дејәр:
—Севда дәлисијди, бичарә.

Узун күзкү габағында
өз-өзүнә ојнајан гыз,
дүнјанын ән бөјүк бәласыды
ешг дедикләри—
өлмәјинчә чандан чыхмаз, чыхмаз.

◆

СЕВӘК БИР-БИРИМИЗИ

Гара-гара торпаглар
гара севдалары чәкәнтәк
чәкәк бир-биримизи,
Гара-гара торпаглар
Севкили өлүлери,
шәкәр өлүлери севәнтәк
севәк бир-биримизи,
Нә доста бахаг, нә дүшмәнә
Севдикчә севәк јенә,
Севәк бир-биримизин үрәјини тәрс охумадан,
Севәк бир-биримизи
бир-биримизә дәрс охумадан.

Арамыза ајрылыгын
тохумуну сәпәнләр
диз чөкүб илләрлә
көзләсинләр аддымымызы,
дәлиханадакы дәлиләр
көјләрә дырмаша-дырмаша
гышгырсынлар адымызы.

◆

◆

КҮНЛӨРЛӘ ЈАҒАН ЈАҒМУР
КИМИ

Елә билирдим бу да
бир тәзә ајрылыг олачаг,
заман һәр шеји алачаг,
Анчаг
сәндән сонра һеч билмәдим
һардан кәлдим, һара кетдим,
һарда битдим, һарда итдим.

Һеч демәјнән сәнин севкин
ахыб долуб һәр аныма,
Күнләрлә јаған јағмуртәк
һопуб кечибди чаныма.

Сонра кечәбәкүндүз
Бәхт кими, јуху кими,
руһ кими изләдим сәни.
Гара торпаг ағ чичәји
көзләјәнтәк
Мән дә көзләдим сәни.

Бу кечә хәбәрин јох,
Сәнин иткин адынла
Өз чәзамды чәкирәм
көјүзүнүн алтында;
Көјүзүнүн алтында
Севки бир олар,
Сечки бир олар,
Аллаһы бир оланын
Ешги дә бир олар.

ДИЗ ЧӨКӨК ШЕЈТАНА

Артыг собр јох,
артыг неч бир севки нәғмәсино
гулаг аса билмирәм сона гәдәр,
Нәғмәнин бир јериндән
чәкиб апарыр кәдәр.

Артыг нара кетсәм,
нара бахсам,
сәсин ән јаныглысы,
көңлүн ән инсафсызы
јалныз сәнә бәнзәр, залым гызы.

Инди мәним телимдә ағ,
Сәнин көзүндә јаш дурур.
Танры говушдурмады бизи,
Диз чөк! Дуа еләјәк шејтана,
бәлкә шејтан говушдурур.

КЕЧӘДӘН ЧЫХАН АДАМ

Нардансан, кимсән
Кечәдән чыхан гыз,
Чин кими, шејтан кими бахан гыз,
Мәндә ағыл вардыса алдын ағлымы!
Анчаг мәндә ағыл хардајды?!

Нә дејим, нә дејим
бу кечәнин адына,
дуа елә, тилсимлә—
бир гара чадыр алтына
апарырмыштәк
апар мәни
чыхдығын кечәнин алтына.

Чөк апар мәни,
шејтан чилдиндә мөләк,
севкисиз мөләкдән
мин дәфә ширинди
бир көзәл шејтана
алданыб өлмәк.

СЭНИ АЙРЫЛЫГЧҮН СЕВДИМ

Мэн - ики динли
 Сэни айрылыгчүн севдим,
 Нечэ күн, нечэ кечэ
 нэфэс алдым сэнин нэфэсинлэ.
 Чатышмајан бир шеј
 тапа билмэдим сэндэ,
 амма бир шеј тапмалыјдым,
 ја бир маһна, ја бир сөз,
 елэ-белэ өзүмчүн,
 чүнки сэни айрылыгчүн севирдим
 мэн - ики динли.

Ахыр ки, көзэл,
 тапдым бир күн,
 Сэн мәним өјрөшөммөдијим гэдэр
 азадсан бу дүнјада.
 Мәним бу кор ағлымча
 бир аз да
 мәһкум олмалыды көзөллик.

МӘНИМ КИМИСИНИ ДИЗ

ЧӨКДҮРМӘЈӨ

Бу күн мәни бир көзэл сәс алдадар анчаг,
 Бу күн мәнә бир сәрхош сәс анладар анчаг,
 бу дүнјада анлашылмаз һәр нә вар.

Јенә нәғмә сөјлө, јенә, көзөлим,
 јыхылсын дәрјалар, ачылсын дивар,
 алдат, анлат мәнә јаныг сәсинлө
 бу дүнјада анлашылмаз һәр нә вар.

Тәләбә кимијәм јенә, көзөлим,
 Чибимдә јенә дә гәпик-гуруш вар,
 Гәм чәкмә, һәр һалда бу гарлы күндә
 Сәнә бир дәстә күл алмаға чатар.

Мәним кимисини диз чөкдүрмәјө
 нә Короғлу кәрәк, нә гачаг Нәби.
 бир көзэл севкили, бир нәғмә гәмли,
 бир кәлмә ширин сөз - лап ән ахыры
 Вагиф Бајатлы Өнәр, әлләр јухары!

ГАРДАШЫМ ТОРПАГ

*Ушаглыг достларым Һүсејнлө
Микајылын хатирәсинә*

Бу баһар күнү горхум јох,
нә мәни өзкә күнләрден горујан
өлүм күнүмүн сајыстығындан.
нә гара торпағын сојуглуғундан.
Давадан күрәјиндә чықартдығым
бир јаралы гардаш ағырлығыды мәнә
синә дашынын ағырлығы да.
Бир дә мәнән габаг
күлә-күлә кедән достлар
чохдан иситмиш оларлар гара торпагы.
Гардашым өлүм кәлинчә
Тәзә күлтү үз чәкилмиш јорғаны
галдырымыш кими
галдырыб јерүзүнү
снәчәм Һүсејнлө Микајылын јаныга.
Һүсејнин әләмини дашыдым доғниндә.
Микајылын нә табутуну көрдүм,
нә гәбрини.
Анчаг билирәм, Микајыл да
бир сөз дејиб гырмаз гәлбими.
Гара торпагда чохдан иситдији јерини
чәкилиб верәчәк мәнә.

Гардашлар!
Иситдијимиз јери
чәкилиб бир-биримизә верә-верә
гојмајачағыг биздән сонра кәләнләр
бу гара торпағын сојуглуғуну биләләр.

СӘС

Инсан инсан шәклиндә
Кедир гәбиристанлыға.
гајыдыр сәс шәклиндә,
гајыдыр сөз шәклиндә

Танрым, бу нә гајдадыр, —
Инсан кедир, сәс гајыдыр,
Инсан кедир, јеринә
Нә вахтса сәјләдији
Бир гәриб сөз гајыдыр.

Бу гәдәр сәс һардан кәлир,
Бу гәдәр инсан һара кедир?!
Инсан торпагдан дејил,
Торпаг инсандан јараныр слә бил.

Јаланды, јалан, гардаш,
Бош сөздү, инанмајасан,
тәзәдән доғулмур инсан—
нә ағач шәклиндә,
нә гуш шәклиндә,
нә булуд, нә јағыш,
нә даш шәклиндә.

Бу дүнјада һәр шәјин
Сонү сәсди, сәсди сон.
Бу көјә, көјүзүнә
һајгырдығымыз сәсләр
мин илләрди доланыр
бу дүнјанын башына.

Бу дүнја да доланыр
бир сәсин дөврәсинә,
бир сәсин көз јашына.
Инанма танрыја да!
Инанын, Мүһәммәдин
бир вахтлар ешитдиңи
бир сәсди танры анчаг.
Ән парлаг улдузлар да
ән јаныглы сәсләрди,
һәлә сөзә дөнмәмиш
бир сәсди бу дүнја да.

О сәсин алтындајыг
О сәсин ичиндәјик.
Сәси дәниз билирик,
Балыг кими үзүрүк
Гушлар кими учуруг.
Сәси ағач билирик
Сәсин алтда севирик.
Сон қор свимизә дә
Сәс чининдә кедирик.

Танрым, бу нә гајдадыр
Инсан кедир, сәс гајыдыр
Инсан кедир...

Еј јолчу, ајаг сахла,
Бағышла, гардаш, бағышла,
Танымадым
кедән инсанды, јохса сәс?!

БАЛАЧА ҺУМАЈА

Өзкә дәрдинә
дәрд јијәсинлән дә бөрк ағлајан Һумај,
дәрдин бөјүјү, кичији олмаз,
анчаг сәнин көз јашларын
ағладығын дәррдән даһа бөјүк дәрдин
көз јашларыды
Беләди, Һумај, дәрд өзү кәлмәмиш
нечә ил габаг көз јашларыны көндәрмиш,
көз јашларындан сонра
инсафы олса өзү кәлмәз.

Билинмәјән бир дәрдин көз јашлары
Һеч заман битмәјән бир шух нәғмәни
Һәбсдә бир күндә мин дәфә охумаға бәнзәр.
Инсанын мин ил һәбсдә јатмағындан
бир шух нәғмәни
гаранлығда бир күндә мин дәфә охумағы
даһа ағыр бир иш!

Каманчы! Хәбәрин олсун
бу күн дә гәм ала билмәди севинчи!
Сабаһ да ала билмәјәчәк.
Чүнки дүнја јаранандан
Өзкә јарасына өз јарасындан да бөрк ағлајан
Ушағларын көз јашлары ахыр
гәмлә севинчин арасындан.

ДУНЈАДА ДЭРД ГАЛМАЈАЧАГ

Дунјада дэрд галмајачаг,
Бүтүн дэрдлэрин чарэси
бөјүжөчөк ушагларла.

Бөјүжөчөк, бөјүжөчөк...
Башымыз ачылачаг
дунјанын һај-күјүндән,
Ушаглар табутлары алачаг
бөјүклэрин чийиндән.

Јаз мөвсүмлэри, пајыз сонлары
дунјада сөз галмајачаг —
көзлэримиз данышачаг.

Бу дунјанын ајналары
гочалтмајачаг бир дэ бизи,
бизим нэ јашымыз вар ки?!

Бир сөз демәмиш чәкилиб кетмөјөчөк
кечәнин гаранлыглары.
Чохдан, лап чохдан
унутдуғун бир дост олачаг
узагларда гаралан ағач.

ӘЛИНИН ҮСТҮНДӘ “АНА” КӘЛМӘСИ

Јолда өз-өзүнә данышан адам,
данышыб өзүнә сөјдүрән адам,
әлинин үстүнә
“ана” кәлмәсини дөјдүрән адам,
сән ән инсафсызысан
јер үзүндәки бүтүн дәрдлилэрин

Туманы он тахта арвадлар,
- Бахтын вар! Бахтын вар! - дејә-дејә
Сиз дә алдатдыңыз мәни,
Мәни һеч нә гуртармајачаг ше’рдән

Евимизин диварындакы чатлар,
сизи дашыдым үрәјимдә,
Зүлүм ишлэри вар бу дунјанын,
үст-үстә дүшдү
үрәјимдәки чатларла дивардакы чатлар

Евимизин диварындакы чатлар!
Үзү сизә сарыјды
бүтүн јаздыгларымын,
Чат вермиш достлары
сыраныза дүзә-дүзә,
кимин кұнаһы варды
бағышладым сизә.

Кұнаһымыз ајры-ајры,
Бирди, достлар, үрәјимизин чатлары.

БИР КӨЗЭЛ КҮН

Халлы кәпәнәјин бирчә күн јашадығына
Һејрәт еләјән шаир,
Бизим дә өмрүмүз бир күн дејилми?!

Һәр инсаны өтүб кечән өмрүнүн
бир көзәл күнү јашадыр бу дүнјада.
О көзәл күнүн гәдри сонра билинир,
Галан бүтүн өмүр
о бир күнүн далынча
баш алыб кедир.

Салам! Худафиз!
Јахшы-пис
бирчә күн јашамаг истәјирәм мән дә,
бирчә күн јашадығымы билмәдән
тәләсмәк истәјирәм, һәр јерә, һәр јана.

Аз галыр, аз галыр ахшам ола.
Тәләсирәм! Дәјмәјин мәнә!
Һеч бир шәјдә көзүм јох,
Лап шаһлыг гушу да гонса чијнимә јенә
истәмирәм аллаһ ешгинә.
Бир дә падшаһлыгдан дарыхдырычы нә вар?!
Нә вар, нә вар, чых бүтүн күнү тахта отур,
онун, бунун ишинә гарыш,
амма арада бир дә көрдүн өлкә чәһәннәм,
Һеч өз арвад-ушағын сөзүнә бахмыр.
Амма дејәсән өз арвадынын шаһы олмагдан
өлкәнин шаһы олмаг даһа асан.

Салам! Худафиз!
Бирчә күн јашајырыг.
О бир күнүн пахыллыгын чәкәнләр,
ешг олсун бәхтинизә,
Јохса нечә дөзәрдиниз дохсана, јүзә.

Сыра-сыра бозаран күнләр,
әл чәкин, әл чәкин мәнән,
мән бирчә күн јашамаг истәјирәм.

ГОЧА

Нә дејирсиниз дејин,
 жүз ил сонра
 тәзәдән ишыг шәклиндә
 гајыдыб гарышачаг о гәмли гоча
 јалгыз, балача бир дағын гәминә.
 Јүз ил сонра
 јаш јарымында бир ушағын
 дуруб ағладығы,
 ја да күлдүјү бир јухуда
 бу күн дајандығытәк
 көрүнәчәк о гоча.

ГОЧА ПРОФЕССОР

Гоча профессор бу гоча дүнјада
 чох шејләри унутду.
 Унуда билмәзди, унутду анчаг!
 (һамысы чәһәннәмә!)
 Дүз отуз илди
 үрәји чатдаг-чатдагды
 бир доли јаз јағышына.
 Јувасыны итирмиш бир гушун јығышы,
 торпағы јујулмуш бир ағачын јағышы,
 гара-гара суларын
 јујуб апардығы бир дашын јағышы
 јағмалыјды үрәјинә...
 Өлүм кечәсиндән габаг
 һәр инсанын өмрүнә
 бир дәфә беләчә јағыш јағыр.

...Дүз отуз илди,
 нәсә чатышмырды мұһазирәләрдә.
 Бир кечә јарысы
 Сон мөвсүмүн сон јағышы
 јағды профессорун күчәсинә.
 Јағды, јағды
 чәкди јатағындан профессору,
 профессор өзүндән хәбәрсиз
 галхды пәнчәрәсинә...
 Дүз отуз илди
 нәсә чатышмырды мұһазирәләрдә.
 Голуна, гычына,
 сачына, синәсинә,
 пәнчәрәдәки дәрман шүшәсинә
 јағырды јағыш.

ГОЧА

Нә дејирсиниз дејин,
јүз ил сонра
тәзәдән ишыг шәклиндә
гајыдыб гарышачаг о гәмли гоча
јалгыз, балача бир дағын гәминә.
Јүз ил сонра
јаш јарымында бир ушағын
дуруб ағладығы,
ја да күлдүјү бир јухуда
бу күн дајандығытәк
көрүнәчәк о гоча.

ГОЧА ПРОФЕССОР

Гоча профессор бу гоча дүнјада
чох шәјләри унутду.
Унуда билмәзди, унутду анчаг!
(һамысы чәһәннәмә!)
Дүз отуз илди
үрәји чатдаг-чатдагды
бир дәли јаз јағышына.
Јувасыны итирмиш бир гушун јығышы,
торпағы јујулмуш бир ағачын јағышы,
гара-гара суларын
јујуб апардығы бир дашын јағышы
јағмалыјды үрәјинә...
Өлүм кечәсиндән габаг
һәр инсанын өмрүнә
бир дәфә беләчә јағыш јағыр.

...Дүз отуз илди,
нәсә чатышмырды мүһазирәләрдә.
Бир кечә јарысы
Сон мөвсүмүн сон јағышы
јағды профессорун күчәсинә.
Јағды, јағды
чәкди јатағындан профессору,
профессор өзүндән хәбәрсиз
галхды пәнчәрәсинә...
Дүз отуз илди
нәсә чатышмырды мүһазирәләрдә.
Голуна, гычына,
сачына, синәсинә,
пәнчәрәдәки дәрман шүшәсинә
јағырды јағыш.

Ичинин жангысыны артыра-артыра
үрәјинин јанындан
ахыб кедирди јағыш,
Профессору сон гадыны кими
әзизләјә-әзизләјә,
кечиб кетдији
бүтүн дәрсләри, мүһазирәләри
јуја-јуја, тәмизләјә-тәмизләјә
ахыб кедирди јағыш.

Гаршы пәнчәрәдән бахан
бир гадынын гарнында
бир көрпә тәләсирди
бу јағышлы, бу күләкли,
бу шејтанлы, бу мәләкли кечәјә,
Көрпә анасынын гарнында
анасындан да габаг
ајылмышды јағыш сәсинә,
ајылыб ајылтмышды анасыны —
о көзәл гадын
ағрынын илијини сора-сора,
бир јағмур мәләјинә
бахырмыштәк
бахырды, бахырды профессора...

ӘН БӨЈҮК ХОШБӘХТЛИК

Вагиф Сәмәдоғлуна

Улдузлардан о јана
ән чох кимләр јахынды Аллаһа,
Кимләр отуруб
Аллаһын јағлары јанында,
Кимин үзүнә дәјир
Аллаһын әтәји,
Бәлкә дүнјанын
ән бәдбәхт адамынын үзүнә
намыдан чох бахыр Танры?!
Бәлкә биз баша дүшмүрүк
ән бөјүк бәдбәхтлик —
ән бөјүк хошбәхтликди, Танрым.

ТЭЈЈАРӨ ВАҒЗАЛЛАРЫ

Бөжүк шөһөрләрин янында
 Өзкө бир шөһөр кимиди тэјјарө вағзаллары.
 Бездөндө, дарыханда шөһөрдөн
 Чыхыб кедәрәм тэјјарө вағзалында кечөлөмөјө.
 Көрөк бағышласын Бақы шөһәри,
 Вағзалдан узаға тез-тез кетмөјө имканым јох,
 Көрөк бағышласын Бақы шөһәри,
 Бир даһа, тэјјарөчилөрини көрөндө
 тэјјарөчи папағы гојуб
 долашмаг кечир көнлүмдөн күчөләри.
 Мәним өмрүм бүтүн севдады,
 Көрөк бағышласын тэјјарөчи оғланлар,
 Стүардесса гызлары көрөндө
 бир даһа јенидөн севмөк,
 јенидөн севилмөк кечир көнлүмдөн.
 Көрөк бағышласын үнваным,
 Бир гөфил севдајла көјлөрдө
 иткин дүшмөк кечир көнлүмдөн,
 Бир дө иткин дүшмүш достлара
 раст олмаг истәрдим
 тэјјарө вағзалларында.
 Көрүшүб, өпүшүб,
 тәзәдөн иткин дүшәрдик
 бири-биримиздөн.
 Ким билир бир дө нө вахт көрүшәрик?!
 Достлар!
 Өзкө бир дүнја вағзалында көрүшөнөдөк,
 көрүшүб тәзәдөн иткин дүшөнөдөк, элвида!

ӨЛҮМДӘН СОНРА БАШЛАР ШАИР ӨМРҮ

Нолду бирдөн-бирө, Михаил Јуријевич,
 Инди чө күлүрдүнүз?!

Инди гәбир түфәнк лүләситәк дар,
 Елө билирдиниз һамынын аллаһы вар?

Диз чөкүн, чәнаб Мартынов, диз чөкүн!
 Фәләјин зүлмү чох,
 аллаһын мәрһәмәти!
 Диз чөкүн!
 Бир шаир дө сөндү —
 Севдалар јашылы, очаг көсөјү,
 Үстүндө аллаһы, үстүндө көјү.
 Диз чөкүн!

Көзләр һәдәгәдә, өлүм синәдә,
 Алын јазысына, гара күнә дө,
 базарда соғанын гијмәтинә дө,
 бир бәһанә кәрәк, бир бајыс кәрәк
 Күлләләјин шаирләри!
 һамсына, һамсына шаирләр бајыс!

Кимин күнаһы вар, кимин аһы вар,
 Дүнјанын нө гәдәр пис сабаһы вар
 һамсына, һамсына шаирләр бајыс!
 Чәнаб мартыновлар!
 Күлләләјин шаирләри!
 Сонра диз чөкүн!

Күлләләјин

гулаглары охшамајан тәзә сөзү,
Күлләләјин өлү дамарлара сығмајан
тәзә ганы!

Күлләләјин лириканы,
Лорканы, Неруданы!
Күлләләјиб күлләләнмөк әсриди
Күлләләјиб күлләләнин!

Гәбристанлыглар өлүјә һәсрәт!
Дәлиханалар дәлијә һәсрәт!
Күлләләјин шаирләри!

Короғлу зәңчирдә, Гыраты дарда,
Дәлләкләр кәзирләр кареталарда.
Инди ағлајанлар күләчәк корда,
Корда ағлајанлар күләчәк һарда?
Күлләләјин шаирләри!

Әсуз да

Шаирләр өлүрләр јаз јағышындан,
Арвад гарғышындан, гыз бахышындан,
Дүнјанын тәләсик јыр-јығышындан,
Күнаһлы, күнаһсыз шаирләр өлүр.
Күлләләјин шаирләри!

Анчаг төвбә кечәси
әјниндә сојха,
горха-горха
Пушкинин јарасыны өпмәјә
јүјүрсүн Дантес,
бир килсә гапысында сәһәрәчән
бөјүрсүн Дантес;
Сонра јол верин,
јол верин чәнаб Мартынова
јыхылан Лермонтову гучагламаға...

ӘДАЛӘТИН САЗЫНЫН БИР ТЕЛИ

Лејли саз гысылмышды Әдаләтә,
Мәчнун Әдаләт гысылмышды саза,
гысылмышды ики јетим бир-биринә.
Мәчнун гысылмышды Лејли гәбринә,
ики гәриб гысылмышды сөзүн дүзүнә,
һаггын үзүнә.

Көрдүм Әдаләти мән дә
Көрдүм һамыдан кизли
Сазынын бир телиндә,
“Чан!” дејирди өзүнә,
“Чан” — дејирди сазына.
Чан бизи удачаг учурумлара!
Чан бизи учурдачаг учурумлара!
Чан шәһидләрин үз гојдуғу торпаглара!
Чан “Чан” сөзү ешитмәјән
јетимләрә, јалгызларә!
Чан бир күнлүјә, бир ајлыға
Көзүмүзә көрүнәчәк
дүнја адлы севкијә,
дүнја адлы ајрылыға.

СƏТТАР БƏБЛУЛЗАДƏНИН ДƏФНИ

Көзлэри рүзкарын көзүндəди онун
ишыг кими кəлди, чичək кими битди,
су кими чəкилди торпаға кетди.

Чох өлүм, өлүм дејирлэр
Өлсəди:
дүнјанын бүтүн гара торпаглары
долдураммазды онун үз гырышларыны,
Өлсəди, инди чатдаг-чатдагды торпаглар,

Чох өлүм, өлүм дејирлэр,
Елə билирлэр өлүмə кедир
Һәр торпаг алтына кедən...

Алдадаммаз гара торпаглар бизи,
Нə тиканы, нə күлүлэ,
Нə јашылы, на алыјла.
Биз јары мөлəјик, јары инсан,
јары шејтан,
јары рүзкарыныг, јары фөлəјин,
јары да дəрдин.

Јадындамы, Танры,
сən учсуз-бучагсыз кədəрдин,
биз дə кədəрин балалары,
бизи бирчə-бирчə, тək-тək
бу дүнјаја дəрд дəрмəјə кəндəрдин
ојнамаға кəндəрəнтək?!

СӨЈУД КӨЛКƏСИНДƏ АНА ЛАЈЛАСЫ

Јахындан таныдығымыз адамларын һәр биринин бизим
гəлбимиздə-шүүрумүздə бə'зəн ајдын вə ашјави, бə'зəн дə
сөзлə дејилмəси мүмкүн олмајачаг гədəриндə кизли вə
сəһрли образы вар: бу образлар көзəкөрүмəз рəнк
шəклиндə дə ола билир, тəбиəтин чанлы бир варлығы
шəклиндə дə...

Сурəти гəлбимин ајнасына дүшəнлəрин мəним
алəмимдə дə һәр биринин өз символик образы вар: иланы,
кəртəнкəлəси, оту, гушу, чичəји.

Сən мəним о көзəкөрүмəз алəмимдə бир ЈАШЫЛ
СӨЈУД БУДАҒЫСАН, əзизим Вагиф!

...бəлкə она көрə ки, һачанса "Азəрбајҗан" журналында
чап етдирдијин — Һүсəјн Чавидə һəср олунмуш — көзəl
ше'риндə белə бир образ варды: о ше'рдə сən Чавидин
хатирəси үчүн Аздраманын габағына һејкəl јеринə — бир
јашыл сөјүд будағы гəјмаг истəјирдин. Вə о јашыл сөјүд
будағы əкəр мəним хатиримдə индијəчəн галырса, демəли,
сən о БУДАҒЫ Аздраманын габағына доғрудан да гəјмусан.
О будаг орада һəлə дə дурур вə о будаг елə о вахткы
кими јенə јамјашылдыр.

Анчаг о јашыл сөјүд будағы тəkчə о ше'рə көрə (бəлкə
дə) сəнин образын олуб, мəним гəлбимин ајнасына белə
јашыл-јашыл һəмишəлик һəкк олуна билмəзди — əкəр о

сөјүд будағынын — жашыллыгдан савајы — сәнә бәнзәр бир ајры аламәти дә олмасайды...

Сөјүд будағы көврәк олур, әзизим Вагиф. Вә сән бизим — сәмилијини итирә-итирә кҗн-кҗндән даһа чох гартлашыб сиримсәјән - ше'римизин бу кҗн ән көврәк шаирисән. Вә бу көврәклик шәхсән мәнән өтрц, бцтөвлүкдә, Азәрбајҗан ше'ринин руһуна һәмишәлик чөкәчәк гәдәриндә санбаллы, гүвәли вә реалдыр.

Јашылым, көврәјим — Вагифим!

Буну, сөз јох, сән дә билирсән ки, сөјүд будағынын кәлкәси ел ичиндә һәм дә ШӘФА ЈЕРИ — сафлыг, сағламлыг очағы сајылыб вә елә бу саат — мән сәнин көзәл китабына бу сөзләри јазаркән — јәгин ки, һарадаса бир КӘЛИН бир сөјүдүн кәлкәсиндә өз хәстә өвладына цмидли-ишыглы бир лајла дејир.

Бах, сәнин бу китабыны да мән белә бир лајла кими охудум, әзизим Вагиф!

Китабына јаздығым бу хырдача јазынын адыны да санки сөјүд кәлкәсиндә бу саат өз хәстә баласына лајла дејән о КӘЛИН мәним гулағыма пычылдады.

О пычылтыны сән дә ешидирсәнми?..

С а н и н ӘКРӘМИН

Һ.ҶАВИДӘ ШЕРЛӘР

“Һәр гаранлыгда бир ишыг,
Һәр үмидсизликдә
бир үмид бизи арајырмыш.”
Бу да руһумузу күлдүрәчәк бир хүлја,
Бизи көјләрә галдырачаг бир ганад,
Анчаг үмидләр бизи јашатмагдан,
биз үмидләри јашадырыг, уstad.

КӨЈҮЗҮНДӘН ЕНӘН ЧИЧӘК

О һансы илди, һансы күндү,
көзәл көзләр ағларкән күлдү?!
Гапанды гара-горхунун
Чохдан гапаныласы көзү,
Илишикдән гуртармыш
бир бајраг кими
ачылды көјүзүнә “Бәраәт” сөзү.
Јапышыб бир ишыг телинә
Көјүзүндән бир чичәк енди.
Енди јаваш-јаваш о чичәк
енди Танрынын јанындан ашағы,
енди о бөјүк инсан алнындан ашағы.
Енди, дөндү бир ушаг әлинә,
Нечә илләрди бир чүт гәмли көз
ачыг галмышды көјүзүнә,
Енди ушаг бармаглары
јаваш-јаваш о көзәл көзләрә сары.
Бармаглар тохунунча
титрәди о гәмли көзләр,

ҺӘР ИНСАНЫ ДОҒУЛУБ АҢАГ АЧДЫҒЫ
ТОРПАҒДА ДӘФН ЕДӘК

титрәди, гапанмады...

О балача әл тәзәдән
дөндү бир чичәк көзүнә,
күнаһкартәк чәкилди көјүзүнә

Ушаг бармагларыҗла да
гапанмады көјүзүнә ачыг көзләр,
Тохунма, Адәм оғлу,
Инсан бармағында көз вар.
Будағы сыныг бир гоча чинар,
учуг бир дивар,
гәдимдәнгәлма һәр нә вар
танрыҗа говушмуш,
Тохунма, Адәм оғлу.
Тәләҗимизди, тохунма улдузлара,
Тохунма булудлара—
бир гызын аҗаппаг севкиси сачына җағар.
Тохунма, Адәм оғлу,
Җахшы ки, Аллаһ күчү җохду сәндә,
җохса җолундан чыхарардын
дағлары, дәрҗалары,
чаҗлары, дүзләри дә.

Чавид әфәнди, ким вар инсан адында
һамысы күнаһкарды
көјүзүнүн алтында,
Дамарларымыздакы ган чәкир бизи,
Күнаһлары гана-гана җенә җазырыг,
Җени күнаһлара һазырыг!
Мин илләрди бәшәр өвләды
беләчә кедир ирәли—
бөјүк инсанлары дашлаҗа-дашлаҗа,
Сонра өз күнаһларыны
өзү өзүнә бағышлаҗа-бағышлаҗа...

Онун сон дәфә бахдығы
бир җарпаг көјүзүнү
бир солғун улдуза бүкүб дәфн едәк,
Онун сон дәфә сөҗәндиҗи гаҗын аҗагчларыны
гучаглаҗыб гәриб гарлаштәк дәфн едәк.
Дәфн едәк һәр инсаны
доғулуб аҗаг ачдығы җердә,
Шәһидләри илк баҗраг ачдығы җердә дәфн едәк

Бир җетим мөзарын иткин ады—
Мәһәммәд һади,
Шамаһынын нечәнчи очағында
көјдән ендиниз торпаға,
аҗаг сәсинизә
әбәди ујуҗан Мирзә Әләкбәр
галхдымы аҗаға?
Җохса гыҗмаҗыб достларын җухусуна,
гарышыб җаған гара
бармагларынызын учунда
сәссизчә ендиниз торпаға?!
Амма һади әфәнди, топ-түфәнк сәсиҗлә ујуҗанлар
достларын сәссиз җәришинә дә оҗанар.

Назим һикмәт әфәнди!
Дәфн едәк атом ишығындан өлән ушаглары
улдузларын даһынча гачдығы җердә.
Җанад ачдығы җердә
дәфн едәк һәр шаири.

Ана аҗагларынын алтыды
ән көзәл Вәтән торпағы, танрым.
Чармыхдан ачаг Исаны
дәфн едәк Мәрҗөмин аҗаглары алтында.
Тәкчә дәфн етмәҗәк күнаһларымызы,
Җашаҗаг күнаһларымыза баха-баха—
кимимиз күлә-күлә,
кимимиз горха-горха.

СӨЈҮД АҒАЧЫ - СОЈ АҒАЧЫ

Бир сөјүд будағы гојун
дан јеринин алтына,
гој битсин орда.
Бир кечәлијә
чичәкләри, алгышлары тәрк един,
бир сөјүд будағы бәркидин
Аздрамада -
театр пәрдәсинин үстүнә,
гој битсин орда
бүтүн өлүмләрин гәсдинә.

Бир сөјүд гәләмәсини дә
Санчын Нахчыванда -
бир балача архын ғырағына.
Галхсын о сөјүд будаг-будаг
јурдун гара булудуна.
Енсин сачаг-сачаг
јурдун гара торпағына.

Галхсын о сөјүд
о торпагдан галхан
сојун гәләбәситәк,
Галхсын о сөјүд
о архдан ахан
сујун гәләбәситәк,
Дикәлдин о архы да
бир сөјүд гәләмәситәк
ахсын, галхсын
галха-галха, сына-сына
Танрынын көјүзүндәки бағчасына.

ЧАВИДИН СОН МОНОЛОГУ

Әбәди һечликләрдән јүксәл,
Јүксәл, заваллы бәшәр,
Јүксәл, сәндәләјән чанлы мөзар,
јүксәл, руһумузу күлдүрәчәк сәрсәм умуд.
Һәр заманын бир һөкмү вар,
Һәр һөкмүн бир заманы,
бир мөгамда
Һәр һөкмдар бир сәрсәри,
Һәр сәрсәри бир һөкмдар.
Јүксәл, сәрсәриләр султаны,
Јүксәл, ишләмәкдән
јанғын јеритәк гапгара, заваллы бәшәр.
Јүксәл, биздән күскүн әчәл.
Заваллы бәшәр
өлүмдән дә сәадәт умур,
инсан анчаг дар ағачындан
асыланда јүксәлир
сләми, Әмир Тејмур?!

ГАЈЫТДЫ МӘЛӘКЛӘРИН ГАНАДЛАРЫНДА

О көзәл оғул, о солғун нур,
бир дә, бир дә чәтин доғулур.
—Чохдан кетмишдин, хан оғул,
чаным, чијәрим оғул,
өзүн кәлдин, гүрбәтдә галды адын,
һардајдын, чағырдым гајытмадын.
—Өмүр нәди ки, ханым ана,
букүнкү гочады, дүнәнки чаға.
Елә бил јанындајдым,
јатмышдым, гыјмырдын ојатмаға.

-Өмүр јухуларын
эн узунуду, султаным оғул,
-Өлүмдү јухуларын эн узуну,
султаным ана.
Јоллар кәлдим, јорулдум.
Гој бәлалы башымы
гојум гара торпағына.

НАМЫДАН ГАБАГ

Намыдан габаг шаирләр көрүр
јазағзы балача јашыл отлар
нечә галдырыр торпағы, дашы.
Намыдан габаг јағышын, сөзүн адындан
шаирләр әјилиб өпүр
дашы, торпағы јарыб чыхан
балача отларын алнындан.

Бахыб күлләрә, чичәкләрә,
арыларә, кәпәнәкләрә
Намыдан габаг шаирләр дејир:
- Арыја, кәпәнәјә јахшы бах, атам,
јашатмағы бачармалыды јашамағ истәјән адам.

Иллөртәк сыраланан дағларә бахантәк
шаирләр бахырлар ирәлидән кәлән илләрә,
Бахыб көрүрләр илләрин әтәјиндә
Инди намыдан чох күлүр бир адам,
хәбәри јохду јазығын анчағ,
илләрин о үзүндә намыдан чох о ағлајачағ.

Намыдан габаг шаирләр көрүр
давадан галиб чыханларын
бир тәрәфинин өлү олмағыны,
өләнләрин басдырыландан сонра да
бир тәрәфи дири галмағыны.

Намыдан габаг шаирләр көрәр,
көрдүјүнү намыдан габаг шаирләр дејәр,
Намыдан габаг шаирләр өләр.

Дәјәр, дәдә, дәјәр
һамыдан габаг көрмәјин хәтринә,
көрдүјүнү демәјин хәтринә
һамыдан габаг өлмәјә дәјәр.

◆

ДОНУРДУ ҺАДИНИН ӘЛЛӘРИ

Сојуғу башлады јетим бир мәмләкәтин
Кечән илин сојуғу гычында
касыб гачыб кизләнмишди
чындырынын ичиндә.
Сојуг ајы дәрисиндән дә кечирди,
касыбын чындырындан кечмәди,
- Көзүмүз ајдын! Касыб сојугдан күсүб!
Гапылылар бағлады гапысын,
пәнчәрәлиләр пәнчәрәсин:
өзләри биләрләр-
касыб сојуғун, сојуг касыбын.

Һамы гачыб кизләнәндә
сыныг пәнчәрәләрә тутулмуш гәзет кими
шаирләрә кәлир дүнјанын сојуғу.

Донурду Һадинин әлләри,
Гапылылар гапысын бағламышды,
пәнчәрәлиләр пәнчәрәсин.
Буздан, шахтадан јоллар да галын,
Гара торпаг да галын, галын, -
үстүндә нә гәбир газылар,
нә дуа охунар.
Аллаһ да бағламышды
О дүнјанын јолун

Бир атлы кечирди
Аллаһ бағлајан јолдан,
дәрд ачан јолдан,
атлынын бығлары ешмә,
дәрдин јоллары сүрүшкән,
- Чаным атлы, көзүм атлы,

бу дүнјаны кечмөјө
ја бу аты бағышла,
аты бағышламырсан,
атын ағзындакы оду бағышла.
Оду да бағышламырсан,
кәл, бу бығлары бир дә сшмә!

Донурду һадинин әлләри
сәсинә ат дајанды,
атын ағзындакы од дајанды,
Атлы гамчылады аты,
од чыхырды атын ағзындан,
Донурду һадинин әлләри,
гача-гача сохду әлини
атын ағзына,
Атлы гамчылады аты,
ат гача-гача јумду ағзыны.

Донурду һадинин әлләри
Чыхартды үрәјинин јанындан
сата билмәдији шә'рләри,
од вурду шә'рләрә
сохду әлини одун ичинә,
әли үрәјинин ичиндәјди.
үрәји әлинин ичиндә.
...Шә'рин оду ахыб иситди
чөлләри, дағлары, мөзарлары да,
Ујудуғу улу мөзарындан
галхыб Мирзә Әләкбәр
улу бир чај ғырағында
чијәринин ганын јујурду.

БИР ЈАРПАГ КӨЈҮЗҮ ЈАШАР

Марина Светајеваја

Марина! Марина!
Бу дүнјада һамынын овчундан торпағы дашар,
торпағы дашар - ачыг көзләринә төкүләси,
бир овуч торпағын үстдә
бир јарпаг көјүзү јашар -
өлән күндән ичинә чәкиләси.
Бу дүнјада торпағындан бөјүк олур
анчаг шаирләрин көјү, Марина.

О дүнја нечә дүнјады, Марина?
Бу дүнјада јенә јаз кәлмәмиш
сәвкиси көјәрди шаирләрин,
О дүнја нечә дүнјады, Марина?
Орда да торпағы ајры,
көјү бирди шаирләрин?

Сән төвбә күнүнүн ушағысан, Марина,
Бу дүнјада сән күнү
көзләриндә солан о көјүзүнү
тик көјнәјимә, Марина,
кечим-кедим бу дүнјанын сөзүндән, шә'риндән,
хејриндән, шәриндән,

Биз бу јарыағ, јарыгара дүнјанын
гара дашларыјыг, Марина.
гара дашларыјыг күлүшән, ағлашан,
гара дашларыјыг килләшән, торпаглашан.
Јашаран көјүн алтында,

Күлөн суларын ичиндә
Төкүлөн гајасы, сынан булағы,
Чүрүјән мајасы, дүшән бутасы,
Севинчи, кәдәри, дәрди, хатасы,
Гара дашыјнан да хошду бу дүнја.

ИШЫҒА ЧЕВРИЛИ ӨЛӘНИН
ҮЗҮ

*Әли Кәримин һеч вахт көрмәдијим
вә һәр ан бахдығым үзүнә*

Јағышдан сонра бир һәфтә анчаг
Мәзары, топағы ислаг галачаг.
Күлү гызыл-гызыл, чичәји ағ-ағ
Онун торпағы да көзәл олачаг.

Истәдијиндән чох сачынын ағы
Сон күнә, сон сөзә алышмаг үчүн,
Елә сеvirди ки, ана торпағы,
тәләсди торпаға гарышмаг үчүн.

Өлән чијинләрдә көјрәлиб кәзәр,
Онун көз јашына дөнәр адамлар.
Өлүмләр јағмурлу сојуға бәнзәр,
Ичинә киринчә сөнәр адамлар.

Бирдән гулаглара дири сәс кәләр,
һамымыз атарыг ејни аддымы.
Ишләр үзүмүзү ејни гүссәләр,
һамымыз охшарыг ејни адама.

Ишыға чеврили өләннин үзү,
Сабаһа чеврили өләннин үзү,
Көјдә аллаһ варса,
Аллаһа чеврили өләннин үзү.

ДАҒЛАРДАН ДА КҮЧЛҮ

Дәрјалардан да,
дағлардан да күчлү
бир шеј вар бу дүнјада,
бәлкә дә о див күчү
бир чај улдуза гарышыб
ахыб кедир суларда.

Нә вар, нә вар бу дүнјада
бир сәрчә баласынын
бир дам үстүндәки
көјүндән бөјүк?!

Дағлардан да күчлү
бир шеј вар бу дүнјада.

Бәлкә дә о див күчү
о сәрчә баласынын олачаг -
бир јашыл јарпаг кими
бу јосунлу дәнизи
димдијинә алачаг.

АҒ ЈАЈЛЫҒ АҒ КҮНДҮ, ОҒУЛ

*Бу дүнјада арзуларына чатмадан
һәлак оланларын хатирәсинә*

- Гары нәнә, гары нәнә,
Ағ јајлығын дүшдү, нәнә,

- Ағ јајлыг ағ күндү, оғул,
Өлүм күнүндән башлар.
- Гары нәнә, гары нәнә,
Гырмызы јајлығын дүшдү, нәнә.
- Гырмызы јајлыг тојунду, оғул
Кими чағырмысан тојуна?

Сөјкәјиб үзләрини
бир-биринин чіјнинә,
ојнасынлар достлар.
- Гары нәнә, гары нәнә,
Гара јајлығын дүшдү, нәнә.
- Гара јајлыг өлүмдү, оғул,
Өрт үстүнә.

- Гары нәнә, гары нәнә,
Бағлама көзүмү, нәнә,
Бир дамба көзјашы инчидир мәни.
- Көзүнүн сон дамысыды, оғул, инчидир сәни,
О сон дамба көз јашы
Һәлә илләрчә сахлајачаг
көзләринин чичәјини,
Гој өртүм көзүнү, оғул.

ЈЕНИСЕЈ ШЕРЛЭРИНДЭН

Ана су

Ана јанында өлмөкди
дүнјанын эн көзөл өлүмү,
Өлүм дө горхулу кәлмәз адама,
гара торпаглар алтына кетмәк дө
ана јанында.

Бу чајы көрүнчө
өлүм күнүм гәдәр
әзиз кәлди мәнә бу күн.
Һеч кими истәмирәм,
көзүмдән ики дамла јашы силirmiш кими
бу күн анам гапасын көзләрими.

Дүнјанын эн көзөл јухусуну,
бир даһа ајылмадан,
сәнин гојнунда јатмағым кәлди,
Јенисеј — Ана су.

*Көрүнәк бу чәндә,
итәк бу чәндә*

Итириб хан булаглары,
Аслан јатышлы дағлары
кечмишләрдән кәлир бу чән
өтмүшләрдән, итмишләрдән
дөнүр бу чән,
он бешимдән јүрүр бу чән.

Јајлығым, ипәјим, көзүм, көјчәјим!
Аслан јатышында дағларын һаны?!
Бир даш алтындан

ипәји сүзүлән булагын һаны?!
О булаг ичиндә бир гонур даш вар,
биз гардаш шәклиндә доғуласыдыг,
о булаг көзүндә доғулду анчаг,
мән инсан көзүндә, инсан шәклиндә,
о дашын гонуру о күндән бәри
гардаш рәнки кими көзүмдә галыб.

Өтмүшләрдән, итмишләрдән
кәлир бу чән,
Он бешимдән јүрүр бу чән,
Аралајыб илләри
ким чыхачаг ичиндән?!
Ејј, ким чыхачагса, тез чыхсын,
чыхсын версин әлини,
гарышаг бу чәнә, кирәк бу чәнә,
о бир чичәк кими,
мән бир даш кими
севишәк бу чәндә, итәк бу чәндә,
бу јајлыг ичиндә, ипәк ичиндә.

БАШСЫЗ АТЛЫЛАР

Чәј јухары, чәј ашағы
башсыз атлылары алдада-алдада
алыб апарыр әј ишығы.

Јерин, көјүн, сујун танымадығы
Башсыз атлылар кәзир дүнјаны,
Ајагүстә јатыр атлар
Башсыз атлыларын јухусуну,
тиканлар, коллар дидир јахасыны.

Бир башсыз атлыны иткин гардаштәк
бир чүт ағ көјәрчин таныды гәфил:
- Бачыларын учур һавана, гардаш,
Танрынын әли дә чијниндә дејил,
Һајана кедирсән, диванә гардаш?
- Кедирәм бир булаға
гара көз олмаға,
гара даш олмаға,
бир чүт ағ көјәрчинә
гардаш олмаға.

УМУДУМУН ШӘҺӘРИ

Көјүзүнүн гатларыјнан,
Башынын булутларыјнан.
Бошуна умутларыјнан
Үстүмә дағлар јүјүрүр.
Дағлар, јыхарам сизи!

Дағларда сулар дирилир,
Сулар јүјүрүр, јүјүрүр.
Бир бурулған дибиндә
Мәним һалым сорулур.
Буруг-буруг кәлән чәјлар!
Чәјлар! Јыхарам сизи!

Тозу гарышдырыб думана,
думанындан бир аз долубду башыма,
бир аз да күманыма.
Гыврым-гыврым кәлән јоллар,
Јоллар! Јыхарам сизи!

Ахшамларын сары-сары дәнизләри
гарышыб әј ишығына,
умудум долашды сиздә.
Ахшамларын сары-сары дәнизләри!
Јыхарам сизи!

Асфалтын олум, дашын олум,
умудумун шәһәри,
баш гојум күчәнә,
сәрхошун олум,
бахым алтдан-алтдан өтүб кечәнә.
Мәним ол! Умудумун шәһәри!
Јыхарам сәни!

ГАЛХДЫМ ТЭЭ АДАМТЭК

Алын жазысытэк гарышыг бир кечэдэ,
дашлы, кәсәкли бир күчэдэ
Әжилиб торпаға, чөкүб торпаға
галхдым тээ адатэк.

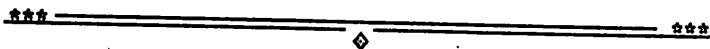
Гырыш-гырыш күләси,
чөпур-чөпур төкүләси
ағ үзүмү сүртүб гара торпаға
галхдым тээ адатэк.

Кими дүнјаны әјри кедәр, кими дүзүнә,
Киминин талеји алнына жазылар,
Кимининки үзүнә,
Гојуб алын жазымы гара торпаға
анд ичдим алын жазыма,
галхдым тээ адатэк.

Еләдән-елијә, беләдән-белијә,
бағыра-бағыра, јүјүрә-јүјүрә
дашыјырдым чанымы,
ким билмир көз јашынын тамыны.
Уддум гојдум алын жазымы гара торпаға,
галхдым тээ адатэк.

Мин дәрдин бир бачысы
ағ бирчәјә гара күл таханыды,
Көз јашынын ән ачысы
ичәријә аханыды,
ахды, сүртдүм үзүмү гара торпаға,
галхдым тээ адатэк.

Бир ағрылы сөз әјәчәкди мәни.
Дәрд-гәм гум кими јәјәчәкди мәни,
Бу гара торпаг нијә чәкди мәни?!
Сүртдүм ағ үзүмү гара торпаға
Галхдым тээ адатэк.

ЗАЛЫМ ДОСТЛАР, ЗАЛЫМ ГАРДАШЛАР

Ах, залым достлар!
Залым гардашлар!
Фәләјин гәминә дүшәндән бәри
кимин нә вечинә ки анамын әзизијәм.
Кимин нә вечинә ки анам јалварыр көјә,
гарателли аллаһым, балачабој аллаһым
сусуб, горумур мәни.
Бу алакөз, бу гыврымтел дүнјада,
оланым бир чанымды, -
өзүмү севәм кәрәк.
Гызлар мачал версәләр,
өзүмү севәм кәрәк.
Беш-он гыз вурулуб
бу гара телләримә,
бу солғун үзүмә.
Дәли-дәли данышмышам,
дәли билибләр мәни,
Чохлары да садәчә јахшы оғлан билибләр.
Билибләр, исинибләр,
Куја мән дә нә билим, нәјмишәм,
куја мән дә адам хошбәхт еләјәнмишәм?

Ах, залым достлар, залым гардашлар!
Кимин нә вечинә ки,
бу күн мәним көнлүмдән
бир зырпы дөјмәк кечир!
Ја бир зырпы бојнујоғун,
ја бир јекәгарын...

Көрүрсән ки, зырпы вар;
Әтли, јағлы үзүндә
бир јағлы шиллә јери
дуруб көзләјир сәни!

Анчаг бир зырпы дөјә билмәк
мәнә бир аз чәтинди,
бир шилләлик чаным вар.
Ах, залым достлар!
Залым гардашлар!

ИКИ БӘХТ АҒАЧЫ ЈАН-ЈАНА

Су пәриләри
чыхыб җајаларын үстүнә
гәмли нәғмәләр охуја-охуја
өлмүш далғалары ојадырдылар јенә

Ојатмаг! Ојатмаг!
Әл вуруб дағы, дашы ојатмаг,
дашдакы адамы ојатмаг,
булуддан јағышы,
јағышдан севкини ојатмаг,
бир күл јарпағы алтында
исланмыш мәләји ојатмаг.

Бир јол ағзында ики бәхт ағачы јан-јана,
бир севкинин јарасындан,
и́ки бәхт ағачы арасындан
севкили өлүләрин, шәкәр өлүләрин
үз гојдуғу торпағы ојатмаг.

Ојатмаг, Ојатмаг!
һамыны ојатмаг бу кечә јары!
Онсуз да јуху јохду
гарагорху јолларында див оланлара,
горху јохду, јуху јохду.
бир севиб бир дә севәнләрә

Ојатмаг! Ојатмаг!
Булуддан јағышы ојатмаг,
јағышдан севкини.

УНУТДУЛАР МӘНИ,
УНУТДУЛАР

Көнүл бағладығым адамлар,
Сирр вериб, сирр сахладығым адамлар,
јанларында ағладығым адамлар
дүнја кәлә, кедә чыхмаз јадымдан.

Әлим әлләриндән чәкилмәмиш,
Јыхыг көнүлләр тикилмәмиш,
гонур көзләримә
гара торпаглар төкүлмәмиш
унутдулар, мәни унутдулар.

Көрүнмәдим көзләринә,
көз көрмәди, көнүл унутду,
бу дүнјада јаман дәрди-
Көрүнмәзсән унударлар.

Дүшүнүрәм өз далымча,
дүшүнүрәм, көзүм долур,
һамы сәни унуданда
бу јаланчы дүнјада
өлүмләр керчәк олур.

СӘН МӘНИМ ӨМРҮМДӘ

Сән мәним өмрүмдә
бу жаған гар кими әријәчәксән,
мән дә сәнин өмрүндә сләчә, көнүл,
анчаг елә билмә, елә дүшүнмә
севкиләр јох олур, севкиләр өлүр.
Һәр севкидән, сөздән
Нәсә көзәл бир шеј галыр дүнјада.

Әлими гојурам бу гаранлыға,
анд ичирәм кечиб кетдијимиз бу гаранлыға
бу дүнјада көзәл олан һәр нә вар
һамысы бизим севкимиздән кечәчәк,
кечиб ағрылар бир аз јумшалачаг,
ачылар да бир аз ширинләшәчәк,
өзләри билмәдән бизим севкидән
күнаһкарлар кечиб тәмизләнәчәк.
лал севкиләр кечиб дилә кәләчәк.

Инан мәнә! Инан!
Ај ишығындан,
ајлы бир кечәдән кечирмиш кими
бизим севкимиздән
кечиб кедәчәкләр бүтүн севкиләр.

Сән мәним өмрүмдә
бу жаған гар кими әријәчәксән,
мән дә сәнин өмрүндә сләчә, көнүл.
анчаг елә билмә, елә дүшүнмә,
севкиләр јох олур, севкиләр өлүр.

БИР ГЫЗЫН ТЕЛЛӘРИ ӘСДИ ҮЗҮМӘ

Кизличә-кизличә дөндү булудлар,
Кизличә-кизличә динди умудлар
Индики булудлар беләчә кәлмир,
Индики јағышлар беләчә јағмыр,
Он илин башындан бир јајлыг үстдә
бир ипәк хатирә гонду үстүмә,
бир гызын телләри әсди үзүмә

Мәним күлүм јағыш! Чичәјим јағыш!
О ипәк илләрдән, атлаз күнләрдән,
киләнар көјләрдән долан јағышым,
јолларда јорулуб, дурулуб кәлән
көзүмдә, көнлүмдә галан јағышым,
бир чинар үстүндә гојуб кәлмишдим
мән сәни севкили, мән сәни јалғыз,
чинарын алтында бир киләнар гыз.

Бу киләнар јағыш, бу чичәк јағыш
о дост чинарын үстүндән јағыр,
Он илдән, беш илдән, дүнәндән јағыр,
бүтүн севкиләрин
дөнән јериндән јағыр,
Лап елә бәлкә дә
лал мәһәббәтләрин
динән јериндән јағыр.

Илләрин алтында солмаз о телләр,
Һәр булуд ләләји умудла кәләр,
О нәркиз илләрин севкиси гызлар
киләнар-киләнар бир дә гызарар.

САБАҢ БӘЛКӘ ДӘ СЕВМӘЛӘЧӘКЛӘР
МӘНИ

Залым гызы!
Үзүн ај ишығыҗла долуб,
көзләрин көз јашыҗла.
О көлин гајанын јанында дурма!

Бәлаја дүшәрсән,
јарпаг-јарпаг ләпәләрин хышылтысыҗла
о залым гызыны
алдатма, көлин гаја!

О јашыл гајығына
Јанашмарам, көлин дәниз.
Көлин дәниз! Күлүм дәниз!
Шейтанын үзү күлүр -
суларынын үзүндә

Сачым гаранлыглардан,
үзүм, көзүм ај ишығы,
бу дәгигә бир дә тәзәдән
чыхсам гаранлыглардан,
гәмли-гәмли бахсам үзүнә -
бәлкә дә әсмәр үзлү о залым гызы
јалансыз да севәр мәни.

Чәкилиб кетмәсин сачымдан гаранлыглар,
Үзүмдән, көзүмдән ај ишығы,
сабаҗ бәлкә дә,
бәлкә дә севмәјәчәкләр мәни.

ТОРПАҒЫМ ДА ГЫСГАНАЧАҒ

Нејләсәм,
Һамысы бош шей
чыхыб кетсәм, инанма
бир ил, беш ил,
мин ил сонра гајыдачағам.

Нејләсәм,
Һамысы бош шей
хәбәрин• олмајачағ
сәни нечә севдијимдән.

Хәбәрин јох,
сәни елә гысгынырам
јүз ил, мин ил сонра
торпағым да гысганачағ торпағыны.

ГЫШ СЕВДАСЫ

Бу дәли севданын
Әввәли гар кәлди, сонрасы јағыш.
Јујуб апарачаг бу јағыш гары
Јујуб апарачаг бүтүн дәрләри,
бүтүн кинләри,
јујуб апарачаг
сонракы севкиләр әввәлкиләри.

Әлиндә гартопу бир гыз чағырар:
- Тез олун, тез олун гар гуртармамыш!
Бир гыз чағырар,
үз-көзүндә нә кәдәр, нә кин...
көрсән бирчә кәрә
дәрди дәрдин олар, севкиси севкин.
Кәлмәјә уғунар, сәсә уғунар,
јыхылыб дуарсан, дуруб бахарсан,
тәләјин вердији дәрсә уғунар.

О үздә, бу үздә гоншу оғланлар
гартопу чырпарлар гызын белинә,
јупјумру, чылчылпаг ајагларына.
Чырпарлар дүнјанын бу кет-кәлине,
чырпарлар дүнјанын јасагларына.
Билмәзләр, һәрә өз ичиндә сызлар,
билмәзләр, һәр или илк гар јағанда
бүтүн оғланлара вурулар гызлар.
Билмәзләр, билмәзләр!
һамы фағырлашар гызын јанында
О гыз дојмаз анчаг,

инди јаландан
гоншу оғланлары тушлајыб атар,
вурар өтүб кечән јад оғланлары.

...Вурар, вурар, далашдырар ахыры
гоншу оғланларла јад оғланлары.

*КЭТИРИН ДЭРДИНИЗИ АЗДЫРЫН
БИЗДЭ*

Даш-дивар да дөзмөжөн
нэ гэдэр сөзүнүз, гэээбиниз вар,
чыхардын гөбзэсиндэн,
дөшөжин шаирлэрин чанына.

Дөрд адамлыг чанлары вар.
Дөрд адамын јеринэ
дөјүлөрлөр, өлөрлөр.
Дөрд чанлыды,
дөрд чанлыды шаирлөр.
Нэ гэдэр дәрдиниз вар,
дөшөжин шаирлэрин чанына!

Кәлин, кәлин бош әлләр, бош чибләр,
даш әлләр, даш чибләр,
кәлин шүшәсиз пәнчәрәләр,
боғулан бачалар,
кәлин, јетимлији дә узагдан
балаларына күлүмсәјөн аналар,
кәлин, бәхтсиз, көлкө бачылар,
Галдырын башынызы
дөрд диварын дизләриндөн,
сојумурса һирсиниз,
кәлин боғун бизи,
Боғун! Боғун! Биз инсан дејилик,
биз бир чүрә гушуг,
боғуб чәкәчәксиз әлинизи,
ачанда овчунуздан учачағыг јенә.

Кәлин! Кәтирин!
Нэ гэдәр гыздырмалы,
Нэ гэдәр аздырмалы дәрдиниз вар:
Кәтирин!
Биз шаирлөр мешә кими,
чәнкәллик кими бир шејик,
биздә дөрд дә ач галар, мәһв олар.
Кәтирин дәрдинизи аздырын биздә!

ГЭРИБИК, ШАИРИМ, ГЭРИБИК,
СӨЗҮМ

Шаирлэр гәрибди бу јерүзүндә
Күчәдә, бајырда, евдә, ешикдә,
Мешәнин ичиндә, чөлүн дүзүндә
Оғул, гыз јанында, ата јанында

Гәрибик, шаирим, гәрибик, сөзүм,
һара кетсәк, кәләр ајрылыг јенә,
бир гәмли ахшамтәк
чөкәр гәлбләрә.

Гәрибик, шаирим, гәрибик, сөзүм,
Гәрибик, шаирим, бу јерүзүндә.
О.ту јығмаг олмур ипимиз үстә,
Оду јығмаг олмур сөзләримиздән.

Кечиб кәлдији
Көјүзү кимиди шаирин үзү-
ишығы саралар, булуду кечәр...
һараја, һараја кедәси олсаг,
һәр күн көнлүмүздән, үрәјимиздән
көјүзүнә дөнмәк үмиди кечәр.

ТӘК АДАМ, ТӘНҺА ШАИР

Чох билмиш әдәбијатшүнаслар, тәнгидчиләр поезијаја
мүхтәлиф јөн адлары гојублар: интеллектуал поезија...
емоссионал поезија... интим поезија... бәдбин поезија...
никбин поезија... вә с., вә и.а.

Вә мән һәрдән фикирләширәм: кәрәсән Вагиф Чәбра-
јылзадә поезијасы бунларын һансындандыр?

Бу суалын җавабыны дүшүнәндә, Вагифин ше'рләрини
хатырлајанда, онун дәст-хәттинин, һисс-һәјәчанынын
аб-һавасыны јенидән дүјдүгдә, поезијанын о бәдиш-естетик
тәснифаты мәнә дүнјанын ән әбләһ ишләриндән бири
кими көрүнүр.

“Вагиф Чәбрајылзадә поезијасы” - ән дәгиг тәснифат
бүдүр; интеллектуалы да, эмоционалы да, интими дә,
бәдбини дә, никбини дә, о бириси дә, бу бириси дә —
һамысы бунун ичиндәди, һамысы бир јердәди, бүтөөдү,
ваһидди вә Вагифинкиди.

Вагиф мәним үчүн чох миллиди вә Вагиф мәним үчүн
чох да бәшәриди.

Вагиф мәним үчүн чох кәдәрлиди, гәмкинди, гүссәлиди,
амма Вагифин поезијасында гәрибә бир ишыг да вар ки,
һансыса — гој лап мүчәррәд олсун! — мәлһәмдән, алачдан,
гаранлыг лабиринт ичиндә көрүнән — гој лап кичирик
олсун! — ишыгдан (ишыгчыгдан) хәбәр верир.

Мән һәлә икинчи бир шаир танымырам ки, — жүзләрлә таныдыгым шаирләр арасында! — онун ярадычылыгы илә заһири көркәми, хасијјәти, һәтта тәлеји (!) бу дәрәҗәдә бир-бирини тамамласын, бир-биринә мәһрәм олсун, бири о бирини давам етдирсин.

Вагиф көврәкдир, һәссасдыр, инчәдир вә Вагиф мұбариздир.

Амма Вагифин мұбаризәси — мән бир дәфә онунла бағлы бу бәнзәтмәни ишләтмишәм вә јенә ишләдирәм — Дон Кихотун мұбаризәсиди.

Бәлкә бу бәнзәтмә онун црәјинә тохуначаг, билмирәм, амма мәним үчүн поезијада да, һәјатда да Вагиф мұбаризәси, тәкрар едирәм, Дон Кихот мұбаризәсиди.

Дон Кихот тәк иди.

Һәтта Дон Кихотун севимли Дулсинејасы да ламан-чалы рытсарын хәјаллар аләминин сакини иди.

Вагиф дә тәкдир.

Вагиф поезијасынын гәһрәманы да — әдәбијатшүнас достларымыз она лирик гәһрәман дејирләр — тәкдир.

Дәјирман пәрләринин тимсалында дүңјанын бүтүн бәд әмәлләри, писликләри, әјри ишләри Дон Кихотун дүш-мәнләри иди.

Дүңјанын бәд әмәлләри, писликләри, әјри ишләри Вагифин дә (онун ше'ринин дә!) дүшмәнидир вә Вагиф сафлыгы, Вагиф тәмизлији дүңјанын о бәд әмәлләри, писликләри, әјри ишләри илә мұбаризәдәди, амма әзизим Вагиф, сәнин бу мә'нәви мұбаризәндән дә — мин тәәссүф! — һеч нә чыхмајачаг, чүнки әслиндә сән дә көврәк гылынчыны әлиңә алыб о нәһәнк вә бәд-һејбәт дәјирман пәрләри илә вурушурсан...

Вагифлә мәним танышлығымын (вә сонракы достлу-ғумузун) тарихчәси 1970-71-чи илләрдән башлајыр.

О заман мән Низами адына Әдәбијат Институтунда ишләјирдим вә күнләрин бир көзәл күңүндә илк дәфә көрдүјүм чаван бир оғлан — Вагиф — мәнә охујуб фикир сөјләмәк үчүн бир назик гөвлүг әлјазмасы кәтирмишди, өзү дә, гәрибәди, о назик гөвлүгдәки јазы ше'р дејилди, Нитсше һаггында јаздығы бир ессе иди.

Јадыма кәлир, Вагифин ири гара көзләри о дәм о гәдәр дүңјанын тәмиз ишләриндән хәбәр верирди ки, мәндә о саат о чаван гәләм саһибинә гаршы бир е'тибар, бир инам јаранды, ичимдә она мұнасибәтдә мәһрәм бир һиссијат ојанды вә елә бил ки, онунла чохдан таныш идик, чохдан дост идик.

Вә нә јахшы ки, дүңјанын аз гала отуз илик гајғылары, әзаб-әзијјәти, мин бир фитнә-фәсады, өлүм-итими, анасынын, гоһум-әграбасынын гачгын күзәрәнлы тәлеји о Вагиф тәмизлијинә һеч нә едә билмәјиб.

Вагифин вәтәни әслиндә бүтүн јер күрәсидир вә белә бир вәтәндашлыг сәләһијјәтини она өз поезијасы верир.

Амма бир аз кичилтсәк — Азәрбајҗандыр.

Бир аз да кичилтсәк — Чәбрајылдыр.

Лап кичилтсәк — Мәрчанлы кәндидир.

Вә бу күн Мәрчанлы кәнди дә бүтүн Чәбрајыл кими јаделлиләрин тапдағы алтындады.

Вагифин дә поезијасы о бәшәри маһијјәтә бахмајараг (бәлкә дә елә буна көрә!) јаралыды.

Вахт кәләкәк, — мәним буна шүбһәм јохду — Мәрчанлы кәнди дә, Чәбрајыл да јаделли тапдагындан гуртулачаг, ел-оба јүрд-јувасына гајыдачаг, амма мән бурасына шүбһә едирәм ки, Вагифин поезијасындакы о јара һачанса сағалачаг.

Поезијанын јарасы һеч вахт сағалмыр.

Поезија она көрә поезијадыр ки, о, сағалмаз јаралар һәдәфи, сағалмаз јаралар мәчмусудур.

Сәксәнинчи илләрин биринчи јарысы иди — атамла бирликдә Шүвәлан Јарадычылыг Евиндә һәм јазы-позујла мәшғул олурдуг, һәм дә динчәлирдик вә бир ахшам сөһбәт Мәһәммәд пејғәмбәрин шәхсијјәтиндән дүшдү (о вахт атам Вашингтон Ирвингин пејғәмбәримиз һаггында рус дилиндә тәрҗүмә олунмуш китабыны јениңә охујуб гуртармышды).

Вә Илјас Әфәндијев сидг-црәкдән кәлән бир тәәссүфлә деди:

- Һајыф, ислам гајда-ғанунлары имкан вермир, јохса дүңјанын бөјүк режиссорлары екранда Мәһәммәд пејғәмбәрин көзәл образыны јарадарды... - Сонра бирдән

мәндән сорушду: - Әјәр һејлә бир шеј олсајды, пејғәмбәрин
ролуна сән дејәрдин ки, кими чәксинләр?

Мән өзүм үчүн дә көзләнилмәдән:

- Вагиф Чәбрајылзадәни! - дедим.

Инди арадан бу гәдәр илләр кечиб...

Илјас Әфәндијев һагг дүнјасындады...

Ва мән о сөһбәти хош, бир аз да — билмирам нијә?
— һәзин, гүссәли бир хатирә кими хатырлајырам...

Хош она көрә ки, арадан өтән бу илләрин —
ганлы-гадалы илләрин сынағындан чыха билмәјән бир
чохларындан фәргли олараг, Вагиф һәмин Вагиф
Чәбрајылзадәдир.

Бәс ахы нијә һәзин, гүссәли?..

Јәгин она көрә ки... өмүр кечир кедир...

ЕЛЧИН

БӘРКДӘН ОХУМАЈЫН ШЕ'РЛӘРИМИ

Ше'рләrimi илкин

өз-өзүмә охудум

дивар дејилән бир динсизә сары,

битмәз сандығым,

анчаг ағлакәлмәз бир јердә битән дәнизә сары,

Һәр ан көзә көрүнә биләчәк,

анчаг һеч заман көрүнмәјәчәк бир сиррә сары.

Ше'рләrimi илкин сәссисчә, дуа кими

өз-өзүмә охудум

мәндән сонра һеч кәс

бәркдән охумасын ше'рләrimi.

Һәр кәс өз үрәјиндә!

Һәр ше'рин өз јашы,

Һәр ше'рин өз сәси вар.

Он ил габагкы дәрдини, севинчини

Инди көзләрин јашара-јашара охусан,

Оғулсан!

Өзкә бир ше'рин сәсиди

бу күнкү сәсин.

Тохунмајын,

бөјүк мәчлисләрдә охумајын ше'рләrimi.

Мән тәнһаларчын, јалғызларчын

јаздым онлары.

♦

ҺӘР БУЛАГ, ҺӘР ДАҒ

О кимин булагыды белә
севинә-севинә ахыб кедир?!

О кимин үрәјиди белә,
О кимин чичәјиди белә -
Севилә-севилә ачылыбды?!

О хыналы күнүн ахшамы
бир чүт әлин јанында
ким јандырды о гоша шамы?!

О хыналы ахшамын алтында
килас јарпағытәк кимин әлијди
нечә кәрә өпүб гојдун алынына?
Бир анда, бир анда
титрәди үзүндә шамын ишығы,
Бөјүк көјүзүнүн улдузларытәк
бир анда, бир анда көз јашларынла
титрәди парлады киприкләрин дә.

Көзләрини јумарсан,
мин-мин әлин ичиндән
таныјырсан о әли тәк
һәр булаг, һәр дағ
өз ишығыны,
өз чичәјини таныјантәк

♦

*БИР ДӘ БИР КИМСӘНИ
СЕВМӘЈӘЧӘЈӘМ*

Һәр күн бир севдаја дүшүб инләјән
бу дәли көнлүмә јанырам, достлар.
Бир дә севда нәди, билмәјәчәјәм,
Бир дә бир кимсәни севмәјәчәјәм.

Бир дә бу дүнјада ешгдән јазмаға,
Кечәләр азмаға даһа һалым јох.
Бу хан оғланлара, ханым гызлара
Гара севда нәди, бир суалым јох...

Кетди көзләримдән бир дөвә кини,
Кетди голларымдан күчә дапасы.
Баһар ағачлардан чәкилән кими
Чәкилди башымдан севки һавасы.

Көнлүм дәлилији унутду чохдан,
Ахыр ки, ағлымын сәсинә ујдум.
Гонур көзләримдә јорғунлуг - һагдан,
дојдум күчәләрдән, јоллардан дојдум.

Бир дә севда нәди, билмәјәчәјәм,
Бир дә бир кимсәни севмәјәчәјәм.

ГАРА ГЫЗ - ГАР ГЫЗ

Он илди бир гара гыз
элийдә гар топу
дажаныб илләрин о башында
вурмаг истәјир мәни,
анчаг, гыјаммыр, гыјаммыр.

Он илди бир гара гыз
ағаппаг гарын
ағ күнләримизтәк
дағылачағындан горха-горха,
бир ајағы үстә галхыб
еләчә горхуб галыб.
Узун бармаглары
үшүмүш олар инди.
Халылар үстдә
кәзәси ајаглары
ујумуш олар инди.

Он илди јаз-јаз
әридә билмир
о гара гызы, - о гар гызы.

Он ил нәди ки...
Бир дә көрдүн
Он илин күнләри
бир гар топасынын дәнәләритәк
сачларына дағылды,
бир дә көрдүн
гар гыз кими -
о гара гыз да нағылды...

ОН ЈЕДДИСИНДӘ БИР ГЫЗ

Он једдисиндә бир гыз
јата билмәди,
бир ајлы кечәни,
Сәһәриси һара кетди
ај көјдән енди,
кәлди гызын далынча,

Гыз көрдү ону,
чашды, итирди јолу,
Көзү ај ишығыјла долу
дөнүб һәрдән-һәрдән
далынча кәлән аја күлүмсәјирди.

Он једдисиндә бир гыз
өз-өзүнә күлүмсәјәндә,
далынча ја ај кәзир,
ја да үзүндә, көзүндә ај ишығы.

ФӘЛӘЈИН ДӘ ҮЗҮ КҮЛСҮН

Нәләр, нәләр севди Әһмәди?!
 аҗрылыглар севди Әһмәди.
 Нәләр, нәләр севди Әһмәди?!
 дәрә, кәдәр севди Әһмәди.
 Нәләр, нәләр севди Әһмәди?!
 һаманы күлдүрән танры -
 ағлады күлдүрән танры
 бахды Әһмәди көрдү,
 көз верди, көнүл верди,
 Әһмәд гәмдән гуртулду,
 бир көзәлә тутулду,
 ахар сүјүн көјчәји,
 нар күлү, нар чичәји -
 бир көзәлә тутулду,
 дәрәдән гәмдән гуртулду,
 үрәјинә көз кәлди,
 додағына сөз кәлди,
 үзү күлдү, көзү күлдү,
 көков-көков данышанда сәси күлдү.
 төрә-төрә јеријәнлә боју күлдү.
 Әһмәдин үзү күләрмиш?!
 Фәләјин дә үзү күлсүн
 сү төкүлсүн архына,
 архындан чархына
 сү күлсүн.
 Танры билир јерүзүнлә
 бир кимсәнин гәми. дәрди
 Әһмәд гәдәр дејилмәди,

о көзәли севди, севди,
 јаддан чыхды гәми, дәрди.
 Танры билир јер үзүндә
 о ешги гыз севиләнтәк
 бир кимсәләр севилмәди.

КӨЛҮЗҮНӘ ГАЛХАН ДӘНИЗ

Бу кен дүнјада азыб көјүнү
дәнизин үстүлө учурду,
учурду бир гуш баласы.

Бир ағач үстүндәки
көјүндән узаг
јорулду гушун ганадлары,
јаваш-јаваш енди көјүзү,
галхды дәниз,
Көјүзү гушун ганадларында
өпдү дәнизи.

Елә билмәјин
бу көјләрдә јорулду о гуш?!
Булудлара дөјән,
булуд олмаг истәјән
далғалары јорду о гуш,
һәм далға,
һәм дә булуд олду о гуш.

ИТКИН ДӘНИЗЧИ

Иткин дәнизчини о гыз
Көзләди јаз, јаж, пајыз,
бир ил, беш ил, мин ил.

Булудлары гуш күнләр,
рузкары сәрхош күнләр,
бир күн алды, апарды ону,
Гыз жарыгуш, жарыбалыг
јериди далғадан далғаја
һәр учан далғаја, гачан далғаја,
бир чичәк гоја-гоја.

Ән сонда бир далға кәлирди—
јеләни јосун-јосун,
әтәји узун-узун,
Кечән булудлар анчаг
о далғанын булудујду,
Әсән күләкләр анчаг
о далғанын күләјиди,
Бүтүн дәниз елә бил
о далғанын әтәјиди.
Гыз дүшдү о далғанын гәминә,
Тәзә чичәкләр јығмагчүн
атды өзүнү дәнизин гәлбинә.

Дәнизин көј үзүнү әјән јериндән,
Суларын улдузлара дөјән јериндән
бир атлаз далға да кәлирди,
О далғанын ичиндән
өзкә далғалары гова-гова
бир говаг оған дикәлирди.

О, ТҮРКҮН ҮЗҮНҮ КҮЛДҮРӘЧӘКДИ,
О, ТҮРКҮН ДӘНИЗИНИН СЕВКИСИ ОЛДУ

Исмайл Начыјевин хатирәсинә

Гәфлэтән дәјишди вәтәнин дады,
елә жарашды ки, Исмайл ады
гәриб бајатыја, гәриб ағыја
аглаја-аглаја гојду үзүнү
бир тел бајатыја, бир тел ағыја.
Ағы чәкди ону, кәтирди ону
Деди: енеј атам, учурам инди.
Һардан биләјди ки о јазы
оғлу кәлән јоллар учурум
Һардан биләјди ки,
бир јашыл дәниз дә
ачыб гучағыны күдүр јоллары.

О мәләк оғлан
енди көјдән кәлди дәнизә сары,
узатды әлини јашылы дәниз
оғлан да әлини верди дәнизә.
- Чичәјим, јарпағым, јашылым дәниз,
бурах әлләрим, үшүдүм, дәниз.

Дәнизә хош кәлән, көјә хош кәлән
ја бир улдуз ады, ја бир гыз ады
сөјләјә билсәјдик, дејә билсәјдик,
ја бир гаја ады, ја бир даш ады,
ја бир балыг ады, ја бир гуш ады,
бир дә көрәрдик
тәрс дәнизин дә голу бошалды.

Кимин кұнаһыјды, о кұнкұ дәниз?
Ујуб гаранлығы, ујуб шејтана
кәзирди дүнјаны вахтсыз бир өлүм,
дивансыз бир өлүм, тахтсыз бир өлүм.

Кимин кұнаһыјды о кұнкұ дәниз?
Көзәл бир дүнјанын бәјаз јолутәк
ај ишығы да гонмушду далғалара.
Бәлкә ај ишығы апарды ону?!
Бәлкә дә севки?!

- О кұнұ гәфлэтән ојанды дәниз,
балығы сәрхош,
күзкүсү сыныг
о әсәби дәниз, о јаныг дәниз
дүнјадан бир севки гопармалыјды,
бир севки, бир чичәк апармалыјды.

Һамыдан габаг
о хан оғлан көрдү кәлән бәланы,
утана-утана өпдү дәнизи,
гуртара билмәдик о хан баланы,
о севиб өлүмдән гуртарды бизи.

ӨМРҮМҮЗҮН О БАШЫНА

Гарыш-гарыш нара кедир
бу јеришлө, бу дурушла
бу кедөн атлы гарышга?!

Бу кедөн атлы гарышга
тәзә битән отлардан уча,
бу кедөн атлы гарышга
бәлкә бу гара дашдан да-гоча,
бәлкә бу гара јолдан да гоча.

Бу дағларын көјү гуш ганадындан,
бу торпағын үзү ат налларындан,
чичәкләрин үзү ај ишығындан
дојмаз көнлүм, дојмаз.
Бу кедөн атлы гарышга
јоллардан дојмаз,
кәсәр,кечәр өмрүмүзү
ајлардан дојмаз, илләрдән дојмаз.

Гарыш-гарыш нара кедир
бу атлы гарышга?!
Бу кедөн атлы гарышга
јолун бу дашындан
о дашына кедир,
өмрүмүзүн бу башындан
о башына кедир.

Бу давалы үрәјнән
бу һавалы башнан,
бу нә сәфәрди, гәриб бала,
бу сәфәрин хејирмиола?

Јыхыла-јыхыла, дура-дура
өзүн-өзүнә бадалаг вура-вура
гәмин гурғушуну, дәрдин алову
ичини говура-говура
ајағларынын алтында
һара гачыр, һара
бу јарысәрхош, бу јарыајыг дүнја?!

Адамлары гачды,
јапышдын ағачларындан,
ағачлары гачды
јапышдын диварларындан,
диварлары гачды,
Көјүзүндә кедөн улдузун әл узатды
јапышдын улдузундан,
Көјүзүндә бу нә учушду, гәриб бала,
бу учушун хејирмола?!

ТУТ ДИБИ ГАРЫШГАДЫ

Гара-гара гушлара,
 жазыг-жолуг гушлара
 дэјмэ, дэјмэ,
 хош кетмэз көјүзүнэ.

Сэдэф-сэдэф, дүјмэ-дүјмэ
 балыглара дэјмэ, дэјмэ-
 хош кетмэз дэнизинэ.

Гарғышдан, бөд сөздөн,
 пис үздөн, пахыл көздөн.
 көјүзүндөн, дэниздөн
 анам совур ушаглары,
 говур, говур ушаглары.

Көјлөрө галхан дејилөм,
 дэнизо бахан дејилөм.
 ағача чыхан дејилөм-
 анам горујур мәни,
 говур, говур ушаглары.

Тут дибі гарышгады,
 ач дашыјыр тохуна,
 тох дашыјыр ачына -
 тапдајарсан кечөрсөн
 хош кетмэз тут ағачына.

Тут дибі гарышгады,
 өлүм һәр гарышдады,
 нэ билэсэн ки, анам.

бу кытта кудан баһыи
 анжаралло баштады

Анам, мән халыг дејилөм,
 дәрјида батыг дејилөм,
 сизлөрө лајиг дејилөм -
 гој ојнасын ушаглар.

МИН ИЛЛЭРИН УШАҒЫ

Мин илләрди бу јерүзүндө
давалар аз галыр көз јашларытөк
бир-бирини һагласын,
Аллаһ сахласын!
Ағлајыб гуртармамыш көһнө даванын сојхасын
тәзә дава кәлир.

Мин илләрди мејитләрин арасында
бир ушаг ојнајыр ганы кәсмәјән јарасыјнан,
Үзүндө ушагкән өләнләрин үзүндәки ишыг,
бир аз бу дүнјанын ишығы,
бир аз о дүнјанын ишығы.

Мин илләрди дүнја өјрәшәммир
мејитләрин арасында ојнајан ушаға,
башлајырлар горха-горха
ушаға гәбир газмаға.
Нә гәдәр басдырырлар
күн ишығытөк јенә гәбрин үстдә галыр
мин илләрин ушағы.

Јанындан атлар, атлылар кечир,
танклар, топлар кечир,
Бу өлкә о өлкәни јыхыр,
танры гара хына јоллајыр
о өлкәдәки гызларын әлләринә
Тәзәдән о өлкә бу өлкәни јыхыр,
хәз апарырлар, хәзинә апарырлар,
тәзә нөв сүрмә апарырлар
бу өлкәдән о өлкәдәки көзәлләрин көзүнә,
Мин илләрин ушағы да
мин илди елә һеј
түпүрүр, түпүрүр ~~адамларын үзүнә.~~

Мин илләрин даvasы!
Танкын нәрилтиси,
Топун түстүсү баһа,
ағлајан да безиб даһа,
гуру-гуру голларына
гара-гара золаглары
бағлајан да безиб даһа!
Баш гојуб өпдүјүнүз,
көзүнүзә тәпдијиниз нә варса,
Бирдәфәлик һамысыны дағыдын!
Дағытдығыныз нә варса,
һамысына анд ичин!
Ја да јығын бу бичарәләри
бир чәрхин башына,
чөрәк адына, су адына
һәрләдиб, һәрләдиб өлдүрүн!
Чәрх башына кәлмәјәни
јаланларнан, јаманларнан
чәрләдиб, чәрләдиб өлдүрүн.

Ја бир сичана галасан,
ја бир бајгуша галасан,
Мин илләрин даvasы!
Ја да мин илләрин ушағын
ал голларын үстә -
бәлкә бағышланасан.

БИР ОЧАГ БАШЫНДА

Бир очаг башында жарыжухулу,
Аналар гысылыб бөјүр-бөјүрө,
Галыб балалара дүңянын чоху.

Нөрөнин сөзүндөн бир шеј ганылар,
Бири баласыны төрифлөјөндө-
јана баха-баха сусуб галанлар
аглајар үзүнүн бир төрөфиндө

Көјдөн дилтөнөн јох, көјдөн бахан јох,
Талејин сонунда донуб көзлөри,
дуруб пөнчөрөдөн көјө бахан јох,
бөјүк Көјүзүндөн күсүб үзлөри.

Ачылган, бөндөдөн гачыб кизличө
аглајар аналар шеј ичин-ичин.
Агламагдан асан дүңдө нө вар,
аг телли, аг үзлү аналар үчүн?!

...Чөкин чозанызы јатмајын инди,
Белө гысылдыныз чан баһасына.
Балалар чыхдылар, чыхыб дүшдүлөр
Бу бојда дүңянын иштаһасына.

Нөјө лазымыды бу бојда дүңја,
чох да ки, очаглар нис слөјирди?
Фағыр балалара, күл балалара
бир очаг јаны да бөс слөјирди...

ГАРДАШЫМЫН ҮЗҮ КӨМӨЈИМ ОЛСУН

Дилэрәм танрыдан,
Гэлбө дөјмөјөн,
Удузуб јорулан, удуб дојмајан,
аглаја-аглаја топ-топ ојнајан
гардашымын үзү көмөјим олсун.

Нө гэдәр топ вурар дөјөр дирәјө,
Јахшылыг сләјөр — дөјөр үрәјө
Белө бәхти олан чөтин киријө,
О да агламасын, бөс ким ағласын?!

Дөрд кәлди, гәлбини багламаз киши,
Јаш кәлди, көзүндө сахламаз киши,
Чох наһаг дејиблөр: агламаз киши,
Киши дө инсанды, көнлү, көзү вар.

Агла демирәм ки, нәр кәлмәбашы,
Дөрд олур, сөз олур, ағрыдыр дашы
Үзүндө хәбәрсиз говур јаш јашы,
Дөрд јанын кишијсө, утанма, гардаш!

Дилэрәм танрыдан,
Гэлбө дөјмөјөн,
удузуб јорулан, удуб дојмајан,
аглаја-аглаја топ-топ ојнајан
гардашымын үзү көмөјим олсун...

АХШАМ ТРАМВАЈЫНДА

Гучағында ушаг бир гәмли ата
јухлаја-јухлаја бир гәм ајында
кедирди бир ахшам трамвајында

Сөјкәжиб үзүнү сојуг шүшәјә
Үшүјә-үшүјә
Атанын үзүнә бахырды ушаг

О јухулу үзү көрөндән сонра
О севкили ушаг, о чичәк ушаг
Һеч заман, һеч јердә ағламајачаг.

Дар күндә, кош күндә јарыјан мөләк,
Ата јухусуну горујан мөләк
Ушағын үзүндә көрүкдү јенә

Чох-чох узагдакы свин-ешијин,
Һәјәтин, бачанын, итин-пишијин
сәдагәт мөләји, севки мөләји
ушағын үзүндә көрүкдү јенә.

Аталар јорулуб вахтсыз јатанда,
Дивансыз јатанда, тахтсыз јатанда,
Башынын үстүндә улдуз јатанда
Гәмин ушаглары ајыг оларлар.

Еләчә, еләчә,
бир гаја јанында, бир даш дибиндә
бир чичәк ајылар бир ксчәјары,
бахар көјә көрәр
бу көјүзүнүн

јатыб гајалары, јатыб дағлары,
О балача чичәк горујурмуштәк
гаја јухусуну, дағ јухусуну
јуммаз көзләрини сәһәрә кими.

БИР УШАГ ӘЛЛӘРИНӘ

Дүнја сәндән безәндә
сән дә дүнјадан безиб
ендирәрсән башыны
јорғун-арғын дизинә,
бир ушаг әлләри
тохуначаг үзүнә.
Сөјкәјәрсән башыны,
гырыш-гырыш үзүнү
гыјма-гыјма көзүнү,
итдән-гуртдан,
гәмдән-дәртдән,
достдан, танышдан
дастан-дастан алын јазыны
бир ушаг әлләринә.
Ендирәрсән башыны
бөјүк дуалар үчүн
бу балача әлләрә,
Бөјүк андлар ичмәјә,
Күнаһлардан кечмәјә
ендирәрсән башыны,
һагг гапысын ачмаға
ганадланар мәләјин,
бәлкә дә бағышланар күнаһын,
гәбул олар диләјин.

Анчаг јенә, јенә дә
Дүнја сәндән безәндә
Сән дә дүнјадан безиб
фит чала-чала кәзиб
ендирәрсән башыны

јорғун-арғын дизинә,
бир ушаг әлләри
тохуначаг үзүнә.
Сөјкәјәрсән башыны
о ушаг әлләринә,
сахларсан көз јашыны
о ушаг әлләриндән.

ТӘНҺА УЛДУЗ АЛТЫНДА

Бу кечә, бу кечә
бу гара оғланын, гәмли оғланын
бир кимсәжә гаршы
нә бир нифрәти вар, нә дә бир кини,
бу кечә, бу кечә
бу гәмли оғланын, гара оғланын
көнлүнү сындырмаг, гәлбини гырмаг
бир бүлбүл јувасы учуртмаг кими.

Бу кечә, бу кечә
үзү көјләрә
бу гәһәрли оғлан, бу гәмли оғлан
бир ешгли көзәлин, сирли көзәлин
пәнчәрәси алтда дајанмыш кими
дајаныб бир тәнһа улдузун алтда...

ГАРА ЧЫРАҒЫН ИШЫҒЫ

Ејванымыздакы гара чырағын алтында
јазмышам илк ше'рими,
Он бешимдә елә билирдим
о гара чырағын
бир кечәлик ишығы олүб кедәчәм:
ше'рләрим чыхмамыш ишыға
өлүб кедәчәм,
Көзүмдә, көзәлә ағ палтар јарашантәк
ағ кәфән јарашырды чаван шаирә.

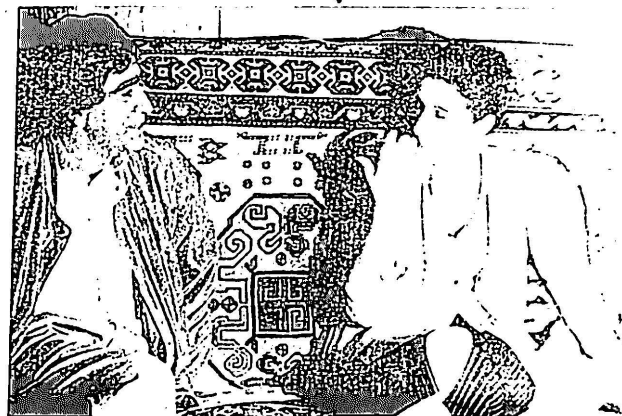
Бир дә көрдүм, о гара чырағын ишығы
јарыб кечиб илләри,
јаныб кечиб ирәли,
Бир дә көрдүм о гара чырағын ишығы
анамын сачларында гурујуб.
Инди билирәм мәни илк ше'римәчән
о гара чырағын ишығы горујуб.

Он сәккизимдә елә билирдим
өлүб кедәчәјәм
бир даһа севилмәдән,
Анчаг бир јәј күнү
јағмур кими севдиләр мәни.
Сонра билмәдим нә олду,
Һәјәтимиздәки нар ағачы -
ачмадан солду...

О нар ағачы да
бир гара чырағыды -
ғзыл күлләр ачачаг,

ајрылыг да бир гара чыраг,
горхма, бачым,
мәни җыхаммаз бу ачы,
севкинин дәлилиҗиндән чохдан, лап чохдан
горујуб мәни о нар ағачы...

Һәрә өз чырағынын гулуду, бачы,
бири ај чырағынын
бири күн чырағынын,
бир дә јујат јеримдә јанасы
гара чырағын гулујам мән дә.

ДОҒУМ КҮНҮ МӘ'ЛУМ ОЛМАЈАН ВАГИФ БАЈАТЛЫНЫН НАМӘ'ЛУМ АД КҮНҮНӘ...

...Јәгин ки, елә белә дә олмалыјды. Көрүңир Вагифин - һавајла јеријән, күләјин ичи илә учан, јағышдан асылан бу шәффаф адамын доғум күңү һава кими, күләк кими, јағыш кими сирли, шәффаф, әләкәлмәз олмалыјды. Поезијасы башдан-баша ағрылардан јоғрулмуш бу шаирин никбинлији, һәмишәшән овғаты да бәлкә бу намә'лум доғум тарихијлә бағлыды. Ахы гәбирләримизин үстүндә өлүм тарихимиздән әввәл доғум тарихимиз јазылып. Вә әкәр доғум тарихи јохдурса, демәк өлүм тарихи дә јохдур...

Вагиф бурда да, поезијасында олдуғу кими, бүтүн өлчүләрин,, ганунларын гүввәсини итирдји, сәрһәдләрин јоха чыхдығы, өлчүсүз, мәкансыз вә замансыз, сүрүшкән, динамик бир нөгтәдә - әввәли-ахыры билинмәјән, тоху-нулмаз әбәдијәт нөгтәсиндәдир.

Вагифи илк дәфә 1976-чы илдә, Зугулбанын "Кәнчлик" истирахәт евиндә, Мәркәзи Комитәнин Јазычылар Иттифагы илә, Комсомол Комитәси илә биркә кечирдији әдәбијат семинарында көрмүшәм.

Кәнч јазычылар вә шиирләр, сәнәт вә әдәбијат адамлары, Мәркәзи Комитәнин мәс'ул ишчиләри топланан јекун кечәсиндә бир-бир кәнч шаирләрә сөз верилир, сәһнәјә чыханлар хүсуси интонасија илә, гүрүрлә Ленин

комсомолуна, БАМ-а, күндөн-күндө чичәкләнән хошбәхт һәјатымыза, халглар достлугуна һәср етдикләри иңара-бәнзәр ше'рләрини охујур, залдан курултулу алгышлар гонурду.

Кечәнин сонуна јахын сәһнәјә әсәби јеришлә узун сачлы, солгун бәнизли гәрибә бир оғлан чыхды, бир мүддәт микрофон гаршысында динмәз-сөјләмәз дајана-дајана, кет-кедә агаран бәнизијлә зала бахды...

Бу мәнзәрәдән, бајагдан актив чанфәшанлыгла гајнашан зала сүкут чөкдү.

Сәһнәдәки оғлан бир мүддәт дә беләчә, сакитлијинә гысылыб донан зала бахыб нәјисә көзләди елә бил, сонра нәјинсә учундан тутуб чәкән кими титрәк сәси илә, астадан һәзин-һәзин түрк дилиндә Назим һәкмәтин ше'рини охумаға башлады...

Түрк дили һүзнли, тил өрпәк кими һамынын башындан асылды, үзүңү өртдү... Үзләрдәки сахта овгат јоха чыхды, бајагкы сүн'и бајрам әһвалы әријиб итди. Диварлара вурулан рус рәһбәрләринин рәнкли портретләринин, гырмызы иңарларын јадлығы, мә'насылығы көзә чарпды. О кечә Вагиф нә өзүңү тәгдим етди, нә өз ше'рләрини деди...

Сонралар, Вагифи даһа јахындан таныјандан сонра мән баша дүшдүм ки, "зала" тәкбәтәк, үзбәүз дајанмаг, бејинләрдә, һиссләрдә дәјишиклик јаратмаг, әһвалы, мәканы дәјишдирмәк Вагифин алын јазысы, һәјат јолуду.

Вагифлә бу илк танышылыгдан сонра мән дә өзүмдә гәрибә бир дәјишиклик һисс етдим. Бу, о вахтачан дадыны, ијини билмәдијим ечазкар азадлыг һавасы иди...

Сонралар Вагифи тез-тез метрода, ичи адамла долу ишыглы вагонларын бириндә, бир күңчә чәкилиб үзүңү адамлардан кизләтмәк үчүн нәјисә тәләм-тәләсик башы-ашағы охуја-охуја һарданса кәлдијини көрүрдүм. Бу мәнзәрәдән һәмишә мәнә елә бир һисс јаранырды ки, бу ишыглы вагон Вагифин вагонуду вә Вагиф, тәсадүфән ичинә ајры адамлар да дүшән бу вагонда һарданса чох-чох узаглардан, мәним дәһшәтли дәрәчәдә танымаг истәдијим, лакин һеч чүр јолуну, истигамәтини билмәдијим гәриб мәмләкәтдән кәлир...

Сонралар, Вагифин ше'рләрини охујанда да бу нәм сәтирләрдә онун өз ишыглы вагонунда, һансыса учсуз-дибсиз јолларла узаг, гәриб мәмләкәтдән кәлдијини һисс етдим, бу мәмләкәтин көндәлән чаларларыны онун үзүңдә, көзүңдә көрдүм... Оралар дејәсән дәһшәтли дәрәчәдә көзәлди вә гәтијјән буралара бәнзәмир. Орда ағачларын будагларындан дејәсән јарпаг әвәзинә балыглар асылыб... Балача ағызларыјла будаглара чан верән гызылы балыглар... Орда адамлар узаныб јығыла билән көз јашларына бәнзәјир, астача тохунсан, зәдәләјәчәксән вә зәдәләдијин ијнә учу бојда нөгтәдән адамын ахыб гүртармаг тәһлүкәси вар дејәсән. Орда гушлар јалныз көндәлән учур, булуда дәјсәләр о дәгигә мәһв олурлар. Чүңки булудлар да онлар кими дири гушларды. Нәһәнк, ағ гушлар... О мәмләкәтин јијәси дејәсән ушагларды... Ојунчағы - дар ағачы, ојунлары - кәндири боғазларына кечириб јелләнән һәмишәшән әһваллы динмәз ушаглар...

...Инди Вагифи демәк олар, һәр күн көрүрәм. Һәр күн ејни чүр, шән овгатда, никбин әһвал-руһијјәдә, үзүңдәки һәмин көлкәләнән ишыгла ишә кәлир, һал-әһвал тутуб бир аз цумми ишләрдән, бир аз "Хәзәр"дән, бир аз әдәбијатдан данышыр вә јенә өзүңдән һеч нә данышмыр. Балача, ишыглы вагону исә ону лап јахында, мәним отағымдан бир аддым кәнарда көзләјир...

Бир мүддәт беләчә ајагүстү сәһбәтдән сонра о чыхыр вә мән диварын о үзүңдә гапылары еһмалча ачылан вагонун сәсини ешидирәм... Вагиф вагона минир, вагон бурдан узаглашар-узаглашмаз сәһбәтә башлајыр вә мән билирәм ки, орда - о балача, ишыглы вагонда Вагиф өзүңдән данышыр, һәмин о сәһрли мәмләкәтин динмәз ушагларындан данышыр...

АФАГ МӘС УД

БӨҮҮӨР УШАҒЫН ТАЛЕЈИ БОҮДА

Сөжкәнмисән узаг бир пәнчәрәјә
О севкили үзүн, о шәкил үзүн
донуб пәнчәрәдә ај ишығытәк,
бир гәмли севкинин јарашығытәк,
Бәлкә инанмырсан олуб кечәнә,
Өмүр кәрдишинә, өлүм көчүнә?!
Күнләр көзләринин көлүндән кечиб
Көлкәси ғырыштәк дүшүб үзүнә,
әлинин, сачынын күлүндән кечиб,
күнләрин алтында гәм ишығытәк
бир гәмли рәнк дә телиндән кечиб.
Бәлкә инанмырсан олуб кечәнә,
лап дүнән кәлмисән бу дүнјаја сән,
лап тәзә севмисән,
илләр телләринин рәнкинә дәјиб
шухлуғуна дәјә билмәјиб һәлә.

Сөжкәнмисән узаг бир пәнчәрәјә,
бир ушаг дајаныб јағыш алтында
бир гәдим шәкилә бахырмыш кими
бахыр пәнчәрәјә, бахыр үзүнә.
О тале үзүндән күл рәнки кими
чичәк гоһусутәк кечәчәк она.
О севкили ушаг, о шәкил ушаг
инди сирр ичиндә, дајаныб дурур,
бирчә ил, бешчә ил, кечәчәк илләр
солачаг көнүлләр, доначаг көзләр,

Көјләрин алтында јаддан чыхачаг
О сһирли үз дә, о пәнчәрә дә.

Ушаг бөјүдүкчә
о сһирли үз дә, о пәнчәрә дә
бөјүјүб ушағын талеји бојда.
үзүнүн торпағы, көјүзү бојда,
көзүнүн кечәси, күндүзү бојда
илләрчә кәзәчәк башынын үстдә.
Сонралар һардаса о да еләчә
ја шам ишығытәк, ја ~~гә~~ көлкәтәк
бир көзәл ушаға көрүндү бәлкә.

Ким билир дүнјаја кәлирик бәлкә
ја бир тале кими, ја бир сирр кими
бир көзәл ушаға, бир көзәл гуша,
бир севән ағача, бир ~~севән~~ даша
бир јол пәнчәрәдән көрүнәк кедәк.

*МЭН ЗАЛЫМ АДАМАМ,
КАМАНЧА*

Гардашым ағачлар, бачым чичәкләр,
бир дэ сөз тутду сизи,
сөз тутду, севда гурутду.
үз тутуб жүжүрмәјин мәнә сары,
бағланыб көзүмүн јаш гапаглары

Дүнјанын бөла гапылары,
гала гапылары, даш гапылары,
јстим гапылары, бош гапылары
бағланыб көнлүмә, бағланыб,
бағланыб көзүмүн јаш гапаглары

Мән сөз баласыјам, залым тифили,
сүрүшүб алнымдан Аллаһын әли,
даһа сән дә,
сән дә ағладаммазсан мәни,
мән залым адамам, каманча.

*БИР ДЭ МИН ИЛ СОНРА
ДИРИЛСӘМ*

Өлсәм,
бир дэ мин ил сонра дирилсәм,
Бу дүнјада һәр шејин сонуну билсәм?!

... Бир чөлүн дүзүндә бир гара колла
гәфлэтән тапышсам, галсам баш-баша,
о гара көлкә дә,о гара кол да
коллуғундан чыхыб дөнсә гардаша,
нә сорсам, нә десәм, чаваб јеринә
тиканлы үзүнү сүртсә үзүмә,
бир дәниз дә кәлсә, үзүндә кәми,
һеј сүртсәм үзүмү диварларына,
узаныб голларым, битиб голларым
дөнсә бир гајығын аварларына,
сулар голларымы јудугча јуса,
сачларым јосунтәк ахдыгча ахса,
бир чүт мәләк кими, бир чүт ај кими
бир гызла бир оғлан булуддан чыхса...

Өлсәм, өлсәм,
бир дэ мин ил сонра дирилсәм,
бу дүнјада һәр шејин сонуну билсәм!

A3 2

B 27

БАГИФ БАЈАТЛЫ ӨНӨР

ӘН КҮЛМӘЛИ ӨЛҮ

(Ш е р л а р)

Азәрбајчан Тәрчүмә Мәркәзи

Бакы - 1998

Топлунун редактору

МАНИР ГАРАЈЕВ

Бәдии редактору Нәриман Вејсәлоғлу

Рәссамы Исмағыл Паша

Техники редактору Рәсул Каримли

Корректору Пәrvанә Ваһабова

Б и л к и с а ј а р д а ј ы ғ а н л а р:

Алмаз Каримли, Нәзакәт Әлијева, Кәмәлә Чәфәрова, Шејда

Мәһәррамова.

Багиф Бајатлы Өнәр.

B 27 Ән күлмәли өлү. Бакы, Азәрбајчан
Тәрчүмә Мәркәзи 1998. - 320 сәһ.

Багиф Бајатлы Өнәрин јени китабына шаирин мұхтәлиф илләрдә
издығы сечмә шәрләр, поемалары вә онын һаггында Ә.Әјислинин,
лчинин вә Аф. Тәсвудун "сөз"ләри топланыб.

Јыгылмаға верилмиш 4.08.97. Чапа имзаланмыш 6.10.97.

Кағыз форматы 84x108 1/32. Офсет кағызы.

Әдәби гарнитур. Офсет чап үсулу. Физики ч/в 10...

Шәрти ч/в 17.64. Тираж: 500 Сифариш №137

Мүгавилә гүмәти.

B 47020
02

A3 2

Азәрбајчан Республикасы Мәтбуат вә Информасија Назирлиги

Азәрбајчан Тәрчүмә Мәркәзинин јыгылмыш плјонкаларын-
дан "Гызыл Шәрг" ичәрә мәтбәәсиндә чап едилмишдир.

Азәрбајчан Тәрчүмә Мәркәзи. Бакы, Бейнәлмиләл күчәси
27/121.

ISB

A7/211 8/5